HỮU THỌ

XÍCH

Tiểu phẩm báo chí

Tiểu phẩm báo chí

Tiểu phẩm báo chí

(Xuất bản lần thứ hai)

NHÀ XUẤT BẢN
CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Chịu trách nhiệm xuất bản
GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP
PGS.TS. PHẠM MINH TUẤN

Chịu trách nhiệm nội dung
PHÓ GIÁM ĐỐC - PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
ThS. PHẠM THỊ THINH

Biên tập nội dung: ThS. PHẠM THỊ NGỌC BÍCH
ThS. NGUYỄN THỊ HẢI BÌNH
NGUYỄN THỊ HƯƠNG
TRẦN PHAN BÍCH LIỄU

Trình bày bìa: ĐƯỜNG HỒNG MAI

Chế bản vi tính: PHẠM NGUYỆT NGA

Sửa bản in: PHÒNG BIÊN TẬP KỸ THUẬT

Đọc sách mẫu: NGUYỄN THỊ HƯƠNG
VIỆT HÀ

Số đăng ký kế hoạch xuất bản: 2266-2021/CXBIPH/20-23/CTQG.
Số quyết định xuất bản: 432-QĐ/NXBCTQG, ngày 29/6/2021.
Nộp lưu chiểu: tháng 7 năm 2021.
Mã ISBN: 978-604-57-6905-8.

Xiếc

Tiểu phẩm báo chí

Tiểu phẩm báo chí

Tiểu phẩm báo chí

Biên mục trên xuất bản phẩm
của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Hữu Thọ

Xiếc : Tiểu phẩm báo chí / Hữu Thọ. - H : Chính trị Quốc gia, 2021. - 276tr. ; 21cm

ISBN 9786045767221

1. Vấn đề xã hội 2. Bài báo 3. Việt Nam

070.44930309597 - dc23

CTF0551p-CIP

HỮU THỌ

XIẾC

Tiểu phẩm báo chí

Tiểu phẩm báo chí

Tiểu phẩm báo chí

(Xuất bản lần thứ hai)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT
Hà Nội - 2021

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Nhà báo Hữu Thọ là cây bút lão luyện trong làng báo chí, với sự tâm huyết, lòng yêu nghề, hằng ngày ông vẫn say mê trên những trang viết. Các bài viết, mẩu chuyện ông đưa ra có sức chuyển tải trên nhiều khía cạnh của cuộc sống. Viết về chủ đề chống tiêu cực, tham nhũng, lãng phí, văn phong của ông luôn mang tinh thần đấu tranh, với giọng châm biếm nhẹ nhàng nhưng sâu sắc. *Xiếc* là một tác phẩm như thế.

Cuốn sách đã được xuất bản lần đầu vào năm 2011. Nội dung gồm hơn 100 bài viết về những biểu hiện mới của một số người có tài "làm xiếc" đánh bóng tên tuổi, nói dối, làm láo báo cáo hay, "kinh doanh danh hiệu, giải thưởng" để mưu cầu địa vị, lợi lộc; rồi "căn bệnh cuối nhiệm kỳ" phân tích tình trạng vơ vét, lợi dụng của những kẻ cơ hội khi sắp nghỉ việc. Những "biểu hiện", những "căn bệnh" được nhà báo Hữu Thọ chỉ ra từ thời điểm ấy, đến nay vẫn được coi là "những căn bệnh nan y" mà toàn Đảng, toàn dân ta đã, đang và sẽ

tiếp tục chung sức đồng lòng chiến đấu và chiến thắng để làm trong sạch xã hội.

Với ý nghĩa đó, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật tái bản cuốn sách ***Xiếc,*** nằm trong seri sách của nhà báo Hữu Thọ về chủ đề chống tham nhũng, tiêu cực xã hội được tái bản trong dịp này.

Đọc *Xiếc*, độc giả có thể hình dung các biểu hiện tiêu cực mới phức tạp và ngày càng tinh vi, đồng thời sẽ thấy khả năng nắm bắt thực tiễn và sự thể hiện của cây bút lão thành lịch duyệt. Cuốn sách bổ ích cho những độc giả quan tâm tới các vấn đề xã hội của đất nước.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 4 năm 2021

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Phần thứ nhất

TIỂU PHẨM BÁO CHÍ

TRẢ "NỢ GIẤY"

Đầu năm gặp nhau, ông bạn kể chuyện vừa gặp một ông công tác trong một cơ quan nhà nước và chúc: "Chúc ông năm nay cố gắng trả nợ". Nghe thế, ông ấy hỏi là: "Ông bảo nợ gì. Nợ đời thì không bao giờ trả hết. Nợ của đất nước thì cũng trả dần; nước nào mà chẳng nợ, vay nợ để phát triển nhưng điều quan trọng là có trả nợ được không mà thôi. Còn cá nhân tôi thì không vay nợ ai". Mình phải nói lại: "Tôi không nói chuyện nợ đời, nợ bằng tiền cho dù là đồng Việt Nam hay đôla Mỹ". Thế là ông ấy biết rằng chuyện vui đùa đầu năm này không đơn giản, cho nên phải hỏi lại:

- Thế thì nợ gì?

- Nợ giấy!

- Sao lại nợ giấy?

- Thì đấy ông xem, vừa rồi trước phiên họp Quốc hội, Chính phủ nói còn nợ một số nghị định, thông tư thi hành luật; rồi đọc trên báo

thấy nhiều bộ cũng nợ Chính phủ các dự thảo. Chưa có nghị định thì nhiều điều khoản trong luật, thậm chí cả bộ luật không thể thực hiện. Rút cuộc là Quốc hội nợ nhân dân vì nhiều luật chưa vào cuộc sống. Thế là trì trệ.

Nghe xong ông ấy hiểu ra cái khoản nợ đồng lần rất khó thanh toán ngay một lúc; cũng phải trả dần dần vì làm sao cho những quy định trong các văn bản pháp luật sát cuộc sống thật không đơn giản.

Tuy nhiên, dù bào chữa thế nào thì "nợ giấy" cũng tác hại ghê gớm, cũng là một nguyên nhân làm cho luật pháp chậm đi vào cuộc sống!

Ngày 04/01/2009

SỨC SÁNG TẠO?

Truyền thống dân tộc cũng như quan điểm và chính sách hiện hành của Đảng, Nhà nước ta đều rất coi trọng trí thức. Nhưng có cuộc tranh cãi chưa có hồi kết là đánh giá sức sáng tạo của đội ngũ trí thức nước ta như thế nào, vì sức sáng tạo thể hiện rõ nhất chất lượng của trí thức chứ không phải số người có bằng cấp cao.

Một vị người gốc Việt là Giáo sư của một trường đại học danh tiếng ở một nước phát triển, phát biểu công khai: "Số trí thức có học vị Tiến sĩ ở Việt Nam khá nhiều nhưng công trình khoa học lại thấp, thậm chí là rất thấp so với thế giới". Nghe thế, có vị cãi lại, cho rằng: "Không thể lấy việc đăng bài trên các tạp chí khoa học có uy tín nước ngoài làm căn cứ để đánh giá kết quả sức sáng tạo của trí thức Việt Nam". Tất nhiên, khi đánh giá vẫn cho là giới trí thức đã có công quan trọng đóng góp vào quá trình phát triển kinh tế - xã hội đất nước,

không thể phủ nhận; nhưng đánh giá của vị Giáo sư nọ hoàn toàn chính xác vì theo ý kiến của vị Giáo sư đó, có thể đo đếm được, có thể thấy trên các thông tin công khai...

Lại có một vị Giáo sư kính mến hoạt động ở trong nước nói: "Các vị trí thức ở nước ta giữ vị trí quản lý càng cao càng ít có công trình khoa học". Ý kiến đó cũng khó cãi vì vị Giáo sư đó liên hệ ngay hoạt động của mình và của một số bạn bè đang đảm nhiệm các cương vị quản lý. Đồng thời, ý kiến đó xem ra cũng tự mâu thuẫn khi chính vị đó tỏ thái độ: "Trí thức phải có địa vị quản lý mới có điều kiện thực thi công trình", nghĩa là vị ấy vẫn muốn có địa vị quản lý, rồi có lần vị Giáo sư đó phê phán "không chịu đề bạt trí thức vào giữ các vị trí chủ chốt của xã hội". Nghe thế, các vị trong ngành tổ chức rất đau đầu, khó xử, nhưng phải giải thích: "Đề bạt các nhà khoa học vào cương vị quản lý hành chính là để các cơ quan đó có người am hiểu giới trí thức mà có quyết sách đúng để phát triển ngành và đề bạt vào cương vị quản lý các ngành khoa học phải là những nhà khoa học giỏi có uy tín trong giới. Ở cương vị quản lý thì điều quan trọng nhất là làm cho toàn ngành phát triển,

có hiểu biết để nâng đỡ các tài năng khoa học, cho nên không vì vị ấy ít các công trình khoa học mà đánh giá thấp công lao của họ trong việc phát huy sức sáng tạo của giới trí thức và điều quan trọng là có phát huy được sức mạnh tập thể đó không?".

Thế là sức sáng tạo của giới trí thức Việt Nam còn thấp là đúng, do nhiều nguyên nhân, không phải cứ đào tạo cho nhiều Tiến sĩ là được. Có người nói: "Đào tạo Tiến sĩ dởm là đào tạo những người thầy dạy đại học dởm thì còn nguy hại đến mấy thế hệ trí thức đất nước. Mà đã là trí thức dởm thì làm sao có sức sáng tạo được".

Ngày 11/01/2009

SAO MẤT TRẬT TỰ THẾ!

Cũng phải công nhận anh ta là người diễn thuyết giỏi, bạn đồng nghiệp hay cấp dưới đều thấy thế. Anh có tài trình bày khá khoa học các vấn đề phức tạp, lại nói gọn, khái quát thành điều 1, điều 2... dễ nhớ, dễ ghi cho nên người nghe rất khoái. Anh không chỉ nói chung chung, mà đề cập, đi sâu vào những vấn đề cụ thể bức xúc làm cho người nghe có phần thỏa mãn. Nhưng gần đây anh không hiểu tại sao khi anh nói chuyện thì mọi người không giữ trật tự như trước đây?

Trong một buổi anh truyền đạt Nghị quyết về chống tham nhũng, anh phân tích về lòng tham cộng với sự lạm dụng quyền lực là nguyên nhân chủ yếu sinh ra tệ nạn này... Anh nói rất say sưa, nghiêm túc, nhưng vì sao người nghe lại xì xào, mất trật tự? Anh hỏi người giúp việc thì anh ta nói "Anh em mất trật tự, cần chấn chỉnh", nhưng thật ra

người giúp việc biết cán bộ xì xào vì chính những dư luận về lòng tham và lợi dụng quyền lực ở ngay trong anh, cho nên anh ta nói ra chỉ thêm buồn cười.

Lại một lần anh nói về vị trí của gia đình trong xã hội và người cán bộ phải chăm lo cho gia đình mình thành một tế bào lành mạnh của xã hội. Anh trích dẫn đúng Nghị quyết nhưng vì sao hội nghị lại xôn xao như nghi ngờ về sự chính xác? Anh hỏi thư ký giúp việc, lại được nghe "Anh em mất trật tự, cần chấn chỉnh", nhưng thật ra người giúp việc biết là gia đình anh đang có chuyện, có đứa con mắc vào tệ nạn, cho nên "anh ta nói ra chỉ thêm buồn cười".

Rồi một lần anh nói về quan hệ xử sự trên tình đồng chí thương yêu nhau, lại thấy người nghe ồn ào. Anh nói đúng như tinh thần Nghị quyết sao lại xì xào thế? Anh lại phải hỏi đồng chí thư ký giúp việc thì vẫn được trả lời "Anh em mất trật tự, cần chấn chỉnh", nhưng thật ra anh ta biết anh em xì xào vì anh có thương yêu ai đâu, với người trong phe cánh thì anh vuốt ve, chiều chuộng, còn người khác phe cánh thì anh xử lý rất thô bạo, cho nên anh ta nói ra chỉ thêm buồn cười. Có người thắc mắc hỏi vì sao

người giúp việc không nói thật với thủ trưởng thì người thư ký đành nhận thiếu sót mong được thông cảm, vì "anh ấy chỉ quý những người nịnh nọt, nói thật có mà ăn đòn!".

Ngày 18/01/2009

VẪN NGHE ĐẤY CHỨ!

Vẫn lại điệp khúc "trên bảo dưới không nghe" từ mấy năm nay cứ lặp đi lặp lại của một xã hội thiếu kỷ cương. Nhưng có anh bạn thích mọi sự rõ ràng vẫn đùa, thắc mắc:

- "Họ vẫn nghe đấy chứ!". Có người nói thì có người nghe, đằng này cấp trên nói thì họ còn ngồi nghe nghiêm túc, nhiều người còn giở sổ tay ra ghi ghi, chép chép "lời vàng ý ngọc", ai dám bảo họ lơ là! Vậy tại sao lại bảo "trên bảo dưới không nghe?".

- Từ "bảo" để chỉ lời nói của cấp trên với người dưới, có nhiều trường hợp không chỉ nói miệng, còn có thông báo bằng giấy tờ, có đóng dấu hẳn hoi chứ đâu phải lời nói gió bay. Có trường hợp gợi ý, bảo ban tuy chưa đủ căn cứ để ra chỉ thị, ra lệnh nhưng là sự gợi ý của cấp trên thì cũng cần chú ý tiếp thu, xem xét chứ đâu có thể dễ dàng bỏ ngoài tai.

- Từ "nghe" để chỉ sự cảm nhận bằng thính giác, như thế thì trừ những người khiếm thính

còn họ nghe thủng cả đấy chứ, cho nên từ "nghe" ở đây được hiểu là làm. "Không nghe" được hiểu là "không làm".

- Thế thì sao không nói thẳng ra là "cấp trên chỉ thị, cấp dưới không làm". Nói rõ ra như thế thì mới thành hành vi thiếu ý thức tổ chức, vi phạm kỷ luật công chức để xử phạt.

- Thì cũng đúng là như thế, ai mà chẳng hiểu như thế!

- Nhưng cũng phải rõ ràng; điều gì gợi ý cho dù của cấp trên cũng là để tham khảo, còn điều gì là chỉ thị, phải thi hành. Không ai xử phạt được cấp dưới không thi hành những gợi ý, lời khuyên, nhưng phải kỷ luật những nơi, những người không tuân lệnh, không chấp hành chỉ thị. Cần rõ ràng như thế thì mới nghiêm chứ!

Ngày 08/02/2009

HOA THỜI HÉO, CỎ THỜI TƯƠI

Lại bắt đầu vào mùa đông rét đậm. Nhớ có đêm đầu tháng Chạp năm ngoái ở Hà Nội đã xuống tới 9 độ, trẻ em phải nghỉ học; ở miền núi còn rét hơn, có nơi đã ở độ âm, có băng tuyết. Người ta dự báo mùa đông năm nay cũng là mùa đông lạnh nhưng không lạnh bằng năm ngoái. Chẳng biết có chính xác hay không, nhưng mọi người cứ đề phòng vì rất sợ dự báo sai.

Nhớ lại mùa đông năm ngoái, nhìn cảnh trâu bò ở miền núi chết rét mà ái ngại cho đồng bào vì với nền nông nghiệp tự túc thì "con trâu là đầu cơ nghiệp". Mấy cụ sống ở Hà Nội thì không có trâu để thấy trâu ngã, không có lúa để thấy lúa chết nhưng có cụ có mấy cây cảnh. Cũng sợ rét đậm, sương muối cho nên những ngày rét đậm rét hại các cụ cũng đọc sách để tìm cách săn sóc chống rét cho cây, nhất là những cây quý hiếm. Thế rồi cũng có cây qua được mùa đông rét hại, có

cây cũng từ bỏ người chủ yêu quý, chăm chiều mà héo khô, tàn lụi.

Hết những ngày rét đậm, ở nơi tụ tập sau các buổi tập thể dục buổi sáng, một số cụ gặp nhau thăm hỏi mấy chậu cây của nhau, và rút ra kết luận: Cứ cây nào quý hiếm, được chăm sóc, nâng niu hằng ngày là hay chết, còn những cây rẻ tiền, sống lay sống lắt, hoa bờ hoa bụi thì tuy là có úa lá, thâm mầm nhưng có sức sống rất bền.

Không phải nhà cụ nào cũng có vườn hoa, cây cảnh. Cho nên nghe các cụ có mấy chậu cảnh tâm sự với nhau như thế, một cụ góp mấy lời: "Cũng có gì lạ đâu, xưa kia các cụ ta chẳng nói "Hoa thời héo, cỏ thời tươi" đấy ư. Các cụ nói cây, nói hoa nhưng nói đời đấy!".

Ngày 15/02/2009

MỐI ĐỤC THÂN ĐÊ

Người ta bắt và chỉ cho chúng tôi xem những con mối. Trông bề ngoài chúng thật nhỏ bé và mềm yếu, nhưng xem ra công phá của nó không nhỏ. Trên thế giới đã có những công trình khoa học nghiên cứu cách diệt trừ chúng. Ở nước ta cũng có những văn bản hướng dẫn chỉ ra cách đề phòng và diệt trừ chúng ở các công trình xây dựng cũng như với các vật dụng sinh hoạt gia đình.

Trên mặt tủ, chân bàn, nhìn bề ngoài vẫn phẳng phiu, lượt vécni phủ ngoài vẫn bóng loáng, nhưng bên trong cái vẻ bề ngoài êm đẹp đó có thể có những luồng mối đi đục thủng những mảng lớn, để lâu có khi đổ gục cả chiếc bàn, bục tung cánh cửa tủ.

Trên một đoạn đê và các công trình thủy lợi, nhìn bề ngoài vẫn bằng phẳng, trơn tru nhưng có khi bên trong là những ổ mối làm rỗng cả một đoạn đê vài mét vuông. Muốn tìm ổ để diệt chúng có khi phải dùng đến máy móc

hiện đại vì nó ẩn sâu trong thân đê, mắt người khó nhìn thấy. Nhưng đã có những đoạn đê ở nước ta bị rò nước trong mùa lũ; có tài liệu ghi lại trong năm 1969, cả chiếc ôtô đã sụt xuống một ổ mối to trên đê huyện Đông Anh (Hà Nội), may mà phát hiện kịp nhờ tai nạn bất thường đó nếu không có thể vỡ đê.

Đàn mối thường ăn chìm, ăn vào bên trong, mắt thường khó nhìn thấy, trông bề ngoài vẫn óng ả, phẳng phiu nhưng thực ra nó đang làm mục ruỗng nên trong, rất dễ gây sự đổ vỡ bất ngờ. Trong một ổ mối có mối Chúa, mối quân, mối thợ, phải bắt được mối Chúa mới có thể diệt được ổ mối.

Có người nói: ổ mối như bệnh tham nhũng, lãng phí trong cơ thể xã hội đang đục khoét về vật chất, làm mục ruỗng nhân cách và nguy hiểm hơn là làm suy giảm niềm tin và diệt trừ nó cũng phải như cách diệt trừ ổ mối, nghĩa là phải tìm cách bắt diệt được mối Chúa.

Ngày 22/02/2009

NGHỈ ĐÚNG LÚC!

Họ đều đã nghỉ công việc sau cả cuộc đời phấn đấu; và hình như những người về hưu hay đọc báo và bàn luận với nhau những thông tin đăng trên báo.

Là người làm báo và gắn bó với nghề báo, thú thật có lúc tôi cũng xấu hổ về những thông tin tào lao gây nên sự bàn luận sôi nổi và cả sự hiểu lầm của nhiều người. Nhưng nhiều lúc cũng phấn khởi khi chứng kiến và tham gia vào các cuộc bàn luận bổ ích từ những thông tin trên báo.

Nhớ lại khi đọc báo đăng phỏng vấn một cán bộ cao cấp mới về hưu. Đồng chí đó đã được nhiều bạn bè biết đến vì đức độ, tầm trí tuệ, sự sắc sảo, thẳng thắn, đúng mực; chẳng những đồng nghiệp mà nhân dân cũng quý mến; có lúc muốn đồng chí đó được giữ trách nhiệm cao hơn. Tất nhiên đến tuổi thì nghỉ nhưng vẫn có ngoại lệ "du di" chút ít với những người có tài, có đức. Cho nên đồng chí

đó về hưu thì bạn bè và chắc cả nhà báo cũng tiếc, cho nên hỏi: "Nghe nói ông xin nghỉ, nhưng vì sao được đồng nghiệp tín nhiệm và nhân dân yêu quý lại xin nghỉ, hay có khúc mắc gì?". Nhà báo tường thuật: "Ông cười nói: Có khúc mắc gì đâu, đến tuổi là nghỉ. Chẳng lẽ "cố đấm ăn xôi", để cho bị nhân dân, đồng nghiệp chán ghét rồi mới nghỉ hay sao?". Các cụ đọc cho nhau câu trả lời "Nghỉ đúng lúc" đó rồi tấm tắc khen và càng quý anh bạn.

Ngày 27/02/2009

"CÁC CỤ Ở DƯỚI"

Tết Kỷ Sửu, đất nước bị hứng chịu cơn khủng hoảng kinh tế thế giới rồi do khuyết điểm, bất cập trong công tác quản lý, hậu quả của thiên tai lớn trong năm cho nên số người nghèo, vùng nghèo tăng, Nhà nước phải chi một khoản lớn về an sinh xã hội cho nông dân, công nhân, trước mắt bảo đảm nhà nào cũng có Tết. Nghe thế, rất mừng.

Thế rồi lại nghe chuyện một số xã ở các tỉnh Quảng Nam, Quảng Bình, Khánh Hòa, Hậu Giang... và một số doanh nghiệp có chuyện bớt xén tiền cứu trợ Tết của dân nghèo, lại thấy buồn và giận. Chắc rằng không phải là chuyện mới xảy ra và không chỉ có thế. Và chắc chắn, họ sẽ bị xử phạt đích đáng về hành vi vô đạo đức này.

Chợt nhớ tới bài viết "Huyện ủy năm không" của đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị, Đại tướng Nguyễn Chí Thanh khi đi kiểm tra một huyện ở thành phố Hải Phòng, lúc đó

thấy cán bộ không sát cơ sở, không lo cho dân nên đã phải thốt lên: "Các cụ ở dưới mà làm ăn như thế thì ở trên biết làm thế nào được". Là người chứng kiến cho nên tôi có thể nói rằng, bài báo đó do chính tay đồng chí viết gửi báo *Nhân Dân* và đăng ngày 21/7/1962. Bài báo đó nêu một vấn đề cụ thể thể hiện rất rõ sự đánh giá và cả sự lo lắng về vai trò rất quan trọng của cán bộ cơ sở là nơi sát với dân và người lao động, là nơi để cấp trên hiểu dân và là nơi bảo đảm tổ chức thực hiện đầy đủ các chính sách của Đảng và Nhà nước với dân. Cho nên là "cấp dưới" mà phải gọi là "các cụ" vì "quan xa, bản nha gần".

Nhưng nói cho cùng thì không phải đa số "các cụ ở dưới" đều hư hỏng. Tuy nhiên, để cho một số cán bộ cơ sở hư hỏng bớt xén, ăn cắp của dân, ức hiếp dân thì còn có trách nhiệm của "các cụ ở trên", trước hết là trách nhiệm cất nhắc, kiểm tra "các cụ ở dưới". Rồi cũng có thể nói chắc chắn rằng, sự hư hỏng đâu chỉ có "các cụ ở dưới"!

Ngày 01/3/2009

SAO LẠI GỌI LÀ "VĂN HÓA PHONG BÌ"?

Cái nạn muốn lọt qua cửa nào, muốn yêu cầu một việc gì dù là hợp pháp thì cũng phải có phong bì tiền; thậm chí đã có nước, có người xuất bản hẳn một cuốn sách "hướng dẫn đầu tư" vào nước ta cũng ghi rõ là nhờ việc gì thì nên bỏ vào phong bì bao nhiêu tiền. Khi đi công tác ở nước ngoài, tôi đã mua cuốn sách đó về giới thiệu với nhiều người coi như một sự xấu hổ.

Thế rồi việc đó cứ tiếp diễn như một lẽ đương nhiên, có một số tác giả trong đó có cả tôi đã viết về "văn hóa phong bì" như một vấn nạn về nạn hối lộ, phiền hà. Rồi phong bì biến tướng từ phong bì dày tới "phong bì xẹp", phong bì mỏng nhưng lại nhiều tiền vì trong đó là đôla Mỹ mệnh giá cao chứ không dày cộp tiền Việt Nam đồng.

Nhưng gần đây có người thắc mắc "sao lại gọi là văn hóa phong bì, gán một hành vi

không tốt đẹp cho một từ luôn biểu hiện sự tốt đẹp?".

Đúng là ý kiến đó có đúng một phần. Nói là đúng một phần, vì từ văn hóa được định nghĩa trong từ điển là "lối sống, cách ứng xử có trình độ cao". Nhưng trong từ điển lại có một định nghĩa nữa là "thói quen thành nếp được mọi người công nhận". Với nghĩa này thì thói quen đưa phong bì trong giao dịch công đã trở thành nếp và tuy không phải mọi người đều muốn thế, nhưng rồi nhiều người cũng phải làm thế vì không làm thế thì không được việc, cho nên với định nghĩa này thì từ "văn hóa phong bì" có phần hợp lý của nó. Chấp nhận nó mà đau lòng, vì nói như thế thì một biểu hiện xấu trong ứng xử là nạn "lót tay" và "nhận lót tay" lại trở thành thói quen trong giao tiếp sao?

Ngày 08/3/2009

ĐE NẸT VÀ VUỐT VE

Trong lịch sử có những người luôn luôn thăng tiến, thành đạt không vì tài năng, đức độ mà chủ yếu bằng các âm mưu, thủ đoạn. Những bậc tài danh đều là những người có khả năng thu phục nhân tâm để giúp nước, giúp dân nhưng không bao giờ dùng âm mưu xảo trá.

Có nhà sử học đã nói về hai cách lôi kéo, kết bè cánh của các gian thần:

Có người dùng quyền lực để đe nẹt, hãm hại người không ăn cánh, hãm hại đối thủ cạnh tranh; không ít người sợ hãi mà phải theo.

Có người dùng tiền của, địa vị, tình cảm đồng hương, đồng môn... để mua chuộc; không ít người vì ân nghĩa, tình cảm mà theo, tuy chỉ là ân nghĩa giả, tình cảm dối vì họ cũng biết cái đích cuối cùng là hình thành phe cánh phù tá cho mục đích riêng có khi xấu xa của anh ta.

Có người "cáo" hơn dùng cả hai cách: ai cần trị thì trị thẳng tay, ai cần lôi kéo thì tìm mọi cách lôi kéo bất kể lời bàn ra tán vào của thiên hạ; bộ mặt anh ta lúc thì như người phúc hậu, nhân từ lúc thì như con quỷ tàn ác, nhẫn tâm. Có lúc đe nẹt xong lại diễn kịch vuốt ve đến là buồn cười của trò giả tạo.

Không ít người, xưa cũng như nay, đã "thành đạt" từ các cách đó. Nhưng khi lâm trận gặp khó khăn thì mới biết họ toàn thu phục những "đồng minh" lỏng lẻo.

Người bị đe nẹt vì sợ hãi mà theo nhưng trong lòng ấm ức; khi chủ gặp khó khăn thì lảng chân quèo, không ít trường hợp phản thùng vì sống ở trong chăn cho nên có thể chỉ ra nhiều rận.

Người bị mua chuộc thì rồi cũng nhận ra thật giả, vì người ta chỉ có thể dối trá một hai lần chứ không ai có thể dối trá suốt đời cho nên mưu gian chước quỷ rồi cũng lòi đuôi cáo vì không ai dại dột để ràng buộc tử sinh bởi những ân tình vuốt ve, giả dối.

Kinh nghiệm trong cuộc sống đã chỉ rõ: quyền lực do mưu mô mà có là hữu hạn. Thế là phe nhóm tưởng đông mà không mạnh.

Thế lực dựa trên mưu đồ xảo trá cho dù dùng cách đe nẹt hay vuốt ve nhưng không chính đáng, chân tình thì không bao giờ vững.

Ngày 15/3/2009

KHÔNG BẰNG TÊN ĂN TRỘM NGÀY XƯA

Đọc lại chuyện dân gian xưa, có không ít chuyện vẫn gợi lên những suy nghĩ về những gì đang xảy ra. Có chuyện kể rằng: Có một tên ăn trộm, trước đây vì nghèo đói mà phải trộm vặt nhưng rồi thành thói quen trở thành tên ăn trộm chuyên nghiệp. Anh ta thường trộm đêm cho nên thường lấy đêm làm ngày. Tuy mò mẫm trong đêm nhưng con mắt, cái tai của anh khá tinh tường. Nhưng cái nghề ăn trộm thì có lúc gặp may vớ bẫm, có lúc cũng không kiếm được gì, đành bóp bụng về không.

Một đêm, đúng vào dịp đen đủi cả tuần không kiếm được món nào, bị gạo đã nhẵn, phải mò đi, định bụng kiếm được chút gì cũng ôm về, cái gì bán được thì bán, cái gì ăn được thì ăn, cho qua cơn khó. Đêm ấy anh ta tìm cách lọt được vào một nhà nhưng đảo mắt nhìn qua thì cũng chẳng có thứ gì đáng lấy, cái áo

vắt trên bậu cửa thì vá chằng vá đụp sặc mùi mồ hôi dầu, bán chắc chẳng ai mua mà đem đổi thì cũng không ai chịu. Mò vào bếp sờ soạng mọi chỗ cũng không còn một hạt cơm. Đúng là "áo rách" gặp "chiếu manh", đã đói lại đột nhập đúng vào nhà anh nghèo rớt mùng tơi. Nhưng nhìn vào cái lọ sành thì cũng còn nửa bát gạo với nắm khoai khô, có thể trút vào túi cho qua bữa. Nhưng nghĩ lại, thấy ông bạn nghèo này cũng chỉ còn bát cơm độn khoai để ngày mai vác thân đi làm thuê. Nâng cái lọ lên lại đặt xuống, đành ôm bụng về không vì không nỡ ăn trộm của anh bạn nghèo.

Đọc lại chuyện này đúng lúc đang rộ lên chuyện bớt xén tiền hỗ trợ Tết của nông dân, công nhân nghèo, cũng lại nhớ tới những bọn xà xẻo tiền cứu trợ của Nhà nước cũng như của những người hảo tâm giúp đỡ đồng bào bị thiên tai mà căm giận. Nói cho đúng nghĩa thì họ đều là bọn ăn cắp, ăn trộm nhưng còn thiếu lương tâm hơn cái anh ăn trộm không nỡ lấy trộm của người nghèo trong câu chuyện xưa. Chúng cũng đều là kẻ cắp, kẻ trộm nhưng phải chăng nên xử tội bọn ăn cắp, ăn trộm bất nhân đó hơn tội ăn trộm bình thường?

Ngày 22/3/2009

VIỆC DẠY KHÔNG DÙNG LỜI

Trong sách *Đạo đức kinh,* hơn 500 năm trước Công nguyên, Lão Đam đã viết: "Việc dạy không dùng lời". Câu đó có nhiều ý tứ sâu xa nhưng có tác giả nêu ra một nghĩa đơn giản là không chỉ nói ra, viết ra những lời dạy mà sự học còn được cảm nhận qua quá trình quan sát, suy ngẫm, tư duy của mỗi người, mặc dù Cụ cũng đã từng viết cuốn sách ngắn gọn nhưng sâu sắc, nổi tiếng Đông Tây thể hiện tư duy của mình về vũ trụ, về triết lý nhân sinh, về đạo đức để lại đời sau.

Vào đầu thập kỷ 20 của thế kỷ trước, Nguyễn Ái Quốc cũng từng viết đại ý, một tấm gương có tác dụng hơn một trăm bài diễn thuyết, được hiểu là những tấm gương tốt có tác dụng giáo dục hơn những bài diễn văn trình bày, giảng giải, mặc dù Người rất coi trọng việc phân tích lý luận.

Vậy ai nêu gương cho ai? Trong gia đình thì anh làm gương cho em, ông bà, bố mẹ làm

gương cho con cháu để cả nhà, cả họ thành những tấm gương tốt. Trong xã hội thì mỗi người cố gắng trở thành những tấm gương và học tập lẫn nhau để trở thành người tốt, người hoạt động cách mạng trước làm gương cho lớp sau xây dựng thế hệ kế nghiệp xứng đáng; quan trọng hơn cả là cấp trên làm gương cho cấp dưới vì cấp trên không gương mẫu thì không thể khuyên bảo được cấp dưới.

Trong Cuộc vận động "Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh", trong giai đoạn này đặc biệt coi trọng việc làm theo để xây dựng Đảng, chính quyền, xây dựng xã hội trong sạch, lành mạnh. Mọi người làm theo, cùng nêu gương nhưng quan trọng là cấp trên phải "nêu gương và làm theo"; đó phải chăng là "việc dạy không dùng lời" của người xưa cũng như tư tưởng của Bác Hồ coi việc nêu gương trước hết từ cấp trên có tác dụng hơn các bài diễn thuyết răn dạy.

Ngày 29/3/2009

BỆNH NÓI DỐI

Người ta đang lo lắng về bệnh thiếu trung thực, đó là cái từ hoa mỹ để nói về bệnh nói dối đang tràn lan, trái với đạo lý, truyền thống của dân tộc là khuyến khích sự trung thực, thẳng thắn. Nói cho công bằng thì không phải bệnh nói dối bây giờ mới có, vì đã được đọc trong các tác phẩm cổ điển, và không phải ở ta mới có, vì với cuộc khủng hoảng kinh tế thế giới vừa rồi thấy lòi ra những chuyện nói dối, lừa lọc xấu xa to đùng ở những tổ chức và quốc gia hay lớn tiếng dạy dỗ thế giới về sự trung thực, minh bạch.

Nhưng trong cuộc đời thấy rõ nói dối như một cái bệnh. Chuyện to nói dối, nhưng có những chuyện nhỏ nhoi, không đáng gì cũng thiên thẹo, lừa dối. Sống trong vòng vây của lừa dối thì không biết đâu là sự thật, cấp lãnh đạo, quản lý thì không hiểu nổi dân tình, cha mẹ không hiểu con cái, thầy không hiểu trò, nhà kinh doanh không hiểu cán bộ

nhà nước và bạn hàng, đối tác. Cũng thấy bệnh đó đang tràn lan, nhưng ở nước ta không ai đưa ra số liệu cụ thể nào để biết nó nghiêm trọng đến đâu.

Rất may là trong kỳ họp Quốc hội cuối năm ngoái, có một vị đại biểu đưa ra số liệu từ một cơ quan điều tra xã hội. Nghĩa là những số liệu ông đưa ra có cơ sở để tin cậy:

Nói về bệnh quay cóp là sự thiếu trung thực trong học tập, thì ở bậc tiểu học là 8% học sinh có quay cóp, bậc trung học cơ sở là 53% và bậc trung học phổ thông là 60%;

Nói về bệnh nói dối bố mẹ trong gia đình thì lứa tuổi học tiểu học là 22% các cháu có nói dối, ở lứa tuổi học trung học cơ sở là 50%, ở lứa tuổi trung học phổ thông là 64%.

Nếu những con số trên là đáng tin cậy thì càng lớn lên, càng học khá hơn thì số người nói dối càng nhiều hơn. Điều đó vừa đáng lo vừa thấy việc uốn nắn phải làm ngay từ khi trẻ còn nhỏ tuổi, từ trong gia đình và học đường. Còn vì sao nảy sinh bệnh nói dối thì tôi đã có lần đề cập và sẽ bàn thêm vào dịp khác.

Ngày 04/4/2009

CHO BẰNG CHỊ BẰNG EM!

Trên đời này, thua chị kém em bao giờ cũng là nỗi day dứt khôn nguôi. Một người, một tập thể, thậm chí một quốc gia cũng thế. Cho nên nói ra hay không nói ra, ai cũng cố gắng phấn đấu, chưa thể vươn lên đỉnh cao thì ít nhất cũng cho bằng chị bằng em, bạn bè, láng giềng. Nhưng lấy tiêu chí gì để đánh giá, so sánh? Có nhiều tiêu chí lắm, đó là tầm cao trí tuệ, cuộc sống tự chủ, sung túc, êm ấm, hạnh phúc... Những người bình thường hay lấy đời sống, có khi là cái nhà, có khi là tiện nghi để so đo và cũng không có gì là không chính đáng. Phấn đấu cho bằng chị bằng em lại luôn là một động lực của mỗi người, mỗi tập thể, một quốc gia. Nhưng lại có nhiều cách để vươn lên, có cách chính đáng, và có cả cách không chính đáng, thậm chí lầm lỗi.

Gần đây đọc trên báo thấy có một số bạn trẻ sa vào vòng lỗi lầm mà giật mình. Một cô thiếu nữ con nhà lành ở một vùng quê nghèo,

học hành cũng vào loại khá cho nên thi đỗ đại học, bố mẹ, họ hàng chắt chiu gửi con về thành phố theo học. Sự cố gắng của gia đình cũng đủ chu cấp cho cô ăn học nhưng chắc chắn không thể đủ cho cô ta chi tiêu rộng tay như những con em nhà khá giả. Trong ký túc xá, có những bạn gặp khó khăn hơn nhưng cô lại muốn nhìn vào những bạn "nổi trội" cho nên tự nhiên cô có mặc cảm từ cái áo mặc trên người cho đến cái xe đi trên đường, bữa ăn trong quán... đều "thua chị kém em". Trong trường cũng có nhiều bạn kiếm việc làm thêm để đỡ đần gia đình như làm gia sư, có bạn nhận giúp việc các nhà hàng kinh doanh đúng đắn trong các giờ nghỉ và ngày nghỉ. Cô cũng thử những việc đó, cũng kiếm thêm chút ít nhưng cô lại muốn kiếm được nhiều hơn, nhanh hơn. Và có người rủ rê cô làm việc khác để thỏa nỗi thèm muốn của cô. Thế rồi người ta bắt được cô trong một ổ mại dâm, lại còn nhận làm bồ nhí cho một người giàu có đã có gia đình, chịu phận phụ thuộc. Tin đó gây sửng sốt cho bạn bè, nhưng đau đớn hơn là khi thấy cô trả lời "Rằng cô làm việc đó để kiếm được nhiều tiền cho khỏi nỗi nhục thua chị kém em!". Và không ai chấp nhận cái kiểu

bán rẻ nhân cách, hủy hoại cuộc sống, cam cảnh lệ thuộc cho cuộc ganh đua lấy vẻ bề ngoài hào nhoáng, và đó mới chính là nỗi nhục của cuộc đời cô!

Ngày 12/4/2009

ĐIỆP KHÚC BUỒN

Gần đây người ta hay nói tới từ "điệp khúc" cho nên mới phải tìm hiểu xem điệp khúc nghĩa chính xác là gì. Từ điển tiếng Việt thì giải thích đó là đoạn bài hát, bài thơ được lặp lại nhiều lần. Giải nghĩa thế thì cũng đúng nhưng xem ra chưa đủ vì người ta muốn biết hiệu quả thẩm mỹ của điệp khúc là gì, cho nên một ông nhạc sĩ cho rằng đó là giai điệu thể hiện được bản chất và gây ấn tượng sâu sắc nội dung, cho nên được nhắc lại để gây ấn tượng sâu sắc thêm, vì thế không phải giai điệu nào cũng có thể trở thành điệp khúc. Điệp khúc của một bài thơ khác điệp khúc một bài hát nhưng ý nghĩa cũng có thể giống như thế, căn bản là sự lặp đi lặp lại để gây ấn tượng sâu sắc. - Anh ta đã giải thích cho anh bạn mình như thế.

- Gần đây, cái từ điệp khúc đó lại sử dụng cả trong lĩnh vực xã hội đấy!

- Thế sao?

- Đấy, người ta cứ lặp đi lặp lại trong các báo cáo năm này sang năm khác: "Tham nhũng vẫn còn nghiêm trọng", "Cải cách hành chính chưa có tiến bộ"... được gọi là những điệp khúc buồn, buồn vì chưa thấy có gì biến chuyển như mong muốn của dân.

- Thì đó cũng là sự lặp đi lặp lại, phản ánh thực chất và gây ấn tượng sâu sắc với mọi người đấy thôi, cho nên gọi là điệp khúc cũng có lý.

- Đúng là nó giống với các điệp khúc của ca khúc và bài thơ ở sự lặp đi lặp lại, thể hiện bản chất của giai điệu và cảm xúc chủ đạo. Nhưng thật sự đó là điệp khúc buồn.

Ngày 19/4/2009

CÁI BÀN

Có ông làm nghề quản trị nói: "Thủ trưởng nào mới trúng cử nhận nhiệm vụ nếu có tiêu chuẩn đưa đón thì thường ít khi chịu đi xe có sẵn dù còn tốt; có vị còn sắm lễ cúng bái trước khi nhận phòng làm việc mới. Cũng ít vị chịu ngồi bộ bàn ghế của vị tiền nhiệm, phải sắm mới. Cho nên mới có chuyện cái bàn".

- Cái bàn mà cũng rắc rối thế sao?

- Điều đơn giản là cái bàn phải rộng ra cho oai phong lẫm liệt!

- Tất nhiên phải to ra rồi vì còn có cán bộ đến làm việc, có khi còn hội ý ba bốn người.

- Hẳn là thế rồi. Nhưng cũng to vừa phải thôi; vì có chị phục vụ nói: "Cái bàn gì mà to như cái phản của nhà giàu quê cháu". Nhưng rồi gần đây xem trên tivi thấy mấy "đại gia" ngồi sau cái bàn hình khum khum nửa vòng bán nguyệt lại hét cơ quan đi sắm.

- Bàn vòng cung có cái lợi là tài liệu để trên bàn không cần với tay ra xa cũng có thể lật tới, tiện lợi hơn cái bàn mặt thẳng chứ!

- Song gần đây cái bàn kiểu đó cũng không mấy người dùng.

- Sao thế?

- Không biết có ai tán rằng: Cái bàn khum khum vòng bán nguyệt nhác trông như cái vành móng ngựa trước phiên tòa cho nên nhiều "sếp" cho dẹp. Cơ quan tôi có mấy chiếc để ế trong kho, chả ai đụng tới vì cũng có nhiều vị ngẫm mình cho nên chột dạ!

Ngày 26/4/2009

CÁI GHẾ

Nhân ngày nghỉ, đi chơi siêu thị, cũng không có gì cần phải mua ở đây, chỉ đi xem thôi. Lang thang vào khu giới thiệu sản phẩm đồ gỗ nội thất thấy nhiều bộ bàn ghế rất đẹp nhưng phần lớn đều rất đắt tiền. Nhưng thấy một nơi giới thiệu "ghế thủ trưởng" rất lạ. Hỏi người bán hàng thì được biết "có người hỏi mua cho nên đặt hàng bày bán. Ghế thủ trưởng có nhiều loại nhưng chỉ có một chiếc, chủ yếu là phải oai vệ hơn ghế nhân viên".

Rồi lại thấy có một ông cứ đi ngắm nghía chọn lựa, hỏi giá chắc là đang đi sắm đồ cho cơ quan, tôi đến làm quen để hỏi thăm cho biết:

- Ông xem chiếc nào tốt mà giá phải chăng giới thiệu cho cơ quan tôi với.

- Mỗi ông thủ trưởng một tính một nết, làm sao mà giới thiệu với ông được. Vả lại cũng phải theo "mốt".

- Thế mốt thủ trưởng ông thế nào nói cho tôi tham khảo.

- Hồi mới đề bạt thì theo "mốt" trên tivi nghĩa là ghế đệm mút, lưng tựa cao lại có thể xoay xoay để dặn người này, chỉ thị cho người kia. Bây giờ vừa lên thăm cấp trên về lại bắt đi sắm ghế mới bằng gỗ quý có hai vai vểnh lên như cái "ghế của vua". Mà "ghế vua" bây giờ đang là mốt đấy ông ạ! Ông cứ mua một chiếc thế nào thủ trưởng của ông cũng ưng ý!

- Thế họ thích làm vua à! Xem ra thủ trưởng của tôi vừa thích vua quan, vừa thích làm "đại gia" thì ngồi ghế gì?

- Thì mua ghế vua quan đi, ngồi một mà được cả hai.

Ngày 03/5/2009

CHẠY THỬ, TẬP LÁI!

Lái xe trên đường, ngại nhất là đi sau những chiếc xe hơi có biển đề: "Xe chạy thử", "Xe tập lái" vì biết rằng chiếc xe đó do người mới tập cầm lái. Dù sao thì đề biển rõ ràng ra thế để người đi sau, đi cùng đường biết mà đề phòng, còn hơn anh lái xe giỏi, cầm lái nhiều năm nhưng bia rượu say mèm nhấn ga chạy bạt mạng, khi gây tai nạn còn gân cổ khoe khoang: "Tôi đã cầm lái cả chục năm".

Đi sau cái xe có người lái thử thì không ai dám đi nhanh và giãn cách kha khá để khi có việc gì xảy ra còn kịp xử lý. Cũng vì vậy những người ngồi trong xe có dịp tán chuyện. Một ông khơi mào theo kiểu triết lý còm:

- Trên đời này chuyện gì cũng có cái bắt đầu, nghề gì cũng phải thử việc. Ngay các cậu lái xe thành thạo ôm tay lái đường dài khúc khuỷu hàng vạn cây số thì lúc đầu cũng phải có thời gian lái thử. Cho nên cũng cần thông cảm.

- Nhiều việc có thể cho thực tập, thử việc như ông nói, nhưng có những việc không thể thử, không thể thực tập!

- Ông nói lạ, việc gì không thể thử, không thể thực tập?

- Đó là công việc lãnh đạo, quản lý, nhất là người cầm lái.

- Sao?

- Tôi có đọc một bài phát biểu của một vị có đoạn khá chí lý, đại ý: Cầm tay lái lãnh đạo, quản lý thì không có thử, vì ở đây là phải lái thật. Không thể lái thử rồi va quệt lung tung vì trên chiếc xe đó là cả nghìn đồng chí, hàng vạn đồng bào, cả đống tiền của dân và có khi cả sự nghiệp nhiều đời!

- Ông nói cũng có lý.

Ngày 10/5/2009

CŨNG CÓ SỬA ĐẤY!

Có một số người trong cơ quan cho anh là người thành khẩn. Lời khen đó cũng có cái lý của nó. Là người lãnh đạo, trong cuộc họp tổng kết cuối năm ngoái, những lời phê bình khuyết điểm anh đều nhận. Nhưng rồi cũng có người ngờ ngợ.

- Trong những ý kiến phê bình có những ý kiến đúng thì nhận đã đành nhưng có một số ý kiến không đúng hoặc phân tích suy diễn sao ông ấy cứ nhận hết, không trình bày lại hoặc cho thảo luận?

- Cũng là cái mẹo của ông ấy!

- Mẹo gì?

- Cái mẹo nhận cho xong chuyện; biết rằng cãi thì có thể bớt được chuyện nọ thì lại đẻ ra chuyện kia có khi còn to hơn. Ai sống lâu ở cơ quan đều biết cả!

- Thế à, nhưng cũng còn hơn cái anh đã rõ mười mươi mà cứ cãi chày cãi cối, chuyện không đáng gì cũng sinh căng thẳng.

- Nhưng quan trọng là sửa chữa, thì xong cuộc họp đâu lại vào đó!

- Thế thì phê bình nhận lỗi để làm gì. Nhận lỗi là để sửa lỗi chứ!...

Thế là anh bạn đã từng làm việc lâu ở cơ quan nói mỉa mai: Nói cho công bằng thì ông ấy có "sửa" đấy. Cứ quan sát mà xem, mấy anh cao giọng phê bình ông ấy trong hội nghị đang bị "sửa lưng" đấy, mà cứ êm như ru, ngọt như mía. Cho nên trong cuộc họp vừa rồi, toàn là mấy anh mới về cơ quan góp ý phê bình những chuyện lặt vặt, còn những anh ở lâu, ở bộ phận quan trọng biết nhiều chuyện lớn thì cứ ngồi im nhổ râu.

Ngày 20/5/2009

CÀNG NGHE CÀNG HIỂU THÊM!

Đúng là cơ quan có những chuyện không hay; có một số việc không trôi chảy làm ách tắc những công việc khác có liên quan. Nhưng không phải mọi chuyện đều không tốt. Chẳng hạn không khí sinh hoạt dân chủ hơn, cơ quan có những chủ trương đúng thoát ra khỏi những lúc khó khăn nhất, và trong tình hình khó khăn chung của địa phương thì những kết quả đạt được là rất đáng ghi nhận, đời sống anh chị em cũng ổn định... Nhưng báo cáo của thủ trưởng cơ quan trong dịp tổng kết cuối năm chủ yếu nêu lên và phân tích những mặt chưa làm được do yếu kém trong việc quản lý để "tìm ra cách khắc phục mở đường tiến lên trong các năm sau" - như lời của đồng chí thủ trưởng nói thêm sau khi đọc báo cáo.

Nhiều người cho đó là việc làm đúng và nhắc lại một phương ngôn: "Người thông

minh là người sớm nhận ra và nghiêm khắc với những khuyết điểm". Tuy nhiên, mọi sự cần công bằng, sòng phẳng, do đó bên cạnh việc phân tích nguyên nhân những việc chưa làm được, những thiếu sót, đã bổ sung và phân tích những việc làm được, làm cho không khí có phần nghiêm túc và thoải mái.

Nhưng có một số người cứ xoáy sâu, bổ sung những việc chưa làm được, chủ yếu là phân tích các yếu kém trong công tác quản lý và quy trách nhiệm cá nhân. Mọi người thấy cũng đúng vì suy cho cùng thì nhìn ra, phân tích sâu sắc những khuyết điểm và quy trách nhiệm cũng là để xây dựng. Có điều, nhiều người ngờ ngợ về những ý kiến của một số đồng chí đó. Vì trong những ý kiến đóng góp thì bên cạnh một số ý kiến đúng lại có những điều thêm thắt, bịa đặt, rồi nói về trách nhiệm cá nhân lại quá nặng nề. Đặc biệt, qua các ý kiến bổ sung, phân tích đó thấy toát lên ý kiến, cho rằng vì không nghe ý kiến của họ cho nên dẫn tới "hậu quả"... Xem ra mọi sự phân tích không phải vì việc chung mà chỉ nhằm đề cao cá nhân, cho rằng nếu mình còn giữ nhiệm vụ phụ trách bộ

phận tham mưu thì "cơ quan không đến nỗi thế"... Rồi cuối cùng là thái độ không sử dụng đúng người tài là họ. Lúc đầu còn ngờ ngợ nhưng càng nghe càng hiểu thêm bụng dạ của mấy người đó.

Ngày 24/5/2009

CỨNG, MỀM, DẺO

Bây giờ người ta hay nói tới cứng, tới mềm trong ứng xử. Người được coi là "cứng" thì chê người "mềm" là "mềm như ông thì có ngày toi!". Ông được mang tiếng là "mềm" cũng không chịu, cho là "cứng như ông thì có ngày gãy"; "cứng quá dễ gãy" cũng là câu tục ngữ Việt Nam. Mềm cũng rất mạnh, ông cha ta chẳng nói "lạt mềm buộc chặt là gì"; rồi có cái gì mềm như nước nhưng cũng có thứ gì mạnh và dữ dội như nước, vì "nước chảy đá mòn".

Nghe hai ông cãi nhau, có ông nói: "Cứng quá hay mềm quá cũng không đúng. Mềm quá thì dễ gục. Cứng quá dễ gãy; xe đang chạy nhanh mà phanh gấp là đổ, lời khuyên đó không chỉ cho người chạy xe đâu!".

Nhưng trong cuộc sống, ngoài sự cứng, mềm lại còn từ "dẻo". Người ta nói về biểu tượng của tinh thần Việt Nam là cây tre, phải chăng có ý nghĩa về sự ứng xử trong đời sống tinh thần truyền thống Việt Nam.

Cây tre cũng là loài cây cứng, người ta hay dùng lũy tre để che sóng, che gió vì "Có cứng mới đứng đầu gió". Nhưng nếu mang các công cụ kỹ thuật ra đo thì tre không thể cứng bằng sắt đá, lũy tre không thể cứng bằng dãy bêtông cốt thép. Nhưng cây tre lại không mềm đến độ có thể dễ gục ngã. Cứ xem trong mùa bão lớn, các bụi tre là loại cây ít đổ nhất trước sức gió cấp 11, 12 là cấp rất to, chính vì nó dẻo; nó có thể lúc bão to, gió dữ ngả người, cúi xuống nhưng lại bật dậy ngay; nó không gục vì nó dẻo cho nên sức chống chịu rất lớn. Gần đây, bàn đến việc khắc phục hiện tượng biến đổi khí hậu khi nước biển dâng cao, một số nhà khoa học đã nêu nhiều biện pháp trong đó có việc trồng rừng tràm, đước và những luỹ tre gọi là "Những bức đê mềm" để ngăn sóng, giữ ruộng đất và làng mạc vùng đồng bằng ven biển.

Lũy tre vững vì nó dẻo. Nhưng đã "dẻo" lại còn "dai" vì sự liên kết, thân cây kết cấu chủ yếu bằng những sợi giằng với nhau, trong một bụi cây thì cây nọ quấn với cây kia. Lúc khó khăn lại nghĩ tới *sức dẻo dai* của cây tre Việt Nam.

Ngày 21/5/2009

KHÓ XỬ

Mấy hôm nay anh đang có những điều khó xử. Là thủ trưởng một cơ quan, anh luôn luôn phải đưa ra những ý kiến trong những trường hợp phức tạp, nhưng anh nghiệm ra rằng những trường hợp khó xử thường là vấn đề cán bộ, vì vấn đề này bên cạnh những nguyên tắc lại có những vấn đề quan hệ với con người không đơn giản.

Chung quy cũng là phải xử lý hai lá đơn.

Trước hết là của một cán bộ trẻ, tuy chưa thể gọi là người tài nhưng là người có năng lực, có chí tiến thủ, cũng đã được anh và tập thể để tâm giúp đỡ và đã đề bạt khá sớm. Nhưng bây giờ anh ta lại nộp đơn xin chuyển đi cơ quan khác. Anh đã tâm sự với bạn trẻ đó nhiều lần. Trong trường hợp cụ thể này thì anh bạn trẻ đó không có điều gì phàn nàn về công việc, cũng nhận rõ cơ quan đã tạo điều kiện cho anh học tập và làm việc. Nhưng ở cơ quan anh chuyển đến thì lương bổng của anh

đều cao hơn nhiều để có điều kiện nuôi bố mẹ, vợ con và có điều kiện mở rộng nhiều mối quan hệ với vốn kiến thức và ngoại ngữ của anh. Đó cũng là lý do hợp lý, có thể thông cảm vì anh biết rõ hoàn cảnh gia đình anh bạn trẻ. Nhưng nếu anh chấp nhận thì sẽ thành tiền lệ để không ít bạn trẻ có năng lực sẽ bỏ cơ quan đi; quy hoạch đào tạo cán bộ trẻ của cơ quan bị phá vỡ. Cho nên anh rất khó xử, tuy nhiên cũng chỉ còn cách thuyết phục.

Còn một lá thư khác, tuy là của cán bộ thuộc quyền nhưng lại là người bạn chiến đấu cũ với anh. Ông bạn đã đến tuổi nghỉ hưu, về nghỉ cũng là việc bình thường. Nhưng gánh nặng gia đình của anh cũng lớn. Ở chiến trường ra, tuổi đã cứng, lấy vợ muộn cho nên đẻ con muộn. Vợ yếu, đang nghỉ mất sức. Các cháu đều là những đứa trẻ chăm ngoan nhưng đứa lớn mới học năm thứ hai đại học mà vào đại học đã khó, khi ra trường xin được việc làm còn khó hơn. Do đó anh chỉ xin cơ quan cho anh kéo dài thời gian công tác một, hai năm như tiền lệ những năm trước để lo nốt cho con ăn học. Nhưng quyết định mới là sòng phẳng, thực hiện đúng luật lao động. Chắc chắn phải thực hiện theo quy

định vì nhân nhượng một trường hợp thì sẽ nhận được rất nhiều đơn nữa, nhưng dù sao thì tình riêng giữa hai người và tình cảnh cụ thể của người bạn cùng chiến đấu làm cho anh có phần khó xử.

Cả hai trường hợp khó xử đó thì việc thứ hai cho dù lấn cấn thì cũng xử lý được, có thể có cách giúp anh bạn có đời sống tương đối ổn định, nhưng còn trường hợp thứ nhất khi hàng loạt cán bộ trẻ có năng lực, có kiến thức bỏ đi chỉ vì đồng lương ở cơ quan nhà nước với những khung bậc và quy định chặt chẽ không thể vượt qua thì anh cũng chịu, phải nhờ những quyết định của cấp trên, cho nên cứ bó tay nhìn cái mà có người gọi là "chảy máu chất xám".

Ngày 31/5/2009

CŨNG CHỈ VÌ ĐẤT, VÌ TIỀN!

Ở trên đời này ai cũng muốn có tiền, quý tiền, có người tranh nhau tiền. Nhưng bây giờ đất là tiền và đất ở đô thị lại không phải ít tiền, cho nên quý đất và tranh nhau nhà đất dữ dội cũng là điều dễ hiểu. Nhưng lại có những chuyện không thể hiểu nổi khi đọc trên báo viết có địa chỉ đàng hoàng và không thấy ai thưa kiện nhà báo, chắc là không sai. Đọc rồi ngẫm mà thấy đau lòng.

Cũng vì miếng đất ở mà con trai "chống gậy" dám đuổi bố ra đường. Không nói chữ "Hiếu" cho cao siêu; chỉ nói tình bố con, máu mủ ruột rà để đâu?

Cũng chỉ vì miếng đất cha mẹ để lại mà anh em ruột đánh nhau vỡ đầu, rồi cầm dao định "làm thịt" nhau, hàng xóm, công an phải đến can, làm đau lòng, xấu hổ cả họ.

Tuy nhiên, trong xã hội không chỉ có chuyện tranh đất mà còn có chuyện hiến đất xây dựng những công trình công ích. Nhưng

những việc kể trên, lại không chỉ có hai chuyện đó làm cho nhiều người băn khoăn. Không ít người đã đọc trên báo và cho họ là những người "ít học, sinh ra trong những gia đình kém văn hóa". Nhưng có ông nhà báo xem ra biết nhiều chuyện, cãi lại, mà cãi bằng cách kể một số chuyện:

Ông ấy nói rằng, ông ta nhận được thư của một bạn đọc, người hàng xóm của một vị đã đi học nước ngoài mang về cái bằng phó tiến sĩ (khi chưa chuyển nhất loạt lên hàng tiến sĩ); bức thư đó hỏi như một lời thách đố: "Ông ta là phó tiến sĩ thì không ai dám nói là kém văn hóa, thế mà vì nhà đất dám đuổi mẹ ra đường thì có còn là người có văn hóa hay không?". Tất nhiên, câu trả lời đã nằm ngay trong câu hỏi rồi, vì không nhất thiết học hành đỗ đạt cao đã hành xử như một người có văn hóa, chứ chưa nói gì đến văn hóa cao!

Rồi ông ta lại kể, có mấy đứa con một vị cán bộ cao cấp, đều là những người có bằng cấp cao, làm ăn thành đạt, tóm lại không ai là người ít chữ, ít tiền, nhưng khi bố "nằm xuống" chưa được ít lâu đã đâm đơn kiện nhau ra tòa để chia phần cái nhà bố để lại. Tất nhiên, kiện nhau là quyền của mỗi người

muốn sự công bằng theo sự phân xử của luật pháp. Nhưng trong câu chuyện đó có cái gì thiếu đi cái tình của ngay những người có học trong gia đình có truyền thống cách mạng, làm đau lòng nhiều người, cho nên một số chiến hữu với người cha phải kéo đến khuyên can, v.v..

Đều là chuyện nhà đất, nhưng nhà đất là tiền, cho nên có tiền, thậm chí có nhiều tiền mà vẫn giữ được tình nghĩa theo truyền thống là một vấn đề không nhỏ trong thời buổi này!

Ngày 14/6/2009

ĐỜI CHA, ĐỜI CON

Anh ta giàu, lại giàu rất nhanh. Khởi nghiệp chỉ là may mấy cái áo xuất khẩu, có người tính công may mỗi chiếc áo chỉ khoảng 2 - 3 đôla Mỹ, thì làm sao mà giàu được! Cho nên anh ta giàu là do buôn đất; anh ta chỉ là người dự đoán giỏi và đầu tư mạo hiểm thành công, đó cũng là điều phải chấp nhận. Nhưng còn chuyện lấy cớ làm công ích nọ kia để lấy đất san ô, bán nền, lại còn trốn thuế, rồi tìm cách "làm quen", "chia phần" với một số quan chức hư hỏng để nương ô dù cho việc làm ăn phi pháp kiếm lợi nhuận kếch sù thì là những chuyện hư hỏng. Không phải ai giàu có cũng hư hỏng, nhưng với anh ta, có người nói "anh ta hư hỏng mà giàu nhanh" cũng không oan gì.

Và khi anh ta trở thành đại gia, mọi người trong cả nhà anh đều vênh váo, nhìn đời bằng nửa con mắt. Mấy đứa con thì tiêu pha không cần tính toán, vung tiền bao đủ loại gái, bao

bạn bè hư hỏng, tụ họp băng nhóm, sa vào cờ bạc, ma tuý rồi tụ tập gây rối, đánh người trọng thương, đánh cả người thi hành công vụ; khi bị bắt thì nhởn nhơ như không, v.v.. Cậu con trai vào tù, mặc áo sọc thay cho những hàng hiệu mà cậu ta vẫn phủ lên người, nhưng ở trong tù mà vẫn hung hăng, nghĩ rằng đồng tiền của bố mẹ sẽ cứu được mình. Mấy nhà hàng xóm với gia đình từ thuở còn làm ăn vất vả, biết cậu ta vốn là đứa trẻ ngoan trong xóm, học hành tuy không giỏi nhưng cũng thuộc loại tiên tiến, cho nên thấy cậu ta sa ngã, phạm tội thì cũng tiếc, chép miệng nói: "Từ khi nhà nó có nhiều tiền, gia đình lại không quan tâm giáo dục con cái thành ra để nó hư hỏng". Tất nhiên không phải nhà ai cũng thế, nhưng ở anh ta thì *đời cha hư hỏng để có nhiều tiền, đời con lại vì nhiều tiền mà hư hỏng!*

Hình như chuyện của hai đời mà cũng liên quan tới nhau.

Ngày 28/6/2009

CŨNG KHÓ THẬT!

Xem trên báo, trên tivi có lúc rất bực mình vì những việc làm trái khoáy, nhưng ngay sau đó lại "hạ hỏa" thông cảm. Thật mâu thuẫn!

Chẳng hạn, ở địa phương nọ giao khoán cho một doanh nghiệp được khai thác gỗ tận thu trong một số khu rừng. Nhưng cứ thả ra thì vì muốn kiếm nhiều tiền ông ta không chỉ chặt cây mục, cây đổ mà cứ đè cây còn tốt, còn đứng mà "tận thu" thì rất nguy, cho nên mới phải cử người giám sát chặt chẽ.

Ở một tiểu khu được giao cho ba cán bộ là những người am hiểu khu rừng này giám sát việc làm của doanh nghiệp. Ba ông cán bộ đó do doanh nghiệp trả tiền bồi dưỡng. Người nhận lương, có khi còn "lậu" nữa thì làm sao có thể có ý kiến giám sát thẳng thắn những người đã trả công cho mình, cho nên ông ta khai thác vô tội vạ. Nghe đã thấy lộn ruột.

Nhưng đến khi có người hỏi cán bộ lãnh đạo xã về chủ trương trái khoáy này thì đồng

chí đó thật thà trả lời: "Công việc giám sát này rất vất vả, phải vào rừng sâu, không thể kiểm tra lướt vì sểnh ra là hàng chục cây rộng tán bị hạ xuống, xẻ ra nhanh hơn làm thịt con trâu, cho nên phải có thù lao kha khá. Nhưng xã không có kinh phí cho nên nhờ đơn vị trúng thầu khai thác và họ rất sẵn sàng!". Nghe xong lại thấy lộn ruột hơn, nhưng lại có phần thông cảm. Tất nhiên là họ "sẵn sàng" bỏ tiền ra để có người giám sát vì quyền lợi, vì ơn nghĩa mà bỏ qua cho họ những việc làm sai trái. Nhưng lại cũng thông cảm với xã khi xã không có kinh phí để bồi dưỡng cho những người làm việc vất vả, có khi nguy hiểm nhưng vẫn có thể công tâm! Với tình hình hiện nay thì nhiều việc rất khó xử chứ không chỉ có chuyện mấy cây gỗ kể trên.

Ngày 05/7/2009

GIÁM SÁT

Anh là đại biểu Hội đồng nhân dân của một địa phương, lại là chuyên gia về kinh tế, vừa tham gia vào một đoàn của Hội đồng đi giám sát một số hạng mục đầu tư về. Cũng không phải là lần đầu bỡ ngỡ, mà anh đã được cử tham gia một số đoàn giám sát, xem ra cũng là người có kinh nghiệm.

Là chỗ thân tình, cho nên gặp nhau tôi hỏi:

- Thế nào, đợt giám sát này có kết quả gì không?

- Cũng có kết quả ít nhiều!

- Thế thì ít hay nhiều?

- Biết nói thế nào được. Cũng chỉ là đưa ra mấy nhận xét, mấy kiến nghị. Tiếp thu các đánh giá và có thực hiện các kiến nghị đó hay không thì cũng còn bao nhiêu tờ trình gửi nhiều cấp.

- Thế những lần giám sát trước, có bao giờ ông theo dõi việc đánh giá và thực hiện các kiến nghị của đoàn không?

- Việc ấy là của các ông trưởng đoàn; còn chúng mình thì sau đó lại trở về ai làm việc đó, bù đầu với công việc của đơn vị, cũng chẳng có thời giờ mà theo dõi.

- Thế thì cậu có muốn nghe câu đồng dao về chuyện giám sát hay không?

- Thì đọc nghe thử xem có đúng không?

- Dân gian đã đúc kết: "Giám sát ngoài da/ Thanh tra đến thịt/ Điều tra đến xương"... Cậu thấy thế nào?

- Thì cũng có phần đúng, nhưng bà con mình hay nói quá đi. Còn thì cho dù có "xem xét ngoài da" thì cũng còn hơn không xem xét gì.

- Thế thì sao gọi là sự giám sát của cơ quan quyền lực nhà nước ở địa phương do nhân dân bầu ra được! Các ông phải theo dõi việc tiếp thu các kiến nghị chứ; không phải các kiến nghị nào cũng đúng, nhưng những kiến nghị hợp lý, đúng đắn thì phải thực hiện, theo dõi đến cùng cho dân được nhờ!

Ngày 12/7/2009

ANH ẤY THẬT DỄ DÃI!

Anh em dưới quyền anh đều cho anh là người dễ dãi, sống hòa đồng với anh em. Là thủ trưởng cơ quan nhưng anh luôn quan tâm, lắng nghe ý kiến và hứa giải quyết nhanh chóng các kiến nghị.

- Đúng là anh ấy công bố sẽ giải quyết nhanh các kiến nghị, nhưng quan trọng là việc thực thi các quyết định đó thế nào?

- Thì cũng chỉ là mấy điều hứa, và còn nói công khai việc đó giao cho ai giải quyết, lúc nào phải xong, làm cho anh em nghe thấy sướng tai.

- Thế rồi sao nữa?

- Anh em nói vui là thủ trưởng của mình như "ông ba mươi" trong truyện cổ tích; chỉ một cái lá quệt qua tai thì mọi sự đều quên.

- Ông ấy quên những gì?

- Quên lời hứa giải quyết. Ngay việc công bố giao cho bộ phận nào giải quyết vấn đề nào trong thời hạn quy định cũng quên luôn.

Có người nhắc ông thì ông ngạc nhiên một cách rất hồn nhiên, hỏi: "Hôm ấy mình nói thế à!".

- Ông ấy "vui tính" thật! Nhưng ông ơi, các cụ ta ngày xưa đã nói: "Phàm ai hứa dễ dàng thì chắc chắn không giữ được chữ tín" mà lòng tin mới quan trọng với người lãnh đạo!

Ngày 19/7/2009

ĐÚNG CŨNG "BỊ TAI NẠN"

Nhớ ngày bị tai nạn giao thông, khi qua cơn nguy hiểm, cũng chỉ gãy chân, nhưng vẫn phải nằm ở bệnh viện thêm một ít ngày. Nhưng nằm mãi cũng chán cho nên chống nạng ra hành lang ngồi cho thoáng khí. Thì ra cũng có nhiều bạn như vậy, thành ra lại là nơi tán chuyện, có lúc nói to, hơi ồn ào vi phạm nội quy bệnh viện, lại phải bảo nhau nói khe khẽ.

Ngồi chơi với nhau có hai ông bạn xem chừng rất bức xúc. Mà đã tức giận thì làm sao nói khẽ được, vì nói khẽ thì xem ra không hả giận.

Một ông nói:

- Mình đi xe máy đúng luật hẳn hoi, đi không nhanh, đi bên phải đường mà cũng "bị" nó đâm vào; chờ cho lành chân thì cũng mất vài tháng, mất công mất việc. Ức thật!

Một ông khác lại nói:

- Thì tôi cũng đi đúng luật. Đi bộ qua đường để đến chợ. Đi đúng làn đường kẻ sơn trắng cho người đi bộ qua, lại theo đúng lời chỉ dẫn trên tivi, có tín hiệu xanh thì đi bình thường, không chạy, không dừng lại, không chập chờn, thế mà nó vẫn đâm vào mình, không gãy chân như ông, nhưng lại mất chiếc xương sườn. Ức quá!

Không phải những ông bị tai nạn giao thông nào cũng đi đường đúng luật, nhưng nghe hai ông than thở thì đúng là hai ông đã đi đúng luật. Nhưng ở trên đời này, không chỉ đi đường đúng luật mà nói đúng, vì thiếu gì người đi sai đường đâm xe vào người đi đúng đường, rồi vô can!

Ngày 23/7/2009

LỜI NÓI KHÓ NGHE!

Anh ta bị một số người cho là "Người nói khó nghe". Nhưng anh em trong cơ quan luôn tiếp xúc với anh thấy anh không hề văng tục, chửi thề. Thỉnh thoảng khi bực tức, anh ấy cũng nói mấy lời cục cằn nhưng cũng chỉ thỉnh thoảng thôi, còn nói chung anh là người ăn nói lễ độ, dịu dàng. Nhưng vì sao lại bị mang tiếng là "người ăn nói khó nghe?".

Có người giải thích:

- Nói khó nghe không phải là ăn nói cục cằn mà là nói không lọt tai vì có người ăn nói sừng sộ nhưng vẫn lọt tai. Cũng chỉ có mấy ông lãnh đạo cơ quan nhận xét anh ta thế thôi mỗi khi anh ta có ý kiến khác với một số chủ trương của cơ quan hoặc ý kiến của mấy ông lãnh đạo.

- Nhưng các ông ấy cũng đề nghị "dân chủ thảo luận" và "mong nghe ý kiến phản biện" cơ mà!

- Cũng phải hô lên thế cho hợp với chủ trương chung. Nhưng lòng dạ các ông đâu có

muốn nghe những lời trái tai. Cho nên họ "khó nghe" những ý kiến trái tai vì khác với ý kiến của mình. Tại các ông ấy đều có bộ lọc, để ngoài tai những ý kiến trái chiều, khó nghe thành ra khó chịu.

- Nhưng đâu phải chỉ có mấy ông lãnh đạo; một số anh em trong cơ quan cũng cho ông ấy hay nói những điều khó nghe!

- Thì cũng thế cả thôi. Một số cậu ủng hộ lãnh đạo vô điều kiện, mắc bệnh "phàm là", phàm là ý kiến nào của mấy ông lãnh đạo cơ quan đều đúng, cho nên mấy ông ấy chê anh hay nói "những lời khó nghe" thì mấy cậu ấy cũng hùa theo. Rồi cũng có chủ trương chia chác cho anh em mỗi người một ít nhưng lại sai nguyên tắc tài chính bị cậu ta phản đối, động vào quyền lợi anh em cho nên cũng bị chê là "những lời nói khó nghe" của người hâm, không thức thời!

Nhưng chẳng lẽ lại hùa nhau suốt ngày tung hô sáng suốt, chính xác, hợp lý, hiệu quả... để "dễ nghe", dễ lọt tai và có thể cuộc sống của mình được dễ chịu?

Ngày 26/7/2009

"BỐC"

Anh ta hỏi bạn:

- Này, cậu ấy vừa nhận xét mình hay "bốc" là khen hay chê mình thế?

- Thì cậu phải hỏi cậu ấy chứ sao lại hỏi mình!

- Hỏi lại thì rất bất tiện, cho nên mới phải hỏi cậu là chỗ thân tình.

- Thế thì tốt hơn là tự hỏi mình.

- Nhưng biết nghĩa ra sao mà hỏi, cho nên mới phải hỏi cậu.

- Thật ra thì từ này có cả nghĩa không xấu và nghĩa tốt tuỳ theo ngữ cảnh. Có khi bạn cậu nói cậu "bốc" theo nghĩa "bốc lửa", nghĩa là làm việc gì cũng quyết tâm, nhiệt tình, làm hết mình, thế thì chẳng là có ý khen hay sao! Nhưng nếu bạn cậu cho cậu là kẻ "bốc đồng" nghĩa là nêu mục tiêu không lượng sức mình, có ý chê một người không đánh giá đúng mình, thường là cao hơn những gì mình có và có khi hứa hão với bạn bè, thuộc cấp.

- Thế là nó vừa khen vừa chê mình vì nhiều lúc mình rất "bốc lửa" nhưng đôi khi cũng "bốc đồng".

- Thật ra thì hai loại "bốc" đó cũng cách nhau không xa đâu.

Nhưng gần đây, nghe nói có một số bạn trẻ "bốc" theo kiểu rất nguy hiểm với phương châm điên dại: "Chơi hết mình; Tiêu hết tiền; Quên hết đời". Kiểu "bốc" này dễ hủy hoại đời mình theo kiểu bốc lửa để thiêu cháy tương lai, sự nghiệp thành than.

Ngày 02/8/2009

NHẤT VỀ MẶT GÌ?

Họ trao đổi ý kiến với nhau:

- Gần đây tôi nghe và xem trên tivi có những điều ngờ ngợ, cả những điều giật mình.

- Điều gì gây sự quan tâm của ông đến như vậy?

- Họ cứ giới thiệu những sự kiện "nhất" mà đâm lo!

- Chắc lại chuyện quảng cáo chứ gì, mà quảng cáo cho rằng sản phẩm của mình tốt nhất, tiện lợi nhất, là anh coi những sản phẩm khác kém anh, có dụng ý dìm người ta trong cạnh tranh, thế là phạm luật đấy!

- Không phải chỉ quảng cáo đâu mà phóng viên giới thiệu hẳn hoi.

- Có thể là nhận tiền hoặc vì cảm tình mà "viết theo kiểu quảng cáo" như nhiều nhà báo đã phê phán?

- Cũng có thể như thế. Nhưng không hẳn đã thế, vì những gì họ giới thiệu là to nhất, nhỏ nhất, cao nhất, dài nhất, độ chênh lớn nhất, lại còn nhất thế giới mới kinh!

- Mà anh ta đi những đâu mà dám nói như thế, chắc lại chủ đầu tư mớm lời hoặc đọc sách báo mà đoán chứ gì?

- Cũng có thể như thế hoặc cũng có thể có mặt "nhất thật", nhưng quan trọng là người ta *muốn biết hiệu quả, nhất là hiệu quả sử dụng, hiệu quả xã hội, vững chắc nhất* thì anh ta không nói. Khi đất nước còn nghèo, trình độ khoa học, kỹ thuật và quản lý còn yếu, cho nên cứ mỗi lần nghe các anh ấy giới thiệu những thứ to nhất, cao nhất... thì mình lại có phần run, như có lúc nghe phô trương "nhà máy sứ lớn nhất, hiện đại nhất Đông Nam Á" lại đang bên bờ vực của sự phá sản vì chất lượng, giá thành "tụt hậu".

Ngày 03/8/2009

MẤT HÚT!

Ông bức xúc nói với bạn:

- Đấy, ông có nghe thấy không?

- Nghe chuyện gì chứ?

- Một ông thuộc diện lãnh đạo đất nước vừa nói ông ấy gửi đơn của một công dân khiếu nại tới cơ quan có thẩm quyền nhưng rồi mất hút! Mất hút là không thấy tăm hơi gì.

- Nghe đâu ông ấy còn là đại biểu Quốc hội lại là chân lãnh đạo chứ không phải đại biểu Quốc hội chay như ông; cho nên thư từ của ông gửi đi không có hồi âm như có lần ông phàn nàn cũng phải thôi. Mà hình như có luật bắt phải trả lời thì phải!

- Đúng là điều khoản quy định như thế nhưng có mấy ai chấp hành đâu. Biết rằng không trả lời kiến nghị của đại biểu nhân dân thì không chỉ vi phạm luật pháp mà còn biểu hiện coi thường dân. Nhưng họ không chấp hành cũng không can gì cho nên cũng đành chịu thôi!

- Cũng là lỗi tại các ông thiếu trách nhiệm với dân cả thôi. Có mấy ông đại biểu Quốc hội khi gửi ý kiến của dân hoặc ý kiến cá nhân cho cơ quan hoặc cá nhân có thẩm quyền giải quyết thì ông ấy tìm cách đăng lên báo thế là họ phải trả lời vì không trả lời thì dơ mặt với dân. Như thế, là người ta biết cách dùng quyền của mình chứ không như ông!

- Ông nói thế thì tôi cũng chịu nhận khuyết điểm, nhưng chẳng lẽ cái gì cũng làm toáng lên. Nhưng không đưa ra công khai nhờ áp lực của dân thì rất khó, vì tôi cũng đã gửi thư, gọi điện thoại thúc giục nhiều lần mà họ cứ lờ đi. Thế mới biết áp lực của dân, của dư luận quan trọng thật. Đúng là ông nhắc nhở thì tôi cũng thấy mình không biết cách dùng quyền dân trao cho mình!

- Xin lỗi ông để tôi nói thật suy nghĩ của mình, mong rằng không phải trường hợp của ông. Tôi biết có một số vị gửi thư kiến nghị của dân đi cho xong chuyện, thậm chí không nhớ mình nhận được những kiến nghị gì của dân và gửi cho ai, vào lúc nào! Vì có không ít vị như thế cho nên việc "mất hút, mất tăm" ý kiến của dân mới xảy ra.

Ngày 09/8/2009

TIẾN, LÙI, DỪNG

Trong đường đời không phải ai cũng thuận buồm xuôi gió, trường hợp của anh cũng vậy. Cũng có lúc phơi phới đi lên, cũng có lúc vấp váp, thậm chí trục trặc, khó khăn, nhưng anh vẫn một đà thăng tiến, tuy có lúc tiến nhanh, có lúc tiến chậm. Khi tiến nhanh có người ghen ghét, tìm cách cản trở, lúc tiến chậm có người dè bỉu khinh thường, nhưng xem ra anh không mấy bận tâm, vì mọi việc đã chủ động.

Những người biết anh đều phục anh và hỏi kinh nghiệm. Anh bình thản trả lời:

- Có gì đâu, cũng là học kinh nghiệm những người đi trước.

- Nhưng kinh nghiệm đó thế nào?

- Chẳng qua đó là lời dạy con của một vị khoa bảng. Mình không phải con cháu cụ nhưng những lời dạy con vào đời của cụ thật sâu sắc cho nên học mót làm theo.

- Nhưng lời dạy đó thế nào?

- Cụ dạy con: "Ở đời biết tiến là *giỏi;* biết lùi còn *giỏi hơn*, nhưng biết dừng đúng lúc mới *thật giỏi*". Chỉ có từng ấy câu mà rất khó thực hiện đấy!

- Khó thế nào?

- Ở đời ai chẳng muốn tiến, nhưng biết tiến cho đàng hoàng thì không phải ai cũng biết, vì có khi "tiến" xuống vực sâu, có khi thăng tiến mà xã hội khinh bỉ. Rồi biết lùi, biết nhường còn khó hơn vì ai cũng muốn tiến. Đặc biệt là biết dừng đúng lúc thì thật khó vì cứ quen đà thừa thắng xông lên.

- Khó thật nhưng đúng là những lời dạy chí lý. Cuối cùng thì chính là sự biết mình, biết thời cuộc. Trăm sự khó là ở bản lĩnh, sự hiểu biết của mình, mà biết cho đúng mình thì bao giờ cũng là điều khó nhất!

Ngày 16/8/2009

BẤT NGỜ VÀ KHÔNG BẤT NGỜ

Có một điều tra xã hội học của một vị thạc sĩ nêu lên những số liệu chứng tỏ người dân sống ở thành thị "mê tín" hơn người sống ở nông thôn.

Nhận định đó gây bất ngờ cho một số người, vì từ trước đến nay nhiều người vẫn nghĩ rằng, sự mê tín bắt nguồn từ đời sống khó khăn và dân trí thấp, trong khi người dân sống ở đô thị nói chung có đời sống vật chất và dân trí cao hơn. Ngay một viện điều tra dư luận xã hội có tiếng trên thế giới cũng đưa ra nhận định, cho rằng những nước càng nghèo thì sự mộ đạo ở đó càng cao.

Ông là người đang sống ở đô thị nhưng gốc ở quê, khi liên hệ với thực tế thì cho nhận định đó hoàn toàn đúng. Ông chỉ muốn có những điều tra cụ thể hơn đối với doanh nhân, trí thức, người lao động, viên chức xem số người mê tín của tầng lớp nào nhiều hơn và đưa ra dự đoán có phần cảm tính cho rằng số người

mê tín ở tầng lớp doanh nhân và nhất là trong giới viên chức ngày càng phát triển. Nhưng dù sao đó cũng chỉ là dự đoán cảm tính.

Vấn đề mà nhiều người muốn biết là vì sao số người sống ở thành thị lại mê tín nhiều hơn? Có người giải thích, do "phú quý sinh lễ nghĩa". Lại có người giải thích là cuộc sống ở nơi nào cũng có rủi ro nhưng ở đô thị trong kinh tế thị trường có nhiều rủi ro hơn trong kinh doanh, công ăn việc làm, tai nạn, bệnh tật, hạnh phúc gia đình... cho nên cầu cúng mong cho buôn may bán đắt, tai qua nạn khỏi (kể cả qua mặt cán bộ hải quan, thuế...), đời sống an lành, hạnh phúc. Phải chăng đó cũng là những yếu tố cần tham khảo?

Ngày 23/8/2009

MỪNG LÀ KHÔNG VỀ BÉT!

Đấy, ông xem, các ông ấy nói thế thì hết rồi, còn yêu cầu góp ý, bàn thảo làm gì nữa!

- Có chuyện gì mà không có chỗ, có vấn đề không thảo luận được đâu.

- Các ông ấy đề nghị thảo luận xem trong thời gian qua có thể tìm cách gì để có thể vượt qua khó khăn hoàn thành nhiệm vụ, nhưng lại "chốt họng" mấy câu: "Tình hình khó khăn bất khả kháng" (nghĩa là không thể chống lại được), rồi lại "đã cố gắng hết mức" (nghĩa là không thể cố gắng hơn). Thế thì còn thảo luận vào chỗ nào được nữa, chỉ còn nước thông cảm với cái yếu kém của đơn vị và sự kém cỏi của các ông ấy mà thôi.

- Nhưng khi phân tích nguyên nhân chưa thành công, có khách quan, chủ quan, báo cáo vẫn nhấn mạnh, nguyên nhân yếu kém trong quản lý thuộc nguyên nhân chủ quan là chính đấy thôi.

- Thì cũng nói cho có chuyện để khỏi mang tiếng là thiếu tinh thần tự phê bình và phê bình.

- Thật sự khó khăn khách quan là to lớn nhưng những yếu kém trong quản lý cũng rõ ràng. Chẳng hạn, cùng một hoàn cảnh "khó khăn bất khả kháng" như nhau, vì sao có nơi sản xuất khá hơn, đời sống nhân dân khá hơn. Thế thì cũng có chuyện để phân tích chứ!

- Nhưng các ông ấy bảo, cũng mừng vì có một số đơn vị thua kém mình!

- Thì cũng đúng như thế. Mừng, thậm chí rất mừng vì "thoát chết" trong các cuộc đua "trụ hạng" trong các giải thi đấu. Nhưng phải cố gắng trở thành tiên tiến, chứ không phải để an ủi, thậm chí mừng rằng: "Mình không về bét, áp chót!". Mừng kiểu ấy thì không thể vui, không thể cười được!

Ngày 06/9/2009

THẬT, THẬT SỰ

Nhân dịp kỷ niệm 40 năm thực hiện *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, mấy ông ngồi trao đổi ý kiến với nhau. Một ông nói:

- Di chúc của Cụ dự đoán nhiều việc như Thần, dặn lại nhiều điều sâu sắc. Nhưng có điều mình thấy Cụ hay nhắc lại mấy từ "thật", "thật sự". Ông nghĩ xem, Cụ dặn: "Phải giữ gìn Đảng ta *thật* trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đày tớ *thật* trung thành của nhân dân". Với cán bộ, đảng viên Cụ dặn phải "*thật sự* cần kiệm liêm chính, chí công vô tư"...

- Đúng là Cụ nhấn mạnh chuyện đó. *Thật* nghĩa là không giả, không dối trá, lừa lọc. *Thật sự* là không qua loa, tắc trách, không hình thức, phô trương cái vẻ bề ngoài.

- Cụ dự báo sâu xa vì bây giờ có nhiều thứ giả, hình thức phù phiếm quá; thật giả lẫn lộn:

Với việc học thì phải *thực học* chứ không phải học qua loa rồi mua bằng bán điểm;

Với việc chọn người thì phải chọn người *thực tài, thực đức* chứ không phải chọn cái anh bẻm mép nói giỏi, hứa hão, cái anh cơ hội, nịnh bợ;

Đối xử với ai thì phải *thật tình* chứ không giả dối, lấy lòng;

Rồi đã giao việc cho ai thì phải cho họ *thực quyền* chứ không phải chỉ "trồng cây cảnh". Còn nhiều thứ giả khác, kể cả giả nhân, giả nghĩa...

- Ông nói chí phải, cứ phải theo mấy điều "thật", "thật sự" như Cụ Hồ dặn thì mọi sự sẽ suôn sẻ, dân hớn hở, vui mừng!

Ngày 13/9/2009

TÀI VÀ TẬT

Anh ta là thủ trưởng một cơ quan và phần lớn anh em đều cho là người có tài. Tất nhiên anh ấy có một số thực tài, đó là kiến thức về lĩnh vực anh được giao phụ trách, có tài trình bày lưu loát, sáng rõ các nghị quyết của cấp trên và ý định của mình, có quyết tâm tổ chức thực hiện (cả điều đúng lẫn điều không đúng) và có cả cái "tài" mà ít các thủ trưởng có như cái "tài" đeo bám để gặp riêng "rỉ tai cấp trên về các tình hình đặc biệt" để cấp trên có ý kiến quyết định theo ý anh ta và vận động cơ quan tài chính cũng như các doanh nghiệp tài trợ.

Nhưng anh ta cũng có nhiều tật. Nghe thế, cũng có người giật mình hỏi cụ thể:

- Tật gì? Tham nhũng à?

- Không, cũng có dư luận này nọ nhưng không thể kết luận được!

- Thế, là những tật gì?

- Anh em trong cơ quan đã tổng kết: Anh ta có ba điều thích và có hai điều sợ.

- Anh ta thích gì?

- Anh ta *thích* khoe khoang thành tích; thích người tâng bốc, nịnh bợ; thích lên mặt ra oai, hay tìm cách triệt hạ những người không ưng ý.

- Thế anh ta sợ gì?

- Anh ta *sợ* người khác phê bình, nhất là công khai phê bình các khuyết điểm của mình. Và anh ta cũng ngại những ai biết nhiều, biết kỹ về gia đình anh, cuộc sống và con đường tiến thân của anh vì với những chuyện đó nếu mọi người biết nhiều thì không có lợi cho sự đánh giá về anh.

Nghĩa là anh ta có "tật" muốn che đi các góc khuất không sáng sủa của mình, do đó cái "tài" chính đáng mà anh ta có rồi sẽ bị thui chột!

Ngày 17/9/2009

XẤU HỔ VÀ NỖI NHỤC

Gần đây người ta hay nói tới trạng thái "xấu hổ" và "nỗi nhục" của một người hay một cộng đồng nào đó.

Theo *Từ điển tiếng Việt*, xấu hổ được hiểu là trạng thái "cảm thấy hổ thẹn trước lỗi lầm hay sự thua kém của mình", cho nên nhiều nhà khoa học về tâm lý, đạo đức cho rằng, biết xấu hổ là khởi nguồn của đạo đức, khác với những người trơ trơ không biết xấu hổ là gì khi có những việc làm thậm chí ý nghĩ xấu xa, không đúng đắn.

Còn nỗi nhục là trạng thái "quá hổ thẹn đến mức khó chịu đựng nổi vì cảm nhận được sự xúc phạm, khinh bỉ tới nhân phẩm của mình"; cho nên "nỗi nhục" có cường độ cao hơn "sự xấu hổ" dẫn tới hành vi quyết tâm rất cao để "rửa nhục".

Với đất nước ta, toàn dân đã nộ khí xung thiên, quyết tâm vùng lên "rửa nhục mất nước" giành lại độc lập, thống nhất cho Tổ quốc.

Ngày nay đang quyết tâm "rửa nỗi nhục đói nghèo" và "rửa nỗi nhục thua chị kém em" trong công cuộc đổi mới, cạnh tranh khốc liệt khi hội nhập kinh tế thế giới.

Nhưng tất cả lại trông vào các quyết sách sáng suốt, khôn khéo, sự đồng tâm nhất trí và hành động quyết liệt, có hiệu quả, không phải trạng thái thụ động, ngồi chờ, cam chịu.

Ngày 20/9/2009

NÓI VỪA PHẢI, LÀM KIÊN QUYẾT

Chung quanh chuyện "nói và làm" tưởng đơn giản nhưng lại không như thế; có bao nhiêu tình huống để phán xét và chọn lựa.

Có người "nói nhưng không làm" thường được hiểu là những người hứa suông, bất tín.

Có người chỉ hùng hục "làm nhưng không nói" được coi là khôn ngoan kiểu "tẩm ngẩm, tầm ngầm đấm chết voi" nhưng như thế thì không ai rõ quan điểm, mục tiêu của anh để đánh giá hoặc chia sẻ; xem ra cũng không phải là hành vi đáng lựa chọn.

Lại có người "nói ít làm nhiều", xem ra có vẻ khôn ngoan hơn nhưng bên cạnh việc xem xét từ hiệu quả công việc người ta vẫn muốn được chia sẻ qua các biểu hiện ý tưởng, khát vọng, mục tiêu của mỗi người cho nên cũng là sự lựa chọn chưa hài lòng.

Nhưng có lẽ thái độ được quan tâm nhiều nhất là "nói và làm đi đôi". Nói thế thì đúng

nhưng cũng khó vì "đi đôi" như thế nào, và kiểu nào?

Có người nêu thái độ "nói vừa phải, làm kiên quyết" được nhiều người quan tâm. Giữa *nói* và *làm* thì *làm* mới có ý nghĩa quyết định, nhưng cũng cần phải *nói* nhưng lại nên *nói* vừa đủ để biểu hiện quan điểm, mục tiêu, không bốc đồng, phóng đại, khoe khoang, hứa hão hoặc chì chiết cay độc. Nhưng *làm* thì kiên quyết, không lùi bước trước khó khăn, làm quyết liệt, hết lòng, không qua loa đại khái, nửa vời; cũng có thể không phải việc làm nào cũng thành công nhưng với thái độ đó thì xem ra mọi người dễ thông cảm.

Ngày 04/10/2009

ĐỌC LẠI LỜI PHÊ PHÁN CỦA MỘT SỬ GIA

Thời phong kiến, vua là to nhất; lệnh vua cho dù truyền miệng cũng phải nghe, không nghe không theo là bị chém đầu. Đất đai, của cải trong thế gian này đều là của vua, vua muốn cho ai thì cho, muốn tiêu gì thì tiêu, không ai có quyền ngăn cản. Cũng có ông vua biết tiết chế việc chi tiêu, nhất là những vị vua chúa thời lập nghiệp, nhưng số đó không nhiều. Sự hoang phí của các vua chúa xem ra là điều thường thấy.

Sự can gián của những bề tôi thẳng thắn thì thời nào cũng có; có điều được nghe, có điều bị bỏ ngoài tai rồi để trong lòng vua sự bực dọc. Do đó không ít lời can gián phải nói quanh co, vòng vèo nhưng cũng có lời góp ý thẳng thắn, dũng cảm và sâu sắc.

Đọc lại lời phân tích tâm huyết của sử gia Lê Văn Hưu với một vị vua triều Lý về sự chi tiêu hoang phí, dùng sức dân quá mức...

cũng ngầm ngăn các vị vua đương triều, "lấy xưa răn nay" thấy rất chí lý cho nên chép lại để ngẫm nghĩ:

Của không phải từ Trời mưa xuống;
Sức không phải do Thần làm thay;
Há chẳng phải là máu mủ của dân ư!

Sự phân tích đó thời nào cũng đúng, cũng cần biết, cần học; hay lắm thay!

Ngày 11/10/2009

LỖ THỦNG VÀ KHOẢNG TRỐNG

Có một dạo trên truyền hình chiếu bộ phim nhiều tập khá hấp dẫn; qua dẫn dắt câu chuyện, tác giả kịch bản cùng đạo diễn gửi nhiều thông điệp, trong đó theo tôi hiểu, có thông điệp cho thấy trong hoàn cảnh sau chiến tranh, kinh tế bao cấp, cuộc sống có nhiều khó khăn sinh ra những "lỗ thủng" về nhân cách ở một số người. Cuốn phim hấp dẫn và hay, nêu lên một vấn đề có thể hiểu được vì thực tiễn cũng phô bày ra trước mắt những người đã từng sống trong thời kỳ gian khó đó.

Nhưng sau một thời gian ngẫm nghĩ, có một số người lại thấy có điều chưa ổn khi nhìn lại cuộc sống đang diễn ra.

Họ tâm sự: Trong cuộc sống mới, tuy nhiều người chưa hài lòng nhưng rõ ràng đã khá lên, không ít người có cuộc sống sung túc và giàu có. Kinh tế thị trường nhiều thành phần mở ra nhiều cơ hội làm ăn, thời cơ cũng lắm mà thách thức cũng nhiều. Con người năng động hơn

trong tự do đua chen. Nhưng ai dám bảo những "lỗ thủng" về nhân cách ít hơn so với thời kỳ bao cấp, nếu không nói là thâm hiểm, tinh vi và nguy hại hơn; có nơi còn gọi là "khoảng trống" về đạo đức trong thời kỳ chuyển đổi (nghĩa là lớn hơn "lỗ thủng")!

Nêu lên hiện thực đó không hề có ý định bào chữa, luyến tiếc thời kỳ bao cấp, nhưng cũng không đổ mọi thứ tội cho kinh tế thị trường, chỉ không bằng lòng sự cường điệu, cái gì cũng đổ tội cho cơ chế vì mỗi cơ chế có bối cảnh cụ thể của nó, do đó có phần hợp lý trong hoàn cảnh đó.

Nghèo dễ sinh hèn nhưng không nhất thiết khi nghèo thì hèn. Giàu dễ bẩn nhưng không phải ai cũng thế. Thời nào cũng có thể có "lỗ thủng", nhưng "lỗ thủng" mỗi thời mỗi khác; mưu mô xảo quyệt, thâm hiểm thì thời nào cũng có nhưng xem ra khi những mưu đồ hắc ám đó dựa vào sức mạnh quyền lực, đồng tiền và sự khôn khéo thì có khi còn nguy hại hơn.

Ngày 18/10/2009

NÓ KHÔNG CÃI, CŨNG CHẲNG NGHE!

Anh ít tuổi hơn tôi nhưng cùng cảnh già như nhau, nhưng anh là giáo sư lại có danh hiệu Nghệ sĩ nhân dân, mà cả hai thứ sang trọng và vẻ vang đó tôi đều không có. Nhưng anh là chỗ thân thiết với tôi và chúng tôi nể nhau. Và vào tuổi già này, thỉnh thoảng gặp nhau thường hỏi han chuyện nghề nghiệp và đặc biệt là chuyện con cái.

Tôi rất mừng cho gia cảnh của anh; tuy phải qua "hai, ba lần đò", mấy thứ con do số phận nhưng gia đình vẫn trong ấm ngoài êm, trên kính dưới nhường. Anh có cậu con lớn đã trưởng thành, cũng thành danh, cũng là dân nghệ sĩ nổi tiếng trong Nam ngoài Bắc. Cậu ta đã lớn và cũng đã có gia đình, vợ con đề huề, đi đâu cũng có người chào hỏi, không ít bạn trẻ gọi là "thầy", nhưng là người có hiếu, về nhà là cung cúc nghe lời bố dạy. Có hôm vui chuyện, tôi hỏi anh bạn già:

- Nó lớn rồi, đã lập nghiệp đàng hoàng, nhưng sao ông cứ gặp con là lên mặt dạy bảo thế?

- Nói là dạy bảo cho nó nặng nề, cũng chỉ là góp ý, khuyên nhủ thôi.

- Thế nó có nghe lời ông khuyên bảo không?

- Điều lạ là, khi mình góp ý thì nó không cãi một câu, chỉ vâng vâng, dạ dạ, nhưng nhiều việc nó cứ làm theo ý nó! Nhưng điều quan trọng là những việc đó ngẫm ra đều đúng cả!

Nghe anh bạn tâm sự mà tôi thấy cũng giống hệt như đứa con tôi. Góp ý, nó cũng không cãi nhưng nó vẫn làm theo ý nó mà thường là đúng vì khi góp ý mình chưa hiểu hết hoàn cảnh cụ thể và sự biến đổi ngoài xã hội. Nó "không cãi" mình vì nó nể mình, không nỡ để bố buồn phiền chứ không phải cái lý của mình đúng và thích hợp. Cho nên sự đời, ngay với lớp trẻ trong nhà, cũng không dễ hiểu đúng!

Ngày 25/10/2009

VẪN CHƯA THÔNG...!

Thỉnh thoảng họ vẫn gặp nhau để bàn chuyện thế sự, mặc dù họ đã nghỉ, không còn giữ chức trách gì trong bộ máy công quyền. Và bình luận thế sự thì có lúc vui vẻ hớn hở, có lúc buồn bực, tranh cãi nhau vì kẻ sĩ lại thường quan tâm tới những việc hầu như không liên quan tới mình. Hôm nay, họ trao đổi ý kiến với nhau khá căng thẳng về một chuyện vừa đọc trên báo. Một ông nói:

- Tòa tuyên là ông ta không có tội nhận hối lộ thì ai tin được!

- Vì không thể tìm ra giấy tờ, chứng cứ để khép tội, có cho ông ngồi ghế chánh án thì cũng phải tuyên thế thôi!

- Các vụ đưa và nhận hối lộ thì làm gì có giấy chứng nhận, hóa đơn. Đó là chưa kể bây giờ còn có những thủ đoạn tinh vi "ăn vụng khéo chùi mép" nữa thì có là thánh mới lần ra!

- Nhưng làm gì thì cũng phải theo luật chứ, cứ theo dư luận rồi xử oan người ta sao được!

- Cũng chẳng theo dư luận đâu. Hồi còn làm việc, các cậu quản trị được cử đi mua một số máy tính cho cơ quan. Ngã giá, trả tiền xong, chủ hiệu sòng phẳng tính mỗi máy được nhận một số tiền hoa hồng rồi nhân lên gửi lại, hỏi ra thì đó là lệ hoa hồng lại quả mà cửa hàng nào cũng làm thế. Cậu cán bộ quản trị thật thà về báo cáo lại và chúng mình sung vào quỹ công đoàn để chi phúc lợi, sau cũng bị phê bình là sai, phải trừ vào tiền chi vì đó là khoản chi ngân sách. Mấy chiếc máy tính còn thế, nữa là cả gói thầu lớn trị giá cả đống tiền của dân, rồi bảo không có chuyện gì thì ai tin được! Đó là chưa kể bên đưa tiền đã nhận tội và khai ra.

- Đúng là ông nói có lý và có chiêm nghiệm từ những việc làm cụ thể, nhưng làm thế nào được vì tòa hỏi chứng cứ, mà "khẩu thiệt vô bằng", khi xử thì trọng chứng chứ không thể trọng cung!

- Cũng có thể có hai cách. Vì nhiều lý do rồi vin cớ không có chứng cứ, cho qua. Nhưng

nếu quyết tâm đấu tranh, truy tìm bằng nhiều con đường cũng có thể tìm ra chứng cứ mà xử. Cho nên tôi đành chịu nhưng thưa với các vị là tôi chưa thông!

Ngày 01/11/2009

SỰ "KHÔN NGOAN" CỦA BẢN BÁO CÁO!

Ông có đọc báo của tỉnh ta hôm nay đăng khá kỹ Báo cáo của Ban phòng, chống tham nhũng?

- Đã đọc, thấy các vị đó cũng cố gắng phản ánh thực trạng, đánh giá kết quả, nêu ra những việc đang làm, sẽ làm, cũng là một bước công khai hóa công việc mà dân chúng đang quan tâm, nhưng xem ra còn khoảng cách khá xa so với thực tế!

- Thì cũng đúng thôi, vì trong báo cáo đã nói rõ là "tổng hợp từ báo cáo của các cơ sở" là gì.

- Thì cũng phải làm thế thôi, xem ra cái ban này cũng là ngồi để tổng hợp các báo cáo, cũng là một thứ phòng, chống trên bàn giấy.

- Trong khi đó thì các cơ quan có thẩm quyền đều nhận định: Không có hoặc rất ít vụ tham nhũng được phát hiện và đấu tranh từ cơ sở. Thế là các ông ấy tổng hợp từ những

báo cáo của các cơ quan làm việc kém hiệu quả, hèn gì mà có khoảng cách khá xa với thực tế, với dư luận xã hội!

- Nhưng các ông ấy khôn lắm đấy! Các ông ấy đều biết chắc là báo cáo đó không làm hài lòng cơ quan giám sát, kiểm tra, nhưng nếu có ý kiến chê trách thì ông ấy đổ tội hết cho cơ sở yếu kém, thế là vô can. Khôn thật!

- Che được mắt ai! Phát biểu của ông đã chẳng vạch ra sự khôn vặt của các ông ấy đấy thôi! Cái "khôn vặt" bị vạch mặt thì trơ ra cái giả dối còn gì!

Ngày 08/11/2009

SUÔNG!

Trong ngôn ngữ nước ta có từ "suông"; tra trong *Từ điển Hán - Việt* không có từ này cho nên có thể là từ thuần Việt. "Suông" được hiểu đơn giản là không có gì đáng giá bên trong. Và trong cuộc đời này có biết bao nhiêu biểu hiện liên quan tới từ này:

"*Bát canh suông*", được hiểu là bát canh đó không có các chất thịt, cá, chỉ có rau và nước lõng bõng;

"*Uống rượu suông*", nghĩa là một bữa rượu không có đồ nhắm hoặc đồ nhắm không đáng giá;

"*Nói suông*", nghĩa là nói chung chung, không cụ thể, không hứa hẹn điều gì;

"*Hứa suông*", là hứa mà không thực hiện, nói mà không làm;

"*Lý thuyết suông*", là chỉ nói lý thuyết mà không xuất phát từ thực tế, không có hoặc không sát thực tế...

Trong nghề báo, khi Chủ tịch Hồ Chí Minh nhắc báo chí phải lấy "chính trị làm chủ" thì trong thư của Người gửi Lớp báo chí Huỳnh Thúc Kháng - lớp huấn luyện người làm báo đầu tiên của nước Việt Nam mới sau Cách mạng Tháng Tám thì Người lại nhắc: *không được* "*chính trị suông*", nghĩa là tòa báo và bài báo phải gắn với thực tiễn đất nước và ước vọng của nhân dân. Báo chí nhạt nhẽo, không có sức hấp dẫn chính vì tờ báo chính trị suông và người làm báo suông tình với dân, với nước.

Ngày 10/11/2009

NHẤT TRÍ HAY KHÔNG NHẤT TRÍ?

Mấy ông bạn cùng tập trung để nghe một buổi thảo luận có truyền hình tại chỗ. Kể ra thì nhà ông nào cũng có tivi nhưng muốn tụ tập để cùng nhau bàn luận, và các ông cũng bàn luận luôn cả việc họ thảo luận, chỉ khác là ý kiến của các ông không có ai ghi chép và cũng không có ai ghi hình. Nhưng cũng rất rôm rả.

Trên truyền hình, một vị phát biểu thứ năm, thứ sáu gì đó trong khi những ý kiến phát biểu trước có những ý kiến khác nhau và không hoàn toàn như báo cáo đề dẫn, cho nên mọi người chăm chú nghe xem ý kiến của vị ấy ra sao. Vị ấy mở đầu: "Tôi hoàn toàn nhất trí với báo cáo và các ý kiến đã phát biểu trước tôi", nghe thế mọi người cười ầm lên. Một ông nói:

- Vị ấy đồng ý với cả các ý kiến khác nhau thì thật là lạ!

- Thì cứ để nghe vị ấy phát biểu xem sao?

Khi nghe ý kiến thì thấy vị ấy không bài bác, phản đối ý kiến ai nhưng cũng có một số ý kiến riêng, có một số ý kiến hợp lý, có sức thuyết phục, nghĩa là "không hoàn toàn nhất trí" với báo cáo và các ý kiến phát biểu trước, cho nên có ông nói:

- Thế thì mở đầu như thế làm gì?

- Thì cái lệ của ta là thế, nghĩa là không muốn làm mất lòng ai trước khi đưa ra ý kiến riêng của mình.

- Phức tạp thế đấy, "sự không nhất trí được phát biểu ra lại đội lốt sự nhất trí". Nhưng cũng là một bài học, khi nghe ai dễ dàng nói "nhất trí" với ý kiến của mình!

Ngày 22/11/2009

SỰ NHẦM LẪN

Bây giờ cả thế giới trong đó có nước ta đều coi trọng chỉ tiêu tổng sản phẩm trong nước (GDP) để đánh giá sự tăng trưởng kinh tế. Nhưng cũng đã từ lâu người ta thấy chỉ tiêu đó chưa thể hiện đầy đủ, nhất là về mặt chất lượng cuộc sống, cho nên bổ sung tiêu chí tuổi thọ bình quân và tỷ lệ số người biết chữ để xem xét trong chỉ tiêu HDI. Nhưng rồi người ta thấy chỉ tiêu GDP không những không đầy đủ mà còn có sự nhầm lẫn tai hại.

Nhà kinh tế học người Mỹ Josepth E.Stiglitz (Giải thưởng Nobel về kinh tế năm 2001) đã lấy tình hình nước Mỹ để phân tích sự nhầm lẫn đó. Ông viết: "Chúng ta có số người ngồi tù cao nhất trong những nước phát triển. Đây là triệu chứng cho một xã hội bất bình thường. Tự nhiên chỉ tiêu cho các nhà tù đó cũng góp phần tăng GDP của chúng ta. Đó là một tác động trái khoáy!...".

Chẳng phải chỉ có ý kiến của nhà khoa học nổi tiếng đó mà chính chúng ta trong thời kỳ đổi mới cũng đã phân tích những điều chưa hợp lý trong chỉ tiêu này. Như tăng GDP trong việc xây dựng bệnh viện, trường học, nhà máy có hiệu quả xã hội khác với GDP tăng trưởng xây dựng các vũ trường; làm hỏng rồi phá đi, đào lên làm lại thì số tiền của sửa chữa sai lầm đó cũng tính vào tăng trưởng GDP; rồi hàng hóa sản xuất ra nhưng để trong kho, ứ đọng chưa có hiệu quả cũng tính vào GDP... thì đúng là có phần nhầm lẫn khi tính tăng trưởng gắn liền hiệu quả kinh tế và xã hội.

Ngày 29/11/2009

"TIỀN NÀO CỦA ẤY!"

Sống trong nền kinh tế thị trường, cho dù có định hướng xã hội chủ nghĩa đi nữa thì mọi người cũng dần dần làm quen với các quy luật của kinh tế thị trường. Cái câu "tiền nào của ấy", "không ai cho không cái gì" thì mọi người đều nhớ khi ra chợ hoặc vào các siêu thị mua hàng, ngay với cả các mặt hàng giảm giá trong các đợt khuyến mại.

Nhưng khi nghe một vị ở ngành giáo dục trả lời "tiền nào của ấy" để bào chữa cho việc phân tích về chất lượng giáo dục thì một số vị đã từng quản lý ngành giáo dục nước nhà cũng không bằng lòng và nói trong một cuộc gặp mặt: "Sản phẩm của giáo dục là con người, là nguồn nhân lực của xã hội mới thì không thể ví như một thứ hàng hóa được để nói tiền đầu tư chỉ có thế này thì "của ấy" tức là chất lượng học sinh, sinh viên (cả đức và tài) chỉ có thế, rồi phủi trách nhiệm của mình!". Nghe thế, một ông nói: "Cụ nói chí

phải. Tại Quốc hội khóa IX, đại biểu, cố giáo sư Tôn Thất Bách, người nhiệt liệt ủng hộ tăng đầu tư cho ngành giáo dục nhưng cũng không tán thành cho rằng chất lượng học sinh, sinh viên kém như hiện nay là do thiếu tiền. Ông kể, thế hệ ông khi sơ tán trong chiến tranh phải ăn cơm độn sắn, lấy thúng úp làm bàn, ngồi xệp xuống đất mà học, rồi ông khiêm tốn nói, không dám nói là giỏi giang nhưng cũng nên người, trở thành chuyên gia. Phát biểu của ông Bách cũng phát trên vô tuyến truyền hình, mọi người còn nhớ!"...

Nghe thế, có ông nói: - Tất nhiên mỗi thời một khác, phải tăng mức đầu tư cho giáo dục và cũng đang làm, nhưng điều ông Bách nói lúc đó nay vẫn đúng. Chất lượng giáo dục xuống cấp có nhiều nguyên nhân, không chỉ đổ hết cho tiền. Thương mại hóa giáo dục, coi mỗi trường như một cửa hàng thì con em nhà nghèo biết trông vào đâu; bây giờ có bán có mua và vì "tiền nào của ấy" cho nên có "mặc cả" đấy các ông ạ!

Ngày 06/12/2009

CÁI "GÓI YÊU"

Vào đầu năm học mới, cùng với việc chuẩn bị mọi thứ cho con đến trường, cha mẹ học sinh nào cũng nhớ lời dặn "Muốn con hay chữ phải yêu lấy thầy" trong truyền thống tôn sư trọng đạo của dân tộc. Nhưng có vị phụ huynh nói:

- "Yêu thầy" mỗi thời mỗi khác ông bà ạ! Không "đổi mới tư duy" đi thì có ngày còn khổ!

- Yêu thầy cô là kính trọng thầy cô, nghe lời dặn và phối hợp với thầy cô trong việc giáo dục con cái thì thời nào chẳng thế!

- Nhưng cái "gói yêu" đó không chỉ đùm bọc tấm lòng với mấy sản vật quê mùa, mà phải có đồng xanh, đồng đỏ, ông bà ơi!

- Thì lễ Tết thầy cô cũng là hợp đạo lý chứ; người giàu biếu nhiều, người nghèo biếu ít để giữ lễ, cũng là giúp thầy cô khi lương nhà giáo rất thấp, cũng phải lẽ chứ sao!

- Nhưng ông bà ơi, không phải bó hoa với mấy lời cảm ơn mà được đâu. Phải có phong

bì, có vị còn đàng hoàng mở ra xem trước mặt phụ huynh để xem có tương xứng với những gì mình đã "chiếu cố, nâng đỡ" con cháu họ hay chưa. Bây giờ cái gì cũng có giá cả đó.

... Và ông không thể tranh cãi vì ông cũng biết rõ nhưng rồi ông cũng không muốn nói thêm cho nặng nề, xúc phạm tình nghĩa thầy trò mà thuở còn cắp sách đến trường ông vẫn coi như một thứ tình cảm thiêng liêng. Nhưng bây giờ trong "yêu thầy" lại lộ rõ sự "sợ thầy", vì không "yêu thầy" kiểu đó thì con cháu mình chết đầu nước! Dù sao đó cũng chỉ là một số trường ở thành phố, vì không phải nơi nào và ai cũng thế!

Ngày 13/12/2009

CHO ĐIỂM MÔN LỊCH SỬ

Trong nhân dân, đặc biệt các nhà văn hóa, chính trị rất quan tâm tới chất lượng môn học lịch sử của học sinh trong các trường học và sự hiểu biết về sử nước nhà của lớp trẻ vì nhớ lời Bác Hồ: "Dân ta phải biết sử ta".

Nhiều người lo lắng thường căn cứ vào trả lời trong các cuộc chơi có các câu hỏi trắc nghiệm về lịch sử, nhưng quan trọng là căn cứ vào số điểm môn thi và được thông tin về những hiểu biết nông cạn, sai lệch của một số bạn trẻ về lịch sử nước nhà, rất nguy hiểm.

Sự yếu kém hiểu biết về lịch sử là rõ ràng, không thể chối cãi, nhưng một số thầy giáo dạy lịch sử trong một số trường phổ thông có tâm sự. Một thầy nói: "Đúng là chất lượng môn học lịch sử trong các trường có vấn đề. Nhưng trên báo chí các vị chỉ đưa những bài thi kém và sai lệch đến mức khó hiểu về lịch sử ra phê phán; điều đó cũng cần nhưng lớp nào, môn nào mà chẳng có học sinh kém, quậy

phá. Sao không đăng những bài thi viết hay, thậm chí rất hay của một số em mà những thầy giáo lâu năm như tôi cũng sửng sốt, để cho mọi người cùng biết? Cách thông tin như thế chỉ làm cho nhân dân thấy môn học lịch sử là "vô tích sự", các thầy dạy sử toàn là đồ bỏ đi. Nhận định thế là không công bằng!".

Một thầy nữa tâm sự: "Nếu chỉ căn cứ vào bảng điểm trong trường và các bài thi để đánh giá thì cũng chưa hoàn toàn đúng. Tôi thường xuyên chấm bài và cũng nhiều lần chấm thi. Chúng tôi thường nói, chấm điểm theo hướng dẫn thì học sinh nào không thuộc bài, bài làm nào không tốt chắc chắn là điểm thấp. Học sinh hiểu bài nhưng không thuộc bài thì chắc chắn cũng không được điểm cao, đạt điểm trung bình cũng là gặp thầy có lương tâm. Nhưng học sinh nào thuộc bài thì cho dù không hiểu hoặc hiểu hời hợt thì chắc chắn được điểm cao, còn thuộc lòng thì dù không hiểu gì điểm sẽ rất cao. Cứ xem thế thì điểm số chủ yếu là do kết quả thuộc bài chứ đâu có phản ảnh đúng mong muốn của các thầy cô và xã hội về kết quả môn học!".

Như trên đã nói, không ai có thể bào chữa cho chất lượng kém đến mức lo ngại về môn

học lịch sử, nhưng ghi lại tâm sự của mấy thầy giáo dạy lịch sử trong trường phổ thông để mong đánh giá đúng kết quả và quan trọng là để góp phần định hướng nâng cao chất lượng môn học lịch sử trong các nhà trường.

Ngày 20/12/2009

TÌM MÃI MỚI THẤY "TẠI MÌNH"!

Cả loài người đều quan tâm tới hiện tượng nóng lên của khí hậu. Thực ra hiện tượng này đã được cảnh báo từ lâu nhưng ít người quan tâm. Từ năm 2001 tôi đã phát biểu, viết báo về hiện tượng này trên cơ sở những tài liệu nước ngoài và những dấu hiệu thiên tai bất thường, dữ dội xảy ra ở nước ta.

Nhưng chỉ đến khi có những cảnh báo rõ rệt chiếu trên màn hình về những khối băng tan trên Bắc Cực thì mới làm cho không ai có thể thờ ơ.

Chính vì vậy mà khi người ta trao giải Nobel cho công trình khoa học về biến đổi khí hậu trái đất và hậu quả khôn lường của nó thì rất nhiều người quan tâm. Bên cạnh sự quan tâm về một đề tài rất quan trọng đó là có sự quan tâm riêng có phần hãnh diện khi công bố trong hàng trăm tác giả của công trình khoa học này có một nhà khoa học Việt Nam đang làm việc ở trong nước.

Cũng phải nói rằng, cho dù rất quan tâm nhưng có đưa tài liệu dày cộp khoảng 4.000 trang cho đọc thì cũng không đủ trình độ và thời gian để đọc và hiểu. Cho nên khi nhà khoa học này xuất hiện trên màn hình hoặc trả lời báo chí thì nhiều người chăm chú nghe và đọc.

Người ta nghiệm rằng, hễ ai rất giỏi thì trình bày những vấn đề rất phức tạp một cách dễ hiểu... Các buổi nói chuyện, hay các ý kiến trả lời phỏng vấn của nhà khoa học này đều rất dễ hiểu, dễ hiểu đến bất ngờ. Chẳng hạn ông nói rằng, khi đi khảo sát, điều tra với hàng trăm trang số liệu, hàng trăm trang những trả lời phỏng vấn, hàng trăm trang phân tích chỉ để xác định "nguyên nhân chủ yếu gây ra những thảm họa đối với trái đất là do con người". Đúng là một kết luận khá đơn giản nhưng lại phải khảo sát, điều tra, chứng minh rất vất vả để thuyết phục những người cứ đổ cho những nguyên nhân trời đất và "trăm thứ bà rằn" khác... Một khi đã đồng thuận trong xác định nguyên nhân chủ yếu là "tại mình" thì biện pháp chủ yếu lại chính là khắc phục các yếu kém, bất cập, khuyết điểm trong điều hành của mình.

Câu chuyện rất lý thú khi tìm ra mối liên hệ xã hội thời sự trong những năm tháng nóng bỏng khi phân tích nguyên nhân chủ quan của tình trạng lạm phát cao, thâm hụt cán cân thanh toán... Tìm ra nguyên nhân "tại mình" đã vất vả, nhưng dù sao cũng là căn cứ để trước hết là "sửa mình", tiếp tục giữ vững ổn định, tiến lên; xem ra cũng vất vả, vì sửa chữa khuyết điểm bao giờ cũng khó khăn do động chạm tới con người với nhiều động cơ không đơn giản.

Ngày 03/01/2010

CÁI "DANH"

Có người nói, những người sống đàng hoàng không cần danh, cứ âm thầm lặng lẽ mà làm. Nghe ra cũng phải mà cũng chưa phải.

Có nhà thơ lớn nước ta đã từng muốn "phải có danh gì với núi sông", được người đời sau hiểu là ước vọng cao cả muốn làm một số việc có ích cho đời, và về sự nghiệp văn thơ cụ đã để lại những vần thơ kiệt xuất, còn sự nghiệp kinh tế cũng để lại những công trình khai hoang lấn biển dân nhớ muôn đời. Cụ cũng âm thầm, lặng lẽ làm, không ầm ào mở rộng quan hệ công chúng (PR) nhưng việc làm nào cũng thành sự nghiệp để lại muôn đời sau.

Nhưng chữ danh cũng có lắm khuôn mặt.

Có người *hiếu danh,* thích được nổi tiếng, tìm mọi cách, mọi cơ hội đánh bóng tên tuổi mình, đó cũng là tật xấu. Nhưng trong thời nay, có khi cái danh hão do thổi phồng thành tích lại đánh lừa được một số người có trách nhiệm để đưa đến cái chức, cái quyền. Trong

thời buổi kinh tế thị trường, một số người lại cần cái danh hão làm vỏ bọc để bán hàng giả hoặc lừa hút vốn; những việc đó, tuy cũng chung quanh cái danh nhưng được cho là những thủ đoạn lừa đảo chứ không chỉ là bệnh hiếu danh thông thường.

Lại có không ít người nổi tiếng do tài năng, đức độ thật sự, được đồng bào, đồng nghiệp công nhận. Đã có công, có danh rồi nhưng họ là người *trọng danh* không muốn nhắc tới nhiều vì dù sao cũng là sự cống hiến của một thời đã qua, lại tiếp tục giữ gìn đạo đức, cố sức dùi mài sức học, cẩn trọng từ lời nói tới việc làm để luôn luôn xứng đáng với cái danh thiên hạ ban cho; còn dặn con cháu, họ hàng giữ gìn phẩm chất, giữ lấy cái danh cho nhiều đời. Họ cũng quan tâm tới cái danh nhưng được mọi người quý mến.

Ngày 17/01/2010

PHONG CÁCH HIỆN ĐẠI?

Chưa thể gọi ông là già, vì ông chưa đến tuổi về hưu. Có người còn cho ông rất trẻ vì hay có ý kiến và thích tranh luận. Nhưng một số bạn trẻ thì xầm xì với nhau, cho ông là con người cổ hủ khi ông thẳng thừng phê phán tác phong, sinh hoạt, giao tiếp của một số bạn.

Ông là người thích tranh luận, nhưng cũng biết lắng nghe. Có bạn nói rằng, khi không đồng ý thì ông cãi rất hăng, nhưng thấy góp ý mà ông cười thì có nghĩa là ông chấp nhận; cũng là kiểu lắng nghe theo cách có phần kể cả của ông.

Nhưng lần này nghe nói có một số bạn trẻ cho ông là "người cổ hủ, không chấp nhận phong cách hiện đại" thì ông không chịu và như thói quen, ông lại cãi và cãi rất hăng. Ông nói: "Thế theo các cậu thì phong cách hiện đại là gì? Chẳng lẽ:

Ăn nói cộc lốc văng ra đủ thứ tục tĩu là hiện đại?

Viết không cần ngữ pháp, câu không có chủ ngữ như các cậu "chát" cho nhau là hiện đại ư?

Đi lại nghênh ngang, gặp người quen lớn tuổi không chào hỏi, đi đường hẹp trên vỉa hè thì xô đẩy, chen lấn không nhường các bà, các cụ, các cháu là tự do, hiện đại ư?

Ăn mặc lố lăng, tóc xanh, tóc vàng như phù thủy là hiện đại ư?...".

Ông còn định nói nữa, nhưng mấy bạn trẻ đã chuồn, xem ra không tranh cãi nổi với ông. Còn mấy người lớn tuổi nghe ông nói thì thấy ông có phần hơi nóng nẩy, khắt khe, nhưng về cơ bản thấy ông ấy nói đúng, mà nói phải thì củ cải cũng nghe.

Ngày 24/01/2010

VỚI TIỀN THÌ KHÔNG BIẾT THẾ NÀO LÀ NHIỀU!

Cả xã hội đều thấy lương các cầu thủ giỏi ở nước ta cao ngất ngưởng, đã hấp dẫn ngay cả một số cầu thủ giỏi ở một số nước có nền kinh tế phát triển hơn nước ta.

Một mùa bóng trôi qua với sự cạnh tranh quyết liệt, nhưng một số ông bầu nhiều tiền mua về các ngôi sao lại không đạt kết quả như mong muốn. Và cuối mùa, một số người đã ngán ngẩm tâm sự.

Một ông trong ban lãnh đạo một câu lạc bộ tâm sự với giới báo chí: Mình cố chạy vạy các nhà tài trợ để tìm tiền cho anh em, tưởng nhiều tiền sẽ kích thích các bạn hăng hái phô diễn tài năng hơn, nhưng với tiền thì không biết thế nào là nhiều, cho nên vì tiền, một số cầu thủ vừa đá vừa "liếc mắt ngang" tìm nơi có thể ký được nhiều tiền hơn, thế là đá không hết lòng, hết sức!

Một vị huấn luyện viên nổi tiếng tâm sự: Có tiền thì phải trả người nhiều, người ít theo tài năng, theo công đá chính, đá dự bị. Thế là anh đá chính không đá hết mình sợ bị chấn thương phải ngồi ngoài nhận thưởng thấp. Rồi anh giỏi, lương cao bị tịt ngòi vì đồng đội ghen tỵ không chuyền bóng cho, cứ thế "đói bóng" cả trận, thì làm sao có cơ hội lập công. Có nhiều tiền lại thành ra yếu!

Những tâm sự nêu trên là có thật, rút ra từ kinh nghiệm một mùa giải. Nhưng cũng đừng vì thế mà chê tiền, không có tiền không thể thuê được huấn luyện viên giỏi và không thể đưa về những ngôi sao. Đồng thời cũng còn thấy, không chỉ có tiền là có tất cả, còn ý thức con người và sự phân phối tiền hợp lý vì nói cho cùng thì bên cạnh các ngôi sao, một đội bóng bao giờ cũng là một tập thể 11 người chiến đấu theo một chiến thuật thích hợp với từng trận đấu.

Ngày 31/01/2010

ANH ẤY MỪNG VÀ LO

Anh ấy mới được đề bạt vào chân phó giám đốc một doanh nghiệp, lại là một cán bộ trẻ. Bạn bè, họ hàng đều mừng cho anh. Ở cơ quan có người gọi là anh là "thủ phó", anh bảo không nên gọi thế vì trong chức danh không có từ đó, "phó" chỉ là người giúp "trưởng". Nói thế thôi, anh cũng rất vui, rất mừng. Nhưng tâm sự với bạn bè, anh nói "cũng vừa mừng, vừa lo". Một anh bạn nói:

- Cũng đúng thôi, nhiệm vụ được giao thêm nặng, lo làm cho tròn cũng là người có trách nhiệm với cơ quan.

- Lo vì trách nhiệm thì cũng cố gắng, rồi dần dần bắt nhịp vào công việc. Nhưng có những mối lo khác mà các cậu chưa hiểu hết đâu.

- Thế là những nỗi lo gì, nói cho nghe để "nhỡ" có được cất nhắc thì chúng tớ còn tính?

- Đấy, sắp tới Tết rồi, Tết tây lại còn Tết ta!

- Lo lương, thưởng cho anh em cũng là mối lo cần thiết của người phụ trách.

- Lo chuyện ấy thì cả tập thể cùng lo. Nhưng lo nhất là đi biếu các "sếp"!

- Sao cậu lại phải làm việc đó?

- Biếu "sếp" thì thủ trưởng không đi, còn cử cán bộ văn phòng đi thì e thất lễ, cho nên giao cho tớ là chân "phó chuyên trách". Một việc làm vừa vất vả, vừa xấu hổ, vừa lo ngại.

- Sao?

- Tết này cơ quan chuẩn bị ba mươi suất quà và phong bì nặng nhẹ thì có đến mười loại "sếp" mình phải đích thân đi. Chạy cho hết mười vòng và mười cuộc tán chuyện vu vơ rất mệt và xấu hổ! Rồi những suất quà biếu đó đều nặng hơn quy định và làm gì có khoản chi hợp lệ mà một tay mình phải ký rồi mang đi, thì khi kiểm toán chẳng lo hay sao?

Ngày 07/02/2010

NGƯỜI TỐT, NGƯỜI TÀI

Chọn lựa cán bộ, nhất là cán bộ phụ trách theo tiêu chuẩn đức, tài cụ thể với từng chức danh và từng lĩnh vực là quy định chung, cũng là mong muốn của người tham gia chọn lựa và tâm nguyện của mọi người trong cơ quan.

Xem ra thời nào cũng quan tâm chuyện đức, tài; nhiều người vẫn gọi nôm na là "người tốt" và "người tài", đặc biệt rất kính trọng người tốt. Người ta hay nhắc tới một câu của nhà văn nổi tiếng nước Pháp: "Trước một tài năng tôi xin nghiêng mình kính phục; trước con người tốt bụng, tôi xin quỳ gối bái chào".

Con người tốt theo sự hiểu biết thông thường ghi trong *Từ điển tiếng Việt* là người có nhiều đức tính tốt đẹp, tử tế, được mọi người đánh giá cao. Những đức tính tốt đẹp lại được cụ thể hóa với từng nghề và từng chức trách. Với những người lãnh đạo và quản lý cũng có những tiêu chuẩn cụ thể, nhưng

nhiều người thường mong muốn người phụ trách, trước hết có ý thức dân chủ, tôn trọng mọi người, sống hòa đồng với tập thể và công bằng trong đánh giá cán bộ; không vun vén cá nhân, không tham nhũng và có tinh thần đấu tranh chống tham nhũng.

Nghĩa là từ xưa đến nay, từ Đông sang Tây đều rất coi trọng người tốt trong đánh giá con người. Nhưng đã là người tốt lại phải có tài năng nhất định mới có thể đảm đương các công việc quản lý, lãnh đạo. Người tài mà không tốt thì anh ta sẽ dùng cái tài hơn người đó để vun vén cho cá nhân, họ tộc và hãm hại những người không ăn ý, rất nguy hại cho cộng đồng. Nhưng người tốt mà không có tài, không sáng tạo, đổi mới thì sẽ làm hỏng việc, có khi kéo cả cơ đồ sụp đổ.

Ngày 28/02/2010

ĐÁNH GIÁ, KHẢO SÁT CÁN BỘ, VIÊN CHỨC

Không phải chỉ ở ta mà nước nào cũng quan tâm đến việc khảo sát, đánh giá cán bộ, công chức để cất nhắc, đề bạt, tái bổ nhiệm... vì đó là những nhân tố rất quan trọng trong việc thành bại.

Nhưng mỗi nước đều có những tiêu chuẩn và cách làm không giống nhau.

Ở nước ta năm nào cũng đánh giá cán bộ cả đức và tài, lấy hiệu quả công việc là thước đo có ý nghĩa quyết định; nếu làm nghiêm túc, chắc chắn sẽ chọn lựa được những người xứng đáng để giao việc.

Gần đây, đọc một tài liệu của Nhật Bản về sát hạch công chức định kỳ, có những kinh nghiệm có thể tham khảo.

Họ nêu lên bốn nội dung để sát hạch: *Với công việc,* qua hoạt động xem anh ta có phù hợp với công việc? Xem tiến độ công việc có đúng kế hoạch được giao? Xem khả năng chỉ

đạo cấp dưới? Và cuối cùng xem hiệu quả công việc anh ta hoàn thành. *Với năng lực,* xem khả năng phán đoán, khả năng phân tích, khả năng sáng tạo, khả năng thực hành, khả năng giao tiếp. *Với tính cách,* coi trọng tính đôn hậu, thận trọng, và sống hòa đồng với đồng nghiệp, với thuộc cấp. Mỗi nội dung có sát hạch riêng và đều cho điểm, nhấn mạnh khả năng sáng tạo, kỹ năng hoạt động nhóm và quyết liệt trong thực hiện.

Thật ra họ không nói riêng về đạo đức, nhưng tôi nghĩ những tiêu chí nêu trên cũng có nội dung đạo đức trong công việc. Tuy nhiên, vẫn nhấn mạnh, *những người hay nói dối và có tính tắt mắt thì nhất định không dùng.*

Ngày 07/3/2010

CHỮ KÝ CỦA ÔNG ẤY!

Ông phải ra tòa về trách nhiệm. Với tội này thì có thể xử lý hành chính, nhưng ông phải "đáo tụng đình" vì tội thiếu trách nhiệm gây hậu quả nghiêm trọng. Trước tòa án, ông nhất mực kêu oan vì cho rằng mình không tư túi gì. Cũng có thể tin một phần hoặc không tin lời kêu oan của ông, nhưng hậu quả ông mang lại thì rõ ràng và chứng cứ trách nhiệm cũng rõ ràng khi tòa đưa ra những giấy tờ có chữ ký của ông được áp triện đỏ. Không thể chối cãi. Nhưng rồi ông vẫn một mực kêu oan.

Với một hai quyết định do ông ký, ông nói do ông tin ở cấp dưới vì họ đều ký trong các tờ trình!

Với một hai quyết định khác, ông cãi rằng, ông cũng thấy cấp trên của ông đã đồng ý rồi!

Nghe ông cãi ở tòa, một số người biết ông phì cười. Một người ngày thường hét ra lửa như ông hóa ra lại là một thứ "bù nhìn giữ dưa"! Nhưng người ta không chỉ buồn cười mà

còn bực mình khi tòa hỏi: "Tại sao trong các quyết định ký dễ dàng đó đều có những miếng đất, những hợp đồng của con và anh chị em ông?". Đâu có phải ông chỉ tin ở cấp dưới và cấp trên, ông có lợi riêng của mình khi ký đấy chứ, vì mỗi chữ ký đều có giá!

Ngày 13/3/2010

DẪN CHÁU ĐI XEM XIẾC

Về nghỉ rồi, có công việc vui vẻ là dạy cháu, chơi với cháu. Và ông ấy kể với tôi chuyện dẫn cháu đi xem xiếc.

Trẻ con năm, sáu tuổi xem ra rất thích xem phim hoạt hình và xiếc.

Vào rạp, tiết mục xiếc nào cháu cũng thích; thực ra cũng có tiết mục dàn dựng theo chủ đề cháu cũng không hiểu nhưng vẫn thú vị thấy các cô, các chú uốn dẻo, đi thăng bằng, nhảy cầu, rất đẹp, rất giỏi.

Xem cả buổi, cháu chỉ vui, cười như nắc nẻ. Nhưng đến một tiết mục phụ thì cháu lại hỏi. Khi trên sàn diễn thấy mấy chú y phục cổ truyền làng quê cao nghễu nghện, quần dài sát đất ra chọc cười để lấp chỗ trống cho người ta chuẩn bị tiết mục đu dây, cháu hỏi:

- Sao chú ấy cao thế hả ông, cao hơn ông và bố cháu rất nhiều?

- Các chú ấy đi cà kheo đấy. Nghĩa là chú ấy đi trên hai cái cột có chân đạp cho nên cao

thế chứ xuống đất chú cũng bình thường, chỉ cao bằng ông hoặc thấp hơn bố cháu.

- Thế ông có đi được không?

- Ông làm sao mà đi được, muốn đi thì phải tập. Nhưng tập không dễ đâu. Đi chân giả cho cao nhưng đi không được lâu và đụng vào là đổ.

- Nhưng sao chú ấy không đổ?

- Vì chú ấy giỏi làm xiếc. Thế mới là xiếc chứ!

Ngày 21/3/2010

ANH ẤY NÓI CÓ PHẦN CÓ LÝ!

Bây giờ quảng cáo tràn lan, lúc đầu khó chịu nhưng rồi cũng quen dần vì cũng là một dạng thông tin tham khảo cho người tiêu dùng chọn lựa.

Nhưng mỗi người nhìn sự việc theo cách nhìn khác nhau. Họ cần xem quảng cáo nhưng cũng lại cảnh giác với những quảng cáo vì đặc tính của quảng cáo là xu hướng thổi phồng tác dụng để bán được hàng. Nhưng cũng hiểu là những nhà kinh doanh có tầm nhìn lâu dài thì không dám nói quá vì họ hiểu lời khuyên: "Có thể lừa dối một, hai lần nhưng không ai có thể lừa dối được suốt đời".

Khi trao đổi, riêng anh bạn có ý kiến rất khác. Anh nói: "Mình không bao giờ mua hàng của anh nào quảng cáo nhiều vì chắc ế hàng cho nên anh ta mới suốt ngày nhờ người mẫu uốn éo trên tivi". Rồi anh nói tiếp: "Trên báo và tivi thấy suốt ngày quảng cáo thuốc chữa bệnh. Người có bệnh phải uống theo đơn

thầy thuốc chứ dại gì uống thuốc theo quảng cáo. Mỗi loại thuốc thường chữa một loại bệnh, cho nên anh nào quảng cáo thuốc chữa được nhiều bệnh là nói láo, chớ dùng, có ngày tiền mất tật mang".

Nghe anh nói, mấy người đứng chung quanh không hiểu lý do gì mà anh lại ác cảm quá đáng với các loại quảng cáo. Nhưng nghĩ lại thì thấy ý kiến của anh bạn cũng có phần có lý, nhất là với các loại quảng cáo thuốc chữa bệnh!

Ngày 28/3/2010

VỀ MỘT LỜI KHUYÊN!

Họ đều là những người làm ăn trong thời kỳ mới, và vẫn nhớ một lời khuyên của nhiều đời để lại: "Hữu xạ tự nhiên hương". Thành ngữ này đại ý là nếu có mùi thơm thì tự nhiên mùi thơm đó sẽ lan tỏa. Hoa thơm nhiều mật thì con ong rủ nhau từng đàn tìm tới. Người tài đức thì tự nhiên có người tìm đến, ba lần lận đận đến lều cỏ cung kính mời mọc, không cần phô trương, quảng cáo... Vậy lời khuyên đó có còn có ích với các nhà kinh doanh khi ai cũng phải quảng cáo, doanh nghiệp lớn nào cũng cần những cán bộ có nghề PR, tiếp xúc công chúng, trước hết là với khách hàng!... Đó là một câu hỏi đặt ra những cuộc thảo luận rất thời sự với họ.

Một ông nói: "Câu chuyện ấy cũ rồi các ông ơi... "Hữu xạ" mà cứ đắp chăn ngồi trong ngõ tối thì chẳng ai ngửi thấy mùi thơm, có ngày hàng hóa mốc meo, thợ mất việc, làm không đủ tiền lãi trả ngân hàng. Cho nên ông

nào mà chẳng phải nịnh mấy công ty, hãng thông tấn quảng cáo có uy tín, bỏ ra hàng mấy trăm triệu đồng cho mỗi phút quảng cáo trên truyền hình!".

Một ông nói thêm: "Ngay người có tài năng ở thâm sơn cùng cốc cũng phải tìm cách tự giới thiệu hoặc có người tiến cử, cho nên mới có "Chiếu cầu hiền" của các bậc minh quân yêu cầu người có tài năng tự nguyện hoặc dân chúng giới thiệu mới lọt được "Mắt rồng". Thời xưa cũng có PR đấy chứ!".

Một anh bạn nghe, ngẫm nghĩ rồi nói: "Tôi nghĩ, lời khuyên đó vẫn có giá trị lâu bền đấy. Điều quan trọng là "hữu xạ", bản thân anh có mùi hương thơm thật thì mùi hương tự nhiên vẫn cứ thơm. Còn có quảng cáo, giới thiệu mà anh không có bản lĩnh, tài năng thật thì cũng chỉ được mời bữa cơm gặp mặt chứ đâu có được dùng! Hàng hóa không tốt, rẻ, đủ sức cạnh tranh thì họ cũng bị lừa mà mua một lần rồi sau đó kính chào! Cho nên điều quan trọng là phải "hữu xạ", có mùi thơm ngây ngất quyến rũ thật sự lâu bền".

Ngày 04/4/2010

VỐN LIẾNG!

Đối với hoạt động kinh doanh, người ta thường quan tâm tới vốn. Đó là thứ cần thiết, cơ bản là tài chính, bỏ ra ban đầu cho sản xuất kinh doanh, càng "dài vốn" càng có lợi thế trong kinh doanh, phát triển.

Nhưng vốn còn có nghĩa rộng hơn tiềm lực tài chính, thể hiện cái sẵn có hoặc được tích luỹ, cần thiết cho hoạt động có hiệu quả như người ta thường nói về "vốn kiến thức", "vốn từ ngữ phong phú"...

Ngày nay người ta thường nói tới nghĩa rộng. Vốn tài chính luôn luôn là một thế mạnh trong thời buổi này, ngay xây dựng một đội bóng đá, một cuốn phim... người ta cũng xem xét tiềm lực tài chính. Tuy rằng tiềm lực tài chính là thứ vốn rất cần nhưng lại không phải là duy nhất. Cho nên người ta nói tới nhiều loại vốn:

Vốn kinh tế bao gồm tài chính, tài nguyên thiên nhiên có sẵn và tiềm năng...

Vốn văn hóa bao gồm vốn kiến thức, truyền thống lịch sử, sự ứng xử để xây dựng các mối quan hệ...

Vốn xã hội bao gồm nhiều nội dung nhưng quan trọng nhất là *sự tin cậy* của nhân dân với tổ chức, của khách hàng, bạn hàng với nhà sản xuất kinh doanh...

Vốn biểu tượng được tích luỹ từ các hoạt động thực tế tạo nên sự quen thuộc, tin tưởng của mọi người...

Nghĩa là phải tích luỹ, bồi đắp và phát huy nhiều thứ.

Xây dựng, tích luỹ các loại vốn đều rất công phu, mất nhiều thời gian, thậm chí có khi phải mất nhiều đời. Nhưng vốn cũng dễ bị mai một, có khi tự mãn, hoặc chủ quan sơ suất dẫn tới trắng tay phải làm lại từ đầu cho nên người khôn ngoan là biết giữ gìn và bồi đắp để các loại vốn mỗi ngày một dày, một lớn.

Ngày 11/4/2010

KINH DOANH "DANH HIỆU", GIẢI THƯỞNG

Không phải đến khi xuất hiện việc làm ngang ngược là trao giải thưởng "Sản phẩm an toàn về sức khoẻ cộng đồng" cho một doanh nghiệp đang gây họa cho dòng sông bị xử phạt, người ta mới giật mình về cái nạn "loạn danh" gây nhiễu loạn các danh hiệu, vì người ta biết đã lâu rồi.

Ngay như nhà báo loại xoàng là tôi, thì từ năm 1995 đã có bài "Loạn danh" trên báo *Thế giới mới*, rồi bài "Loạn danh, loạn hậu" trên chuyên mục "Chuyện làm ăn". Không những loạn danh, loạn hậu ngay từ năm 1995. Năm 2000, trên báo *Nhân dân cuối tuần* còn có bài "Xin lẵng hoa", "Xin bức thư", "Xin đi theo"... cũng là một thứ "xin danh". Và sự xin xỏ nào thì cũng phải nhờ vả, đôi khi không chỉ có nước bọt.

Nói là biết lâu rồi vì không phải chỉ có mấy nhà báo biết, mà một số cơ quan chức

năng có thẩm quyền chấn chỉnh cũng biết và biết kỹ, có số liệu đàng hoàng!

Tất nhiên không phải nơi nào cũng "loạn danh". Có người nói: công nhân, nông dân và cả trí thức nữa có nhiều "danh hiệu" đâu vì họ không có hoặc không có nhiều tiền. Một vị phụ trách Phòng Thương mại nói với báo chí rằng, có tới 40 danh hiệu trao tặng cho các doanh nhân, có cơ quan nhỏ xíu mà trao danh hiệu to đùng, vang danh Đất Việt.

Rồi, một vị ở chân phụ trách cơ quan thi đua khen thưởng thì nói, chỉ tính trong số 35 bộ, ngành, địa phương đã có hàng trăm giải thưởng các loại.

Đó là mới nói về số lượng, còn về thực chất thì sao?

Một vị tổng giám đốc một doanh nghiệp lớn từng nhận quá nhiều danh hiệu, đã phát chán vì "đi nhận giải cũng mệt", mà "cầm cúp cũng mỏi tay", nói thẳng với nhà báo: "Mới đầu cũng hăng hái, rất vui, còn được lên truyền hình nhiều người biết, nhưng sau rồi cũng thấy không hay ho gì". Nhận được giấy mời dự giải; nhận cũng mệt và tốn kém nhưng không nhận cũng chết vì người ký không phải người thường, có khi không phải người quan trọng

nhưng lại "to miệng". Cho nên phải tham gia. Đã dự là được giải, tiền nhiều thì giải càng cao, Sao, Rồng hoành tráng. Tôi tin vào lời tâm sự công khai tính chất thương mại hóa nhiều danh hiệu, giải thưởng của vị này vì là người trong cuộc.

Tất nhiên, không vơ đũa cả nắm vì có những đơn vị có thành tích thực chất xứng đáng nhận danh hiệu, lẵng hoa chúc mừng và thư khen... Nhưng thật, giả lẫn lộn thì ngay cả những nơi giỏi giang thật sự cũng dễ bị hiểu lầm cho nên e ngại, còn xã hội thì bị lừa lọc, sinh nghi ngờ lung tung.

Cũng là cái bệnh thành tích, ưa danh hão, thích đánh bóng tên tuổi, thương hiệu cho nên mới có một số người lợi dụng để kinh doanh, mua bán danh hiệu trong thời buổi mà nhiều thứ được đặt lên bàn cân mua bán, mặc cả đắt rẻ.

Tháng 4/2010

BỨC XÚC CHUYỆN BỨC XÚC!

Xem ra ông bạn "rất bức xúc" khi trao đổi ý kiến:

- Đọc báo, cả văn kiện nữa, lại còn nghe đài cứ thấy nhắc đi nhắc lại mãi!

- Thì có những vấn đề không thể giải quyết được triệt để một sớm một chiều, cho nên nhắc đi nhắc lại cho nhớ cũng là việc bình thường. Nhưng ông bức xúc chuyện gì thế?

- Ông có nghe phát biểu của một vị trên truyền hình tối qua không?

- Cũng có nghe, có nhiều vấn đề, nhưng ông "bức xúc" chuyện gì trong phát biểu ấy?

- Thì cũng là từ bức xúc, vị ấy lại nói "nhiều vấn đề bức xúc chậm được giải quyết"!

- Cũng đúng thế chứ sao, nói công khai cho dân biết cũng là điều tốt chứ!

- Nhưng ít nhất tôi cũng nghe vị đó, người có thẩm quyền tham gia giải quyết, nói tới vài lần! Nhưng bức xúc là gì?

- Thế theo ông là gì?

- Thì cứ giở từ điển mà xem. Bức xúc là những gì phải giải quyết ngay. Và bức xúc còn có nghĩa là vấn đề, sự kiện đó gây bực dọc trong tâm lý xã hội. Thế là rất cần, rất gấp và có thể rất nguy hiểm. Cho nên nếu cứ nhắc đi nhắc lại cũng gây bức xúc cho người nghe, người đọc về hiệu quả điều hành.

Ngày 18/4/2010

CÒN SUY TÍNH!

Anh bạn trẻ đó tốt nghiệp đại học loại giỏi nhưng vẫn chưa tìm được việc làm. Bạn bè tốt nghiệp loại giỏi cùng khóa cũng có một số người cùng cảnh ngộ cho nên họ thường tụ tập trao đổi thông tin và cùng nhau bàn bạc tìm việc làm có thu nhập thích hợp.

Ai mà chẳng sốt ruột, vì bố mẹ nuôi ăn, đèn sách bốn năm trời cũng mong con sớm có việc làm ổn định cho gia đình yên tâm, nhưng anh nói với các bạn: "Việc này cũng không thể sốt ruột được vì chọn lầm thì đâu có thể sửa được trong một vài năm". Cũng chẳng phải anh có kinh nghiệm gì hơn các bạn, mà chỉ nói lại những gì anh nghe được từ người anh ra trường mấy năm trước.

Một anh bạn nói: "Đọc báo thấy có mấy địa phương đưa ra các yêu cầu hấp dẫn để thu hút người có bằng cấp cao về công tác, cậu thử đến xem?". Anh nói: "Mình cũng đã thử đi một vài nơi, nhưng mình đến các "chợ lao động"

tham gia phỏng vấn thấy yên tâm vì cụ thể hơn; ở đó biết rõ công việc gì họ cần mà mình có thể đáp ứng, điều kiện lao động thế nào, thu nhập ra sao?".

Lại một bạn đưa cho anh một tờ báo thông tin về những điều kiện khá hấp dẫn, đặc biệt về nơi ăn chốn ở mà người lao động xa nhà nào cũng quan tâm. Anh cảm ơn và nói: "Mình đã tới, đã gặp các bác ở Sở Nội vụ. Nhưng tình cờ gặp thầy giáo đã có bằng trên đại học mà mình rất kính phục về tài năng đã về công tác ở tỉnh quê hương, nhưng xem ra cũng không cất đầu lên nổi. Với người tài sẵn có mà đối xử như thế thì làm sao mình có thể yên tâm về những lời hứa hẹn. Cho nên còn phải suy tính!".

Ngày 25/4/2010

ĐIỀU HỌ QUAN TÂM?

Đã bỏ nghề báo chuyên nghiệp lâu rồi nhưng vẫn ngứa nghề; bây giờ không vướng bận gì do đó có điều kiện tiếp xúc rộng hơn cho nên thử làm một cuộc phỏng vấn nhỏ khi thấy các bạn trẻ bây giờ chuyển dịch chỗ làm việc rất nhanh. Khi hỏi thì phần lớn đều trả lời "muốn thử sức trong công việc mới", tuy nhiên, khi tâm sự thì hiểu rằng không chỉ có nguyên nhân đó.

Trong thời buổi này, việc làm là mối quan tâm hàng đầu của mỗi người. Người hay muốn chuyển dịch thường là các bạn trẻ và có năng lực ít nhiều, cho nên có thể gọi đó là nguồn lao động có chất lượng hoặc tương đối có chất lượng, đôi khi còn là nguồn đào tạo cán bộ quản lý của cơ quan.

Sau một hồi tâm tình với một số bạn để hiểu hơn sự thật, thấy rõ mấy lý do phổ biến của sự chuyển dịch, đó là:

Có việc làm và được thù lao tương xứng với công việc trong sự so sánh xã hội;

Điều kiện lao động, trong đó quan trọng là được sử dụng đúng tài năng mà họ cho là mình có;

Môi trường làm việc thoải mái trong sự được tín nhiệm của người sử dụng và không khí hòa thuận trong cộng đồng không bị ghen ghét, gièm pha, đố kỵ...

Thực ra cũng không ít bạn ảo tưởng về mình, do đó không nơi nào thỏa mãn được cho nên đến nơi mới làm một thời gian rồi lại chán, tìm cách chuyển dịch, lần chuyển dịch sau xem ra có phần yếu thế hơn lần trước.

Nhưng cũng không ít trường hợp đòi hỏi đúng, và nếu đúng như thế thì cũng có thể rút ra những kinh nghiệm để điều chỉnh về nhiều mặt trong việc giữ chân người có năng lực cho cơ quan, tổ chức.

Ngày 02/5/2010

TO HAY KHÔNG TO?

Bạn bè mừng cho anh. Tuy anh chỉ giữ chức phó nhưng lâu ngày gặp nhau, bạn bè đều chúc mừng... Anh hỏi:

- Mừng cái gì?

- Tuy vẫn chỉ giữ chức phó thôi, nhưng lại là phó của một ban rất to vì nhiệm vụ rất lớn và các vị ủy viên đều là chân giám đốc sở. Thế chẳng to, chẳng oai là gì!

- Cũng chẳng oai, chẳng to gì đâu!

- Sao lại thế?

- Các cậu có ở trong chăn đâu mà biết!

- Thế làm ăn có gì trục trặc?

- Cũng chẳng có gì trục trặc nhưng mà vô tích sự!

- Sao lại thế?

- Các cậu thử nghĩ mà xem, làm phó cho ông trưởng cao chót vót, công việc của ông ấy ngập đầu, mọi việc phải đến tay mình nhưng cũng chỉ là chân cắp tráp theo hầu, có được có ý kiến quyết định gì đâu!

- Thì phó giúp trưởng cũng là phải lẽ!

- Rồi các ông ủy viên đều chức tước to hơn mình, cũng công việc túi bụi suốt ngày, báo cáo gửi đến cũng chỉ xem qua rồi "phán" nhưng đều là những lời có gang có thép, đặc biệt là những nhận xét bất lợi liên quan tới cơ quan các ông ấy, cho nên mình đâu có quyền gì tuy có lúc được ủy quyền chủ trì. Viết báo cáo thì phải lựa đủ chiều cho nên chẳng còn gì để nói. Vì thế cũng chỉ là một thứ bù nhìn giữ dưa.

- Thế thì lập ra tổ chức đó làm gì?

- Lập ra cũng là cần để giải quyết các vấn đề bức xúc. Cũng chẳng phải lỗi thủ trưởng của mình, cũng chẳng phải lỗi của các vị ủy viên tai to mặt lớn. Chỉ tại cái tổ chức lắp ghép theo cơ cấu cho nên to mà kém hiệu quả!

Ngày 09/5/2010

THÂN THẾ HAY THẾ THÂN?

Sau khi tòa tuyên án, dư luận khá xôn xao, có một số người tán thành, một số người còn băn khoăn, thậm chí có người thắc mắc.

Người tán thành, cho rằng: "Tội thì có tội rõ ràng, nhưng cũng cần xem xét thân thế, như gia đình và bản thân có cống hiến cho đất nước. Công lao không thể xóa tội lỗi, vì xử lý như thế thì khuyến khích mấy ông có công tha hồ làm bậy. Nhưng công lao có thể giảm bớt hình phạt, cũng là có lý, có tình, luật cũng đã định rõ".

Người còn băn khoăn, cho rằng: "Đã là gia đình có công với nước thì đáng lẽ phải giữ danh dự cho gia đình lại mắc tội thì không những phạm tội với đất nước theo luật định, mà còn phá hoại uy tín gia tộc làm xấu tổ tiên, thế thì tội nặng hơn chứ!".

Người thắc mắc, cho rằng: "Nói cho cùng thì công lao của gia đình và ông ta cũng chẳng đáng là bao; đóng góp như ông ta thì cả ấp

này ai cũng có công với kháng chiến. *Thân thế* chỉ là cái cớ mà thôi; ông ta được xử nhẹ tội nhưng lại quá nhẹ chính vì *thế thân*, quen khắp lượt những ông không nhỏ từ huyện tới tỉnh và cả người ở cấp cao hơn!".

Bà con lối xóm rất công bằng. Lắng nghe cả ba ý kiến khác nhau nhưng bà con cũng lại có ý kiến không giống nhau, có một số người ủng hộ ý kiến người tán thành, một số người lại ủng hộ ý kiến người thắc mắc.

Ngày 16/5/2010

ĐI HỘI CHỢ MUA HÀNG

Anh ta là người chăm chú đi các hội chợ. Hội chợ nào anh cũng đi chứ chẳng phải "Hội chợ hàng Việt Nam chất lượng cao". Và anh thu xếp tiền nong, đi hội chợ là mua hàng chứ không chỉ đi xem cho biết.

Ai đi hội chợ thì cũng mua một ít hàng, nhưng mua chút đỉnh những mặt hàng mới ưa thích. Nhưng anh mua cả đống hàng, có khi phải mang xe đi chở.

Có người hỏi anh:

- Đi hội chợ thì để thời giờ mà xem mà ngắm chứ vì sao ông cứ hùng hục khuân hàng như người buôn chuyến thế!

Ông cười, không trả lời. Khi mua xong ông mới nói:

- Tôi có buôn bán gì đâu, chỉ mua thứ cần dùng. Nhưng mình nghiệm ra rằng: cứ hàng bày trong hội chợ thì thể nào cũng tốt và giá có phần "mềm" vì "bán chào hàng" mà! Sau đây các bố ấy lại làm ẩu cho nên phải tranh thủ mà mua!

Nghe ông nói thế, có người thấy cũng có lý cũng ùa vào mua hàng. Nhưng có người bình tĩnh hơn cho rằng: Thời buổi này đâu có như xưa, buôn bán cả đời chứ đâu chỉ một phiên chợ mà lừa, cho nên có khi càng về sau càng tốt càng rẻ để cạnh tranh.

Họ khác ý kiến nhau, chẳng biết ý kiến ông nào đúng.

Ngày 23/5/2010

CÓ LÝ KHI GHÉT!

Anh bạn bực bội nói bên lề cuộc họp:

- Tôi đọc báo, nghe đài ghét nhất ai nói từ "sẽ"...

- Nhưng tội tình gì cái từ đó mà ghét. Theo tôi hiểu thì trong kho từ ngữ nước nào cũng có một từ chỉ việc làm hoặc hiện tượng xảy ra thời gian sau khi nói hoặc viết, ở ta là từ "sẽ".

- Nhưng ở chỗ tôi "sẽ" nhiều quá: sẽ xây dựng cái cầu, sẽ khắc phục khuyết điểm khi tiếp dân, sẽ quan tâm hơn tới các gia đình khó khăn, sẽ tích cực chống tham nhũng, lãng phí.... Nói cho công bằng thì đó cũng là một lời hứa, còn hơn là không nhắc gì, lờ tịt những bức xúc của dân! Nhưng "trăm voi không được một bát nước xáo" cho nên khi nghe từ "sẽ" là tôi khó chịu. Nói "sẽ" thì tuy có hứa đó nhưng không định thời gian, rồi sau đây lại "sẽ" làm, nghĩa là "sẽ suốt đời" mà không thể kiểm điểm được trách nhiệm.

- Ông ghét cũng có lý, nhưng chắc là cũng không thể bỏ được từ đó, vì có vị nói "sẽ" rồi sau đó làm thật chứ đâu chỉ hứa suông!

Ngày 30/5/2010

XIN ĐỦ!

Anh có học vị phó tiến sĩ ở một trường đại học nước ngoài khá lâu (nay nhất loạt trở thành tiến sĩ) lại tham gia dạy ở trường đại học mấy năm, có công trình đã in thành sách, mới được phong phó giáo sư, mũ áo xênh xang tại Văn Miếu. Bạn bè và gia đình chúc mừng anh, cho dù là quá muộn so với người cùng lứa.

Trong buổi lễ long trọng chốn đông người, bạn bè thân thiết không tiện nói những mong ước chân thành, chỉ nói mấy lời chúc chung chung rồi tặng hoa. Khi về nhà, một anh bạn mới nói:

- Thế cũng là kéo dài tuổi làm việc thêm 5 năm; chúc cậu mau được phong giáo sư, vì cũng xứng đáng!

Nghe lời chúc đó tưởng anh bạn vui vẻ nhưng anh ta lại lạnh lùng nói:

- Xin đủ!

- Sao lại đủ? Sức học và làm việc của cậu thì xứng đáng chứ!

- Xin đủ, vì không cần thiết và rất nhục!

- Vì sao lại không cần thiết!

- Thời buổi này không dạy trường công thì dạy trường tư, miễn là có thực tài thì khối nơi mời. Lương cao hơn lại đỡ phải họp hành nghe lời đố kỵ phiền phức.

- Cũng có thể hiểu. Nhưng vì sao mà nhục?

- Chạy vạy xin phiếu vất vả và nhục lắm. Cây ngay cũng phải cúi đầu, cho nên xin chỉ chịu nhục một lần...

Bạn bè nghe thế, không ai nỡ hỏi thêm vì họ đều là những người "đã qua cầu" nên hiểu cả!

Ngày 02/6/2010

MỪNG MÀ CŨNG CÓ PHẦN LO CHO CHÁU!

Hôm nay thấy ông mừng ra mặt, gặp bạn đồng hương khoe ngay:

- Thôi cũng mừng cho cháu bé!

- Cháu nào thế?

- Cũng chẳng phải cháu chắt, họ hàng gì, mà mừng cho cái cháu đã được nhận vào làm việc. Khốn khổ, chỉ vì cái tội đỗ bằng cao hơn cái quy định máy móc. Người ta chỉ không nhận những người kém chứ ai lại từ chối nhận người học hành khá. Thật vớ vẩn!

Nghe ông nói thế là các bạn hiểu ngay cái vụ một cơ quan ở một tỉnh miền Trung không nhận vào làm việc một cháu có bằng cấp cao hơn quy định tuyển dụng. Chuyện đó gây xôn xao cả nước, có cơ quan công khai xin sẵn sàng nhận cháu, nhưng cháu cảm ơn và từ chối vì muốn về phục vụ quê hương. Phải mất mấy tháng trời sau khi có sự can thiệp của cấp trên, cơ quan đó mới nhận cháu đó vào

làm. Chuyện đó xảy ra ở một huyện thuộc quê ông cho nên ông cứ băn khoăn, day dứt, cũng nhân danh đồng hương viết thư cho các đồng chí lãnh đạo địa phương. Cho nên được tin này ông mừng là phải.

Trong khi ông đang hớn hở thì một anh bạn lại nói:

- Chẳng biết có nên mừng cho cháu đó không?

- Sao lại không mừng?

- Tôi e họ bị sức ép mà nhận gượng. Về làm ở đó có khi lại bị thành kiến, khổ dài dài. Mới ra trường, ít hiểu biết sự đời, thấp cổ bé họng biết kêu ai. Sao không nhận làm ở nơi khác!

Nghe ông nói cũng có lý, nhưng mọi người không muốn chuyện đó xảy ra, tuy nhiên cũng hồi hộp với cái tật "để bụng", "trù ngầm" của một số người có chức, có quyền.

Ngày 13/6/2010

TƯƠNG LAI

Tương lai được hiểu là thời gian tới, thời gian về sau này; trong cuộc sống thì đó là đời sống, cuộc sống về sau này. Ai cũng sống trong hiện tại nhưng ai cũng phải chuẩn bị cho cuộc sống tương lai. Tương lai phải được chuẩn bị trong hiện tại; những người, những đơn vị chỉ biết sống trong hiện tại thường được gọi là những người "cạn nghĩ" vì tương lai tưởng rất xa mà lại rất gần.

Tương lai của đất nước trông vào thế hệ trẻ; còn tương lai của các bạn trẻ lại được chuẩn bị từ khi còn trẻ, thế mà có bạn trẻ lại quen sống thực dụng không nghĩ gì đến tương lai của mình, thậm chí có người lại có hành vi hủy hoại tương lai, tự mình "đốt cháy tương lai" của mình bằng nhiều cách:

Người ta thường nói thời gian là những gì không thể thêm ra được; một giờ có 60 phút không thể có thêm phút thứ 61, một ngày có 24 giờ không thể có giờ thứ 25... cho

nên mất một phút, một giờ thì không có gì bù đắp được trong đời người. Cho nên lãng phí thời gian khi dùng quá nhiều thời gian vào những chuyện vô ích là tự mình "đốt cháy tương lai" mình.

Cũng trong một thời gian như nhau nhưng chuẩn bị cho tương lai của một người chăm chỉ khác một kẻ lười biếng. Cho nên lười biếng cũng là một cách "tự hủy hoại tương lai" mình.

Nguy hại hơn là tham gia vào các trò "nghiện ngập" từ nghiện rượu hủy hoại sức khoẻ, nghiện trò đỏ đen cờ bạc cho tới nghiện ma tuý là tự mình hủy hoại tương lai.

Có nhiều cách hủy hoại tương lai, có cả những nguyên nhân bên ngoài nhưng xem ra chủ yếu là do tự hủy hoại tương lai của những người không nghĩ đến tương lai mà tương lai không xa xôi gì, nó rất gần.

Đó là tương lai một người, còn với đất nước thì sao, khi một số dự án sản xuất, khai thác làm hại môi trường sinh thái, môi trường văn hóa? Hậu họa cũng không xa xôi gì!

Ngày 17/6/2010

ĐẲNG CẤP?

Gần đây người ta hay nói tới đẳng cấp vì đẳng cấp khác nhau là khoảng cách rất lớn. Một trận tranh tài trong bóng đá, thua được là chuyện bình thường, có thể do chiến thuật chưa hợp lý, có thể do rủi ro, do sơ suất một phút nào đó, do đó trận này thua nhưng trận sau có thể thắng, nhưng thua do đẳng cấp thấp hơn thì không dễ khắc phục một sớm một chiều.

Xem ra để có một đẳng cấp mới từng bước khá lên trong xã hội không chỉ nằm ở số lượng, ở hình thức mà ở chất lượng khổ công rèn luyện tỏ rõ chất lượng cao ổn định, được mọi người nể trọng. Thế mà bây giờ có một số người tìm cách sắm xe sang, đổi xe xoành xoạch để tỏ rõ "đẳng cấp" giàu có, trong khi lái xe không thạo, phớt lờ luật giao thông, khi phạm luật còn hùng hổ, dựa thế tỏ rõ "đẳng cấp" văn hóa thấp làm cho mọi người khó chịu, thậm chí khinh bỉ. Rồi có vị cố chắt bóp

thậm chí vay mượn để phủ lên người toàn "hàng hiệu" để tỏ rõ "đẳng cấp", thậm chí luôn luôn thay đổi túi xách càng đắt tiền càng có đẳng cấp cao trong khi ứng xử với mọi người kém văn hóa, tưởng như khoác cái túi đắt tiền trên vai thì có thể vênh váo, coi thường mọi người... Thì ra họ muốn nâng cao đẳng cấp bằng cái vỏ bề ngoài. Trong thời buổi này, giàu có, địa vị cao là một loại đẳng cấp nhưng tất cả chỉ là cái vẻ bề ngoài, cái áo đẹp, sang cỡ nào rồi cũng có lúc phải thay và không cái vỏ nào có thể thay được cái ruột! Xem thế mới biết đẳng cấp cao chính là ở tài năng, đức độ thật sự được mọi người kính nể, chứ tiền tài, địa vị đâu có nâng được đẳng cấp con người!

Ngày 20/6/2010

HÀNG TRIỆU NGƯỜI SẼ NGHE VÀ ĐỌC BẠN!

Lâu lắm mới gặp lại anh bạn đồng nghiệp. Tuy cùng làm nghề báo nhưng anh làm ở đài phát thanh, tôi làm báo viết, vả lại phụ trách các lĩnh vực khác nhau, cho nên cũng ít gặp nhau vì ai cũng tất bật suốt ngày. Bây giờ cũng nghỉ cả rồi, gặp nhau là dịp tâm sự nghề nghiệp một thời.

Anh viết bài nhưng có giọng mạch lạc, truyền cảm cho nên nhiều trường hợp đọc luôn bài mình viết, có khi được trưng dụng đọc trên các buổi phát thanh khác. Anh kể: Lúc vào phòng thu thanh, ngồi trước micrô là thấy một bảng trước mặt: "Hàng triệu người đang nghe bạn nói" thế là thấy trách nhiệm rất lớn lao của một người có cương vị công tác rất nhỏ như chúng mình, cho nên phải luyện để đọc cho đúng, cho hay; khi đọc các gương người tốt, việc tốt là phải diễn tả cho đúng tâm hồn, hành vi của con người cao thượng.

Thuở ấy, phương tiện còn thô sơ, lạc hậu, trời nóng vào phòng bá âm là mồ hôi đổ ra như tắm nhưng không mấy khi đọc sai, nhiều giọng phát thanh cho đến bây giờ nhiều bạn nghe đài còn nhớ.

Ở cơ quan chúng tôi, trước bàn viết của mình hoặc trên Phòng thư ký lúc tối khuya không đề khẩu hiệu đó vì chúng tôi cũng đinh ninh trong dạ rằng: "Ngày mai hàng triệu độc giả đọc báo của mình, cho nên không dám dối trá, luộm thuộm, do đó thuở ấy cũng rất ít sai sót".

Cùng nhau kể lại chuyện cũ mà thấy hả hê, tự hào một thời...

Ngày 21/6/2010

CÁI HỌA, CÁI PHÚC

Bước vào dịp quan trọng này người ta có điều kiện để nhìn xa hơn, rộng hơn, để xem trong sự nghiệp đổi mới, các mặt kinh tế, văn hóa, xây dựng Đảng... mặt nào được lớn, mặt nào được vừa phải, mặt nào chưa được. Rồi sau ba năm tham gia WTO mặt mạnh nào thấy rõ, mặt yếu nào bộc lộ, vùng nào được lớn, vùng nào thiệt thòi?... Đều là những việc lớn cả.

Xem ra có nhiều ý kiến giống nhau nhưng cũng còn có ý kiến khác nhau, chủ yếu là nhấn mạnh mặt được, mặt chưa được, mặt mạnh, mặt yếu nhưng cũng là điều tốt để thấy đầy đủ các mặt cho khách quan. Tranh luận mạnh yếu, được và chưa được thêm phức tạp vì liên quan tới trách nhiệm đánh giá, điều hành tức là động tới con người mà lại là con người lãnh đạo, quản lý cho nên mới cãi nhau hăng hái.

Một ông đã từng tham gia lãnh đạo nay đã về hưu nhưng luôn luôn quan tâm thời cuộc

lại muốn nghe và nói tới các mặt chưa được, mặt yếu cho nên có bạn phê bình ông là kẻ bi quan, thích moi móc. Ông chỉ cười và nói: "Các ông ơi, người xưa đã dạy "Trong họa có phúc, trong phúc có hoạ". Trong lúc mới mẻ đầy khó khăn (có thể coi như "họa"), có điều kiện để nhìn ra yếu kém mà sửa mình thì đó là phúc lớn. Còn trong sự mừng vui vì thành tựu (cũng có thể coi là "phúc") rồi say sưa, nói không đầy đủ hoặc che giấu khó khăn, khuyết điểm cốt giữ uy tín cá nhân thì là cái họa lớn đấy! Thế thì tôi quan tâm tới các mặt yếu kém được phơi bày, nhận lỗi là tôi đang đi tìm "phúc" lớn đấy, sao lại gọi là bi quan!". Ông ấy nói thế lại còn giở sách thánh hiền ra chứng minh thì ai mà cãi được!

Ngày 04/7/2010

THÍCH, HAM THÍCH

Có vị đại biểu Quốc hội trong phiên họp vừa rồi đã phát hiện ra cái bệnh "thích dự án". Và nếu tôi không lầm thì vị đó là đại biểu của vùng núi để thấy căn bệnh này đã lan cả tới vùng sâu, vùng xa.

Dự án được hiểu là dự thảo một văn kiện hay một kế hoạch, một công trình. Cho dù nhiều người nói tới chất lượng các dự án đang xuống thấp nhưng dự án luôn luôn cần thiết trong quá trình chuẩn bị một kế hoạch, một công trình. Còn "thích" được hiểu là cảm giác vui thú, muốn luôn luôn được làm việc đó, lại còn "ham thích" nghĩa là rất ưa thích; trong khi đó ai cũng hiểu việc xây dựng dự án là một việc làm vất vả, phải nhiều lần quăng lên quật xuống, thế mà lại sinh ra cái bệnh thích vất vả, khó khăn, cũng thấy lạ!

Đặt câu hỏi đó thì rõ ràng là người mơ ngủ. Vì cái anh có quyền xin dự án có khi chưa chắc đã biết hoặc không có quân gia để viết dự án,

cho nên phải chi tiền thuê viết. Mỗi dự án lại chia ra nhiều chuyên đề, mỗi chuyên đề lại có sẵn một số người nhận tiền viết thuê. Khi có dự án lại hàng chục lần hội thảo và hàng đống phong bì "nhuận viết" hoặc "nhuận nói", tiền đãi đằng quan khách dự họp. Rồi dự án bước đầu, dự án tiền khả thi, dự án khả thi... Đấy là mới nói tới khâu viết, vẽ, còn khâu trình bẩm, xét duyệt cũng phải chi không ít. Cho đến khi được xét duyệt rồi thi công cũng trăm thứ bà rằn phải chi... Có người nói, thất thoát tiền của là điều dĩ nhiên, nhưng tiền vào công trình nếu được khoảng 40% đã là "quá hiệu quả". Cho nên mới có dự án xã, dự án huyện, dự án ngành... đi đâu cũng gặp đề nghị xin dự án vì hàng đống người ăn theo các dự án, đề tài. Có vị khoe là có tiền làm nhà cao cửa rộng là nhờ tham gia đề tài, dự án...

Xem ra cái bệnh "thích dự án" cũng chỉ là cái bệnh thích xài tiền công, thích vơ vét cho nên mới gọi là bệnh; do "thích" cho nên phải "chạy" và cũng là "chạy" chỗ cửa quyền, cửa tiền, cũng đều là trọng bệnh. Nói thế thôi, chứ dự án vẫn rất cần và cũng có nhiều dự án có hiệu quả thiết thực đấy chứ!

Ngày 11/7/2010

"TẤM LÒNG" VÀ VIỆC LÀM

Xem ra anh ta rất cẩn thận, chu đáo, luôn luôn nhớ trước ngừa sau. Ngày nào anh cũng chăm chỉ thắp hương trên bàn thờ tổ tiên, mồng một ngày rằm đều sắm lễ vật lầm rầm khấn bái mong các cụ phù hộ độ trì. Làm nhà thì đón thầy xem phong thủy chọn hướng tốt. Rồi anh cũng là con người thông minh lại chăm chỉ đọc sách, nhất là những sách dạy cách thành đạt. Trước mắt một số người thấy anh là người có trước có sau, nhưng những người hiểu anh thấy anh là người chỉ sống với cái vỏ bề ngoài, và họ nhắc lại lời dạy của người xưa:

Khi bố mẹ còn sống không chăm nom, săn sóc thì sau đây thờ cúng đều vô ích;

Khi tấm lòng không trong sáng, lương thiện thì làm nhà có hợp phong thủy cũng vô ích, không thể ăn nên làm ra;

Hay làm việc bất chính, làm trái lòng người thì có thông minh, chăm đọc sách cũng vô ích, khó tránh khỏi tai họa.

Thì ra mọi việc đều ở tấm lòng chân thành và việc làm đúng đắn.

Ngày 18/7/2010

ÔNG ẤY CÓ ĐƯỢC KÍNH TRỌNG?

Ông ấy có địa vị cao nhất cơ quan, vào công sở ai cũng chào hỏi, vào phòng làm việc của ông phải được mời mới ngồi báo cáo, hoặc thảo luận, cũng là lẽ thường tình trong việc cư xử lễ phép với cấp trên. Thế là người có uy của người có địa vị, nhưng hỏi "ông ấy có phải là người được anh chị em kính trọng hay không" thì nhiều người còn ngập ngừng.

Ông ấy là chủ một doanh nghiệp lớn, nhiều tiền lắm của, có mấy trăm công nhân làm trong doanh nghiệp, có nhạc sĩ nhận tiền để soạn bài hát riêng ca ngợi doanh nghiệp, có lúc nhờ vả được phát cả trên đài truyền hình. Đi đâu cũng có người bắt chuyện vì ông có tiền tài trợ cho một số chương trình và hình ảnh của ông rải trên nhiều báo, chương trình quảng cáo. Thế là vì có tiền ông được nhiều người nể, nhưng hỏi "ông có phải là người được anh chị em kính trọng hay không" thì câu trả lời lại ngập ngừng.

Họ ngập ngừng cũng có lý của họ. Ông là người quan trọng thì đúng rồi vì với địa vị, tiền bạc đã tôn ông lên. Nhưng ngập ngừng với từ kính trọng vì nội dung từ này không chủ yếu là sự quan trọng mà còn được tôn trọng về tài năng, nhân cách và sự quý mến trong quan hệ ứng xử khiêm tốn, công bằng. Như thế thì có khi họ dành từ đó cho người phó của ông tuy có địa vị không quan trọng bằng ông, hoặc cho một ông chủ doanh nghiệp khác có khi không lớn bằng doanh nghiệp của ông nhưng công nhân và đồng nghiệp đều kính trọng.

Ngày 25/7/2010

KHI THUA?

Vẫn lại chuyện nhiều kỳ về giải bóng đá thế giới năm 2010 tại Nam Phi vừa diễn ra.

Trận nào cũng có kẻ thắng người thua; có trận hòa mà như thắng lại có trận hòa mà như thua. Thái độ mừng vui và buồn chán diễn ra muôn hình muôn vẻ với các cầu thủ, cổ động viên và cả nhà quản lý. Ai cũng có thể nói "thắng thua là chuyện thường" nhưng trong thái độ cụ thể lại không thể bình thản như thế. Cho nên rất thú vị khi quan sát thái độ của đội thua, và nước có đội thua.

Buồn bực, cáu gắt, đổ lỗi, "trảm tướng"... cũng là điều dễ hiểu vì thua thì rất đau. Nhưng có trường hợp ngoại lệ và có chuyện xảy ra rất lý thú. Áchentina là đội được đánh giá là một trong những đội tranh ngôi vô địch nhưng lại bị loại một cách đau đớn với tỷ lệ thua đáng xấu hổ. Thế nhưng khi về nước thì cả vạn người ra sân bay đón. Tổng thống yêu cầu gặp, chắc để động viên nhưng toàn đội xin

được từ chối vì "không đáng được hưởng ân huệ đó". Ôi thật đẹp thay thái độ của người đón, động viên và cả người từ chối!

Nhớ lại trong trận đối đầu ở vòng loại, một cầu thủ đội Nhật Bản đá hỏng quả đá 11 mét trong loạt "đấu súng" là nguyên nhân trực tiếp dẫn tới bị loại sau một trận đấu đầy cố gắng của cả đội. Anh ta ôm mặt khóc. Có người gọi anh là "kẻ tội đồ". Nhiều cổ động viên bỏ tiền từ Nhật Bản sang cổ vũ đội nhà rất buồn, nhưng không oán trách. Khi về nước, anh còn được thưởng năm nghìn đôla Mỹ vì công lao qua nhiều trận đấu, và cổ động viên đều thấy thế là công bằng. Ôi đẹp thay thái độ đánh giá con người một cách toàn diện khi thất trận!

Ứng xử có văn hóa khi thua, khi thất bại bao giờ cũng khó, nhưng vẫn có chuẩn mực của cái đẹp đầy tính nhân văn!

Ngày 01/8/2010

LỢI ÍCH CÁ NHÂN VÀ DANH DỰ QUỐC GIA

Giải vô địch bóng đá thế giới tại Nam Phi năm 2010 đã kết thúc. Các nhà chiến lược cũng như các cầu thủ có thể rút ra những kinh nghiệm bổ ích về chuyên môn. Tôi chỉ là người ham mê xem đá bóng, những điều rút ra từ giải đấu quan trọng này không phải ở lĩnh vực chuyên môn mà là ở chuyện đời trong thời kỳ mới.

Cuộc đấu lớn hội đủ các nhân tài bóng đá thế giới. Một số nhà bình luận cho rằng, nhiều ngôi sao không tỏa sáng có phần quan trọng là vì họ không thích thú gì khi khoác áo đội tuyển quốc gia. Tôi có dịp xem tất cả các trận đấu, thấy nhận xét đó có phần "vơ đũa cả nắm" vì có những ngôi sao vẫn tỏa sáng, còn tại sao không như mong ước lại có nhiều nguyên nhân. Nhưng nhận định nói trên cho dù cay nghiệt cũng có phần có lý và có khả năng trở thành xu thế, khi công ăn

việc làm thường xuyên và tiền lương cao ngất ngưởng lại nằm ở các câu lạc bộ, cho nên họ đá cầm chừng giữ chân như giữ nồi cơm quý. Ở ta, bóng đá mới đi vào chuyên nghiệp cũng đã có dấu hiệu đó đối với một vài cầu thủ làm giảm đi sự yêu mến của khán giả với họ. Nghĩa là với một số người, danh dự quốc gia không là sự quan tâm đầu tiên và thiêng liêng đối với các đôi chân kiếm tiền vì đối với họ làm giàu mới là mục tiêu đầu tiên. Thế cũng chẳng đáng suy nghĩ lắm sao, nhất là ở thời buổi thực dụng lên ngôi này, không chỉ trong bóng đá!

Ngày 08/8/2010

BẮN CHỈ THIÊN!

Mọi người đều rất thích thú với các buổi giao lưu, chất vấn. Thông thường người ta quan tâm những gì có quan hệ tới mình. Các buổi giao lưu, trả lời chất vấn được quan tâm vì trong đó có những câu hỏi không chỉ là của cá nhân người hỏi mà đại diện cho băn khoăn của nhiều người và người trả lời không chỉ trả lời người hỏi mà có nhiều trường hợp giải đáp nỗi băn khoăn của nhiều người. Nhưng có trường hợp nghe xong, họ trao đổi ý kiến với nhau. Một ông nêu vấn đề:

- Rất ít câu hỏi mới, lại chuyện hiệu quả đầu tư, ngăn chặn tiêu cực, "tư duy nhiệm kỳ"... chung chung, ít câu hỏi nêu những vấn đề cụ thể và tranh luận đến cùng để kết luận đúng sai.

- Câu hỏi cũ nêu lên những vấn đề bức xúc chưa được giải đáp cho nên phải hỏi lại. Nghe câu hỏi cũ được lặp đi lặp lại lại thấy ra điều mới về hiệu quả điều hành.

- Trong các câu trả lời có những câu trả lời khá trung thực, sát thực tế nhưng nghe rồi mà vẫn chưa thoả mãn.

- Vì sao?

- Vì không có câu trả lời nào chỉ rõ trách nhiệm thuộc về ai, về cơ quan nào. Rồi rất hiếm vị tự nhận lỗi, cho nên nhiều câu trả lời đưa ra nhiều tư liệu, số liệu chỉ nhằm mục đích tự bào chữa, cho nên chưa thoả mãn. Có trường hợp người hỏi và người trả lời chiến đấu giáp lá cà nhưng họ đều "bắn chỉ thiên" cho nên người kết luận phải kết luận theo kiểu giảng hòa. Thế là hòa cả làng.

Ngày 15/8/2010

NƯỚC MẮT CỦA ANH BẠN GIÀ

Lâu ngày mới có dịp đến chơi với người bạn. Trông thấy anh buồn bã cho nên buột miệng hỏi: "Có chuyện gì thế ông?". Mới nói hết câu đã thấy anh bạn nức nở. Đàn ông đứng tuổi mà khóc thật thương, cho nên gặng hỏi thì anh bạn nói trong nước mắt: "Vợ chồng chúng nó chia tay rồi. Chỉ thương đứa cháu!". "Nó" đây là đứa con đầu lòng của anh chị. Anh nói như muốn trao đổi ý kiến với tôi:

- Sao bây giờ chúng nó hay ly hôn thế, không như thuở xưa chúng mình, luôn tâm niệm chuyện chung thủy vợ chồng, sống đến đầu bạc răng long?

- Không sống với nhau được thì chia tay, đỡ phải ràng buộc với nhau khi không còn yêu nhau chịu khổ suốt đời cũng là lẽ thường tình. Nhưng lại có những điều mình vẫn chưa hiểu.

- Thế là chuyện gì hả ông?

- Mình đọc trên mạng thấy thông tin có đến 47% thanh niên nam nữ trước khi cưới đã

muốn công chứng tài sản của mỗi bên. Nghĩa là chưa cưới nhau đã nghĩ chuyện ly hôn, sao kỳ lạ vậy!

Nghe thế, ông bạn vốn vừa ấm ức chuyện ly hôn của con lại nói: "Cũng phải ông ạ. Đấy, gia đình thằng con đã ly hôn rồi, thương đứt ruột đứa cháu đã đành, nhưng chúng lại định lôi nhau ra tòa án giải quyết phân chia tài sản, xấu hổ cả nhà, thà cứ công chứng tài sản mỗi bên trước khi lập gia đình thì bây giờ chỉ còn phân chia tài sản mới hình thành sau hôn nhân, lại đỡ phức tạp!".

Nghe ông nói thế tôi lại hiểu thêm sự phức tạp của chuyện hôn nhân thời nay.

Ngày 22/8/2010

KHÔNG MUA ĐƯỢC NHƯNG CÓ THỂ VUN ĐẮP!

Nói cho công bằng thì ông ta là người có năng lực khá; sống với anh em cũng thoải mái, cởi mở, nhưng trong tập thể, với công việc ông ta có nhiều người cộng tác nhưng không có bạn thân, ít người tâm sự. Hỏi tại sao thì mọi người có cảm giác ông ấy không chân thành, trung thực. Có người hỏi:

- Nhận xét một con người thì phải minh bạch, rõ ràng. Vậy chứng cứ ở đâu mà các cậu nhận xét thế!

- Thì cũng chỉ cảm thấy qua thực tế. Đấy các cậu xem: ông ta khen ai thì khen quá lời, người được khen cũng ngượng và người ngoài nghe qua cũng ngửi thấy mùi tâng bốc giả dối. Rồi ông ta hứa việc gì thì chớ có tin, từ việc nhỏ như đến nhà chơi, cho tới hứa hẹn giúp đỡ hoặc nêu quyết tâm giải quyết dứt điểm một công việc gì đó có vẻ như ru ngủ những người bức xúc. Có người nói ông ta như con hổ trong

truyền thuyết đi qua rừng chạm cái lá vào tai là quên hết mọi điều hứa hẹn. Một lần, hai lần cũng có thể cho qua vì ai mà chẳng có lúc quên, nhưng thói "quên" của ông ta đã thành tật, cho nên một điều "bất tín" vạn sự nghi ngờ, chơi thì chơi chứ tin ông ta sao được!

Hình như những dư luận đó cũng đến tai ông cho nên ông cũng tìm cách gần gũi anh em, đôi lần cũng thanh minh chuyện này chuyện khác nhưng xem ra anh em vẫn chưa tin. Muốn lấy lại lòng tin thì ông ta hãy giữ lời hứa đi, đã hứa là chống tiêu cực thì thực hiện quyết liệt đi rồi dần dần lấy lại niềm tin trong anh em. Ai đó đã nói "Niềm tin không mua được nhưng có thể vun đắp" cơ mà!

Ngày 28/8/2010

MỪNG VÀ BĂN KHOĂN

Mọi người đang rất quan tâm vụ Tập đoàn công nghiệp tàu thủy Việt Nam (VINASHIN) gánh món nợ khổng lồ, thực chất là tài sản của nhân dân.

Rồi đúng ngày khai mạc Đại hội lần thứ IX Hội Nhà báo Việt Nam, các cơ quan truyền thông đại chúng đăng công khai Kết luận của Bộ Chính trị về vụ này, nêu rõ về những khó khăn và khuyết điểm của VINASHIN đã được "cơ quan truyền thông và dư luận cảnh báo rất sớm và nhiều lần". Đọc báo, nhiều người dân rất mừng thấy có thể là lần đầu tiên với một vụ tiêu cực lớn, cơ quan lãnh đạo của Đảng đã đánh giá cao trong văn kiện vai trò cảnh báo của các cơ quan truyền thông đại chúng, nhưng đồng thời cũng băn khoăn về sự tiếp nhận những cảnh báo đó của các cơ quan quản lý nhà nước.

Rồi tiếp tục đọc thông tin lại thêm những băn khoăn. Một vị có trách nhiệm trong

ngành thanh tra đã phát biểu, cũng được đăng công khai, cho rằng, cho đến khi có Kết luận 32 của Ủy ban Kiểm tra Trung ương, từ năm 2006 tới lúc đó đã có 11 cuộc kiểm tra, thanh tra nhưng chỉ "mang tính hình thức, không mang lại hiệu quả, do đó không phát hiện các sai sót kịp thời". Rồi tập đoàn này đã nợ bảo hiểm xã hội và nợ lương công nhân tới 234 tỷ đồng thì không thấy Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội và Tổng Liên đoàn Lao động lên tiếng sớm... Có thể còn nhiều chuyện nữa. Nhưng chỉ từng ấy thông tin đã thấy thật sự băn khoăn về trách nhiệm, năng lực của những cán bộ có trách nhiệm trong các cơ quan tham mưu của Đảng và Nhà nước.

Bây giờ đang có chủ trương cấu trúc lại tập đoàn này và yêu cầu kiểm tra, thanh tra các tập đoàn kinh tế, cho nên nhiều người dân mong muốn các cơ quan báo chí đồng hành với các cơ quan chức năng của Đảng và Nhà nước theo dõi chặt chẽ việc làm để các tập đoàn kinh tế kinh doanh có hiệu quả, thật sự là nòng cốt của kinh tế nhà nước trong vị trí chủ đạo của nền kinh tế quốc gia.

Ngày 05/9/2010

"ĐI TẮT, ĐÓN ĐẦU" ĐỂ TỤT HẬU!

Một số người nói: "Anh ta là người nhìn trước thời cuộc, biết đi tắt, đón đầu".

Có người cho đó là lời khen một con người thông minh. Cả nước đang tìm cách đi tắt, đón đầu để tránh tụt hậu xa hơn so với các nước chung quanh thì mỗi người cũng phải tìm cho mình cách đi để bằng chị bằng em trong cuộc đua tranh quyết liệt này.

Có người lại cho đó là lời nhắc nhở. Những người xuất phát chậm thường chọn cách đi đó nhưng phải làm ăn đàng hoàng mới bền vững, còn chọn cách dối trá thì chỉ năm bữa nửa tháng là lộ chân tướng, lại lùi lại quá xa so với điểm khởi đầu.

Thấy trong quy hoạch cất nhắc có nêu tiêu chí, trình độ văn hóa thế là tuy đã có địa vị quản lý, có bằng cử nhân nhưng muốn có bằng cao hơn. Điều đó không có gì sai nếu chăm chỉ vừa làm vừa học, nhưng anh ta tìm cách "đi tắt" bằng cách luồn lách thậm chí mua chuộc

để không cần học hoặc học qua loa cũng có bằng thạc sĩ, tiến sĩ, lại còn là bằng của trường đại học (dởm) nước ngoài cho dù một từ ngoại ngữ cắn đôi cũng không biết, làm trò cười cho thiên hạ... Thế rồi bị phát hiện, lại bị kiểm tra, kiểm điểm, không những không được gì mà còn bị dư luận lên án, thế chẳng là tụt hậu thấp hơn điểm xuất phát là gì!

Thấy sắp đến kỳ bầu cử, trong tiêu chuẩn xem xét quan tâm những người đã từng lãnh đạo các đơn vị đạt hiệu quả, do đó anh ta tìm cách "đón đầu", cố tìm cách gian lận để đơn vị do anh ta lãnh đạo trở thành đơn vị "làm ăn có hiệu quả cao nhất". Thế là anh ta trúng cử nhưng để lại một đống nợ nần và vấn đề nội bộ rắc rối. Rồi mọi chuyện cũng bị phanh phui, người ta khẳng định những tồn tại nặng nề từ thời anh làm giám đốc. Thế là anh bị kiểm điểm, tất nhiên anh không đủ tín nhiệm để giữ cương vị mới, lại cũng không đủ tín nhiệm để quay lại cương vị cũ. Thế chẳng phải là tụt hậu thấp hơn thuở khởi đầu là gì!

Ngày 12/9/2010

ANH VẪN SỢ!

Bạn bè nói anh là người "tốt tính", không nói xấu sau lưng ai bao giờ, không tỏ vẻ hơn người, không kèn cựa với ai, cho dù có lúc bị thiệt thòi. Anh cũng là người sống trong sạch, giản dị. Lại là người có năng lực, các công việc giao đều hoàn thành, có việc hoàn thành xuất sắc. Do đó thủ trưởng yêu mến, phần đông bạn bè quý trọng. Thế mà anh vẫn sợ. Có người hỏi anh:

- Cậu thì có khuyết điểm lớn gì mà sợ?

- Nhưng cũng có nhiều thứ sợ!

- Sợ gì?

- Được thủ trưởng yêu mến, đi công tác xa về là có chút quà kỷ niệm, đôi lúc khen công khai trước mặt anh em, thế là khối người ghen tỵ, soi mói đủ điều, ít ra cũng nhìn mình như con người không bình thường, thế là sợ.

- Ai chẳng biết cậu không biết nịnh bợ. Còn thủ trưởng công bằng, ai làm tận tụy,

hiệu quả thì khen để khuyến khích mọi người làm tốt công việc cơ quan, thì tốt chứ sao!

- Rồi bạn bè yêu mến khen ra mặt cũng là chết mình. Nhớ phát biểu của một người từng trải: "Hễ cứ có ai khen là ông ấy lại thấy giật mình, vì cứ có người khen ngợi thì lại chuẩn bị đỡ đòn vì sẽ có người đánh, vì trên đời này vẫn có một số người không muốn ai hơn mình". Mình cũng có tâm trạng như thế. Cứ cúi đầu, ẩn thân mà làm vì sợ hãi những điều gièm pha, đố kỵ, cũng chẳng làm gì được nhưng mà bực mình, không thoải mái làm việc.

Ngày 19/9/2010

"KHÔNG VỘI VÃ", "KHÔNG NẮM CHẮC"?

Dư luận vẫn chưa hết bàn tán và đang theo dõi chuyện đình chỉ chức vụ, bắt tạm giam nguyên Tổng giám đốc VINASHIN để điều tra, lại sửng sốt trước tin tạm đình chỉ chức vụ và sau đó bắt tạm giam Tổng giám đốc của cơ quan này khi mới được bổ nhiệm thay thế chưa đầy hai tháng. Thật sự là vấn đề đáng tìm hiểu vì bổ nhiệm Tổng giám đốc một tập đoàn kinh tế nhà nước không phải là chuyện nhỏ.

Khi mới đình chỉ chức vụ, giới báo chí đã chất vấn thì người phụ trách Bộ trả lời việc làm đó "không vội vàng" vì phải "đôn" lên thay thế người mới bị tạm đình chỉ công tác và tạm giữ. Nghe ông trả lời ngon ơ thế, mọi người cười ồ vì sự trả lời dễ dãi của ông. Thực ra, có khi cũng phải thông cảm chuyện "đôn" lên cho kịp, nhưng chắc chắn khi ông biết cái ông ấy mắc khuyết điểm "cố ý làm trái quy

định gây hậu quả nghiêm trọng" theo kết luận của cơ quan điều tra khi bắt tạm giam thì ông cũng không thể "đôn" lên giữ cương vị phụ trách dù là tạm thời. Cho nên chỉ có thể ông không nắm chắc cán bộ rồi cứ "đôn" liều.

Nghe đâu, vị phụ trách đó được coi là tư lệnh ngành, cho nên một vị tướng đã trải qua trận mạc hàng trăm trận đã chép miệng nói: "Tư lệnh mà không nắm vững tướng lĩnh như thế thì đánh chỉ có thua và nướng quân".

Ngày 26/9/2010

SỐNG CHẾT MẶC BAY!

Báo đăng: Trên quầy bán hoa quả ở chợ có đủ thứ, đủ cả những thứ quả ngon, giá cao. Đứa con trước khi đi học đến xin mẹ tiền ăn quà, tiện tay cầm quả táo đỏ au trên quầy hàng. Bà mẹ giật mình chồm dậy giật lấy nói: "Thứ này không ăn được!". Đứa con hỏi: "Sao không ăn được?". Bà mẹ trả lời thản nhiên: "Họ ngâm hóa chất rồi cho nên không ăn được!". Đứa con lại hỏi: "Không ăn được sao mẹ lại bán?". Bà mẹ mắng con: "Mày thì biết gì!"...

Lại báo đăng: Phóng viên nghe tin có thứ thuốc phun hai ngày thì đám rau muống lớn nhanh vùn vụt, cọng rau trắng ngần trông rất bắt mắt. Nửa tin nửa ngờ, anh bạn đến tận nơi hỏi mấy bà nông dân trồng rau. Vốn dĩ thật thà cho nên họ nói rõ ngọn ngành, không như một số báo nói quá lời nhưng rõ ràng là phun thuốc thì rau lớn rất nhanh. Và bà nói thành thật: "Rau này đem bán thôi chứ không ăn, gia đình có vạt đất trồng rau để ăn chỉ chăm bón

bình thường, không dùng thuốc kích thích. Trông rau lớn mau thấy ghê cả người!".

Thì ra bà bán hoa quả và bà nông dân trồng rau đều biết sự độc hại của những sản phẩm họ bán, nhưng vì lợi nhuận họ cứ "tiền thầy bỏ túi", còn người tiêu dùng thì "sống chết mặc bay". Đọc báo tường thuật mà thấy sợ, không chỉ sợ các thứ hàng hóa mà sợ cho lương tâm con người.

Ngày 03/10/2010

CHỮ TÂM NÀO?

Bây giờ người ta quan tâm tới tấm lòng trong mối quan hệ giữa tâm và tài vì người không học nhiều cũng nhớ câu "Chữ tâm kia mới bằng ba chữ tài". Nghĩa là không dám bỏ tài năng vì ai cũng biết sự dốt nát cũng có sức phá hoại sự nghiệp ghê gớm, nhưng nếu phải so sánh thì con người có tấm lòng trong sáng, một lòng vì nước vì dân, vì cộng đồng vẫn đáng quý hơn. Người có tài năng nhưng tấm lòng vẩn đục thì anh ta dùng cái tài đó để lừa thầy phản bạn, để nịnh hót, để đục khoét... thì rất nguy hiểm.

Ở nơi xin chữ, mỗi người tuỳ hoàn cảnh và mong muốn của mình mà xin các chữ như các chữ Phúc, Lộc, Thọ, An, Nhẫn..., nhưng xem ra chữ Tâm vẫn có nhiều người muốn treo ở nhà. Nhưng lại cần thấy chữ Tâm cũng có dăm bảy đường theo cách hiểu của người Việt: Thiện tâm là tấm lòng tốt; Minh tâm là tấm lòng sáng suốt, nhưng Tà tâm là lòng dạ xấu độc.

Cũng chữ Tâm nhưng khi nói "tâm địa" lại chỉ những con người sống ngoắt ngoéo, nhỏ nhen, thù vặt... Không ít người dùng "tà tâm", "tâm địa" xấu xa để chỉ kẻ giàu có hoặc leo lên địa vị cao sang, nhiều khi còn có những hành vi phạm pháp... không được quý mến.

Ngày 10/10/2010

XỬ LÝ NỘI BỘ?

Báo đăng ông ta bị "xử lý nội bộ", thế là có ý kiến phản đối: "Sao lại thế, từ nay nên bỏ cái kiểu xử lý nội bộ đó đi!". Có ông hoạt động trong ngành bảo vệ luật pháp nói lại: "Bỏ thế nào được!". Thế là tranh luận. Một ông nói:

- Người dân mắc tội chưa đến mức xử hình sự theo quy định của pháp luật thì có thể cảnh cáo hoặc tha bổng. Nhưng là cán bộ, công chức mắc tội chưa đến mức xử hình sự theo luật định nhưng vi phạm điều lệ, quy chế của tổ chức thì có thể xử lý hành chính nội bộ khiển trách, cảnh cáo hoặc cách chức trong tổ chức thế là xét xử nặng hơn dân thường chứ. Theo tôi biết thì nếu bị kỷ luật cảnh cáo về đảng thì sẽ bị thôi các chức vụ quản lý ở các cơ quan nhà nước hoặc đoàn thể nghĩa là "mất chức", thế là xử nặng hơn dân thường chứ! Sao lại bỏ!

- Thực ra có vị đáng bị xử tù theo đúng luật, nhưng vì nể nang hoặc vì các lý do

"nặng hơn tình cảm" mà đáng ở tù lại xử án treo, đáng xử hình sự lại lôi về xử nội bộ, bàn dân thiên hạ, thắc mắc là ở chỗ đó!

- Thế là xử lý chưa nghiêm, chưa đúng luật chứ không phải cái tội "xử lý nội bộ".

Ngày 17/10/2010

LẠC LÕNG, MỆT MỎI!

Chiều qua, anh bạn được mời đi dự tiệc. Vì là tiệc chiêu đãi của một cơ quan quan trọng mừng kỷ niệm năm chẵn ngày thành lập cho nên tổ chức ở một nhà hàng sang trọng, có nhiều vị chức sắc tới dự. Anh bạn đã từng giữ vị trí lãnh đạo của cơ quan cho nên nghe nói được xếp ngồi cùng mâm với các vị có chức lớn. Thế cũng là mừng bởi cơ quan anh vẫn nhớ người cũ. Nhưng sáng ra gặp lại thấy anh đầy ưu tư cho nên phải hỏi:

- Được gặp mấy "sếp" chắc cũng được nghe lắm chuyện, có gì hay kể cho nghe.

- Cũng nghe được ít chuyện nhưng rồi thấy ngượng ngùng thế nào ấy.

- Họ lạnh nhạt, coi thường à?

- Không phải đâu. Họ sôi nổi bàn chuyện rượu, nghe thấy xa lạ.

- Thì ăn cơm, bàn chuyện bia rượu cũng là thường tình, chẳng lẽ mang chuyện thế giới ra bàn trong bữa ăn hay sao?

- Thì cũng phải thôi, nhưng thấy cán bộ bây giờ sao sành ăn thế. Họ tranh luận sôi nổi chuyện rượu vang Pháp, Ý, Úc, Chilê, Bồ Đào Nha... rồi rượu mạnh này nọ ở các khách sạn sang trọng, nói cụ thể từng nhãn hiệu mình nghe cứ như vịt nghe sấm. Rồi có vị lại đeo những chiếc nhẫn to đùng gắn mặt đá quý như các doanh nhân chính hiệu. Ăn lắm nên quen. Ăn sang nhiều cho nên nhớ, vị nào cũng muốn khoe sang, khoe "sành điệu". Cứ cúi đầu ăn thì như kẻ tham ăn, mà ngồi nghe thì cũng không muốn bàn. Cho nên trở thành lạc lõng, cứ ngồi chịu trận cả bữa ăn, rất mệt mỏi.

Ngày 24/10/2010

HỌ THÍCH
"CÔNG TRÌNH CHÀO MỪNG"

Sắp tới ngày lễ, ngày kỷ niệm, ngày hoàn thành kế hoạch... thế là lại đào bới, tăng ca tăng kíp hối hả làm ngày làm đêm. Cũng phải nói cho công bằng là vào dịp "chào mừng" công trình được làm khẩn trương chứ không "nhẩn nha" làm đến đâu hay đến đó. Nhưng làm hối hả cho xong chắc chắn chất lượng nhiều công trình có vấn đề; người dân chép miệng ngán ngẩm khi biết chắc sẽ đổi một đống tiền của dân lấy nhiều công trình kém chất lượng và chắc chắn chỉ dăm bữa nửa tháng sau ngày đại lễ lại dỡ ra vá víu.

Gần đây, nhân một lần gặp nhau, chị Nguyễn Thị Xuân Mỹ, nguyên Ủy viên Bộ Chính trị nhắc tới bài "Công trình chào mừng" của tôi trên báo *Nhân Dân* năm 1995 khi chị đang công tác ở Thành ủy Hải Phòng. Rồi chị nói: "Bây giờ xem ra bệnh "Chào mừng" còn nặng hơn!". Thấy chúng tôi bàn

chuyện này, một anh bạn đứng tuổi có lẽ am hiểu công việc xây dựng, nói chen vào: "Họ thích thế!".

Nghe lạ tai, tôi bám lấy anh để hỏi:

- Vì sao họ lại thích cái việc làm tất bật, vất vả thế. Có công trình đã có chủ trương, quy hoạch cả năm, hoặc nhiều năm sao lại để nước đến chân mới nhảy.

- "Nhảy" khi "nước đến chân hoặc đến ngang lưng" với họ có nhiều điều có thể lợi dụng:

Thứ nhất là dễ giải ngân và bổ sung kinh phí "cho kịp thời gian", còn các công trình khác thì phải xếp hàng hết ngày dài lại đêm thâu;

Thứ hai là dễ được nghiệm thu vì "bới móc" ra thì không kịp thời gian, có khi bị vạ lây "làm cản trở tiến độ chào mừng";

Thứ ba là dễ tăng chi phí cho "làm ngày làm đêm", trong đó có phần của người quản lý.

Họ thích "nước đến chân mới nhảy" vì lẽ đó!

Tháng 10/2010

ĐẰNG SAU MỘT LỜI NHẬN LỖI

Họ là những người thích đọc sách sử vì đọc chuyện xưa rồi ngẫm chuyện đời nay cũng là điều lý thú. Nhưng sách về lịch sử có nhiều, ai dám nói là mình đọc hết và nhớ hết. Báo chí cũng hay nhắc lại những chuyện lịch sử nhưng thường tam sao thất bản. Gần đây, trên một tờ báo chuyên về lịch sử (chắc rằng có thể tin cậy được) nhắc lại một lời nói của một vị vua nổi tiếng triều Nguyễn, lại là đầu đề cho họ bàn tán.

Nhà vua đó nói với quần thần: "Trăm việc không làm được là tội ở ta, dùng người không đúng là tội ở ta".

Một ông nói: "Làm người đứng đầu thì phải như thế chứ không đổ vấy cho tập thể, cho người khác; sòng phẳng và có trách nhiệm như thế thì chỉ tăng thêm uy tín, cho nên câu nói đó mới được ghi trong sử sách để những người có trách nhiệm cao thấp đời sau noi theo".

Một ông khác nói: "Đúng là như thế, nhưng sau khi nhận lỗi mà có những lỗi lớn như thế thì không thấy nhà viết sử ghi ông vua ấy tự xử như thế nào, không khéo lại chỉ nhận qua quéo cho xong chuyện!".

Các vị sống đời nay làm sao biết thời xưa ai dám xử vua, nhưng ghi vào sử sách cũng là một bản án muôn đời.

Ngày 07/11/2010

LÁO!

Vụ làm ăn thua lỗ nặng nề của Tập đoàn kinh tế VINASHIN được mọi người quan tâm. Ai cũng muốn tìm hiểu vì sao để xảy ra tình trạng đó, cho nên có chi tiết nào mới là mọi người xúm vào bàn tán.

Nguyên nhân thì có nhiều nhưng có một nguyên nhân là báo cáo thiếu trung thực, nói thẳng ra là "báo cáo láo", lừa dối cấp trên. Cứ như những gì đã công bố thì năm 2009 tập đoàn lỗ 1.600 tỷ đồng nhưng lại báo cáo lãi 750 tỷ đồng, nghĩa là nói láo tới 2.350 tỷ đồng; chỉ riêng quý I năm 2010 lỗ hơn 100 tỷ đồng nhưng vẫn báo cáo lãi! Người ta còn nói các vị lãnh đạo tập đoàn này đã báo cáo láo từ lâu mà 5 năm nay đã 11 lần (có tài liệu nói 13 hay 14 lần) thanh tra, kiểm tra, kiểm toán cũng chỉ phát hiện những thiếu sót "râu ria". Rồi ít nhất từ hai năm nay báo chí và một số vị đại biểu Quốc hội đã nêu các băn khoăn nhưng cũng không phát hiện ra sai phạm,

một số vị lãnh đạo đến thăm còn khen nức nở. Vì sao?

Vừa rồi, người có trách nhiệm trong một ngành có trách nhiệm thanh tra đã trả lời báo chí: "Cơ sở báo cáo không trung thực cũng khó kiểm tra" lại càng thêm thắc mắc về trách nhiệm và hiệu lực của các cơ quan này. Có người hỏi, cũng theo báo cáo của cơ quan này thì có đơn vị chỉ báo cáo không trung thực, không hợp lý một số khoản vài trăm triệu hoặc một tỷ đồng cũng bị phát hiện, yêu cầu thu hồi và xử lý người phụ trách, nghĩa là "bé như con kiến thì phát hiện ra nhưng to đùng như con voi thì không thấy!". Không ai dám nói là mình đã ngang tầm nhiệm vụ, nhưng chắc chắn không phải vì họ thiếu năng lực để không thấy được những trò bố láo của đơn vị đó, cho nên phải chăng đơn vị báo cáo láo còn họ thì làm việc bố láo, với các lý do khác nhau, không chỉ vì tác phong, để thất thoát hàng núi tiền của dân, của đau con xót thì không chỉ xin lỗi, rút kinh nghiệm suông mà được!

Ngày 14/11/2010

CĂN BỆNH "CUỐI NHIỆM KỲ"

Thông thường cứ thứ bảy, chủ nhật hằng tuần, họ lại gặp nhau chung quanh ấm trà ở nhà một vị nào đó bàn thế sự và với các quan hệ khác nhau họ đều là những người có nhiều thông tin "vỉa hè" hoặc "đáng tin cậy" theo họ nói.

Họ đều đã nghỉ hưu, có người mới nghỉ; khi còn làm việc họ đều giữ các trách nhiệm lãnh đạo, quản lý một ngành, một địa phương. Hôm nay họ bàn chuyện "cuối nhiệm kỳ" vì ai trong số họ đều đã trải qua thời kỳ đó, khi thì đến tuổi nghỉ, khi thì đã hết hai nhiệm kỳ phải chuyển vị trí theo quy định.

Họ bàn chuyện đó vì trong dư luận đang rầm rộ bàn "bệnh tranh thủ cuối đời công tác" chủ yếu là "chia chác", "vơ vét" tiền bạc, đất đai, dự án, và bố trí người thân vào các vị trí bở ăn, thành căn bệnh xấu xa. Và họ bàn rất sôi nổi, nêu dẫn chứng ông A, bà B rất cụ thể nhưng cũng chẳng có kiểm chứng.

Một ông bạn thường chăm chỉ họp mặt nhưng ít nói; cuộc gặp mặt nào ông cũng chỉ chăm chú ngồi nghe, nếu có tham gia cũng chỉ ừ hữ dăm ba câu "nhát gừng", nhưng ai cũng biết là ông ấy có quan hệ rộng, nhiều bạn bè, đệ tử thường tới thăm hỏi, cung cấp thông tin, trao đổi ý kiến. Nhưng hôm nay ông ấy lại có ý kiến. Ông vốn được nhiều bạn tôn trọng vì cuộc sống trong sạch và những ý kiến thường có cân nhắc cho nên gặp dịp "cóc mở miệng" là mọi người chăm chú lắng nghe.

Ông ấy nói: "Dư luận xã hội và các ông bàn cũng đúng, chẳng phải nghe hơi nồi chõ mà có nhiều dẫn chứng và có cả những vụ án hồi tố không để kẻ xấu "hạ cánh an toàn". Nhưng đã bàn đến "tâm lý cuối nhiệm kỳ" thì cũng cần thấy nhiều mặt. Có người vào cuối nhiệm kỳ vẫn vất vả ngày đêm làm cho xong một hai việc lớn cho cơ quan, đơn vị để khỏi dở dang khi cắp cặp ra về, được anh chị em quý mến, về hưu lâu rồi nhưng ngày lễ, ngày tết nào anh chị em cũng ùn ùn kéo tới thăm. Nhưng cũng có không ít người dư luận nói về cái "bệnh tranh thủ", không chỉ tranh thủ chia chác, vơ vét mà còn tranh thủ kiếm cớ đi nước ngoài, dùng phương tiện và công quỹ đi

du lịch trong Nam ngoài Bắc, rồi đặc biệt là với các ông còn tuổi công tác, tái cử thì không dám quyết điều gì, việc gì khó khăn, phức tạp, rắc rối thì để nhiệm kỳ sau hoặc "nhường" cho người khác quyết, đặc biệt là không dám "xử" ai dù là người có tội, lấy cớ là cuối đời thì "thi ân" chứ không ai "chuốc oán", thế là trì trệ và lãng phí!".

Ông nói khá dài, xem ra ông nói cũng có lý nhưng các bạn vẫn cho ông là người "sống trên mây" cho nên có ông nói lại: "Ông nói tới hai loại người cũng có lý nhưng bây giờ "loại người tranh thủ kiếm chác" xem ra nhiều hơn, không trong sáng như thời ông đâu!". Nghe thế, ông lại lặng im, không cãi lại, cũng không nói gì thêm.

Tháng 11/2010

KẺ THÙ CỦA ANH TA?

Anh ta đang là trung tâm bàn luận vì việc vi phạm của anh quá lớn. Bây giờ anh ta đã lâm vào vòng lao lý, mọi lời bình luận về anh ta đều rất xấu, thậm chí có người còn moi cả quá trình hoạt động của anh để cho rằng anh có khuyết tật có tính hệ thống. Một anh bạn tâm sự: "Tất nhiên đã vi phạm pháp luật thì không thể là người tốt nhưng cách moi móc như trên có ích gì!".

Anh bạn đó không có ý bào chữa gì cho anh ta vì những tội lỗi anh phạm phải ai cũng thấy là rất lớn. Nhưng công bằng mà nói thì anh ta là con người năng động, dám làm những việc lớn và thật sự anh đã làm được một số việc mà từ trước đến nay chưa từng làm được. Thành công của anh trong những năm đầu là có thật nhưng rồi anh ta coi trời bằng vung, từ chỗ "dám làm" là một ưu điểm tới các quyết định "phiêu lưu", mở rộng kinh doanh ra nhiều ngành vượt ngoài sự hiểu biết

của anh. Anh đã thành công lớn nhưng còn muốn có những thành tựu vĩ đại cộng với bộ phận tham mưu chỉ biết nói lời nịnh hót với những báo cáo giả dối để làm vui lòng anh, còn những người trung thực thì quay lưng và anh đã "chết đuối trong bể nước đường ngọt ngào". Nhưng dù sao thì trách nhiệm chính cũng thuộc về người quyết định là anh. Do đó, lúc này lại nhớ tới tổng kết của một học giả sau khi đã nghiền ngẫm sự đời thành bại: "Kẻ thù của thành công là thành công". Đúng là anh ta bị "kẻ thù" dìm chết trong những lời tung hô nịnh bợ và cả những đánh giá vội vàng của cấp trên!

Thực ra, bên cạnh câu tổng kết sâu sắc nêu trên, học giả đó còn một lời nữa phải chăng cũng có thể vận vào trường hợp phạm tội của anh khi anh được ưu ái nắm trong tay một kho tiền, đó là: "Kẻ thù của của cải là quá nhiều của cải"!

Ngày 21/11/2010

ĐÚNG GIÁ ĐẤY!

Họ đều là những anh em lái xe của cơ quan, lương ba cọc ba đồng cộng thêm mấy đồng phụ cấp làm thêm, chứ có sung túc gì. Trưa nào họ cũng ngồi lại với nhau ăn cơm hộp rồi bàn chuyện trên trời dưới biển, có khi mang chuyện gia đình ra tâm sự.

Một anh nói: "Nhà tớ thì các cậu đã biết, nếu đi học đúng tuyến thì con bé phải đi học trường làng nhưng nhà chỉ ở bên kia đường là được đi học trường phố của quận. Mình thương con muốn cho nó học trường ở phố vì đi công tác suốt ngày, con học ở trường có chất lượng cao thì yên tâm hơn nhưng lại trái tuyến. Nhờ mãi người mối manh mới đến xin một cô giáo nhận cho theo tiêu chuẩn ưu tiên của cô nhưng cô hét 15 triệu đồng. Giá chỉ 10 triệu thì còn xoay xở được chứ hơn thì lấy đâu ra!".

Một anh bạn nói: "Cố lo đi, đúng giá đó!".

Cứ theo lời đồn thì thứ gì, việc gì bây giờ từ ghế nào, bằng nào... đều có giá cả. Nhưng

có người hỏi: “Làm sao cậu biết là đúng giá?”, thì cậu ta không trả lời.

Anh em đều biết cậu ta cũng vừa đi vay anh em để thu xếp cho con học trường trên phố cho nên cậu ta cũng tham khảo nhiều nơi và biết giá cả nhưng cậu ta không dám nói vì còn sợ liên lụy đến việc học của con. Nhưng giá cả thì đúng như thế!

Ngày 05/12/2010

VÌ SAO ÔNG GIÀU NHANH?

Anh bạn mới về thăm quê và có rất nhiều chuyện để nói với bạn bè, những người đã lâu không có nhiều dịp đi cơ sở nhưng lại rất muốn nghe những chuyện cụ thể để hiểu thêm lòng dân. Anh kể rất nhiều chuyện, nhưng có chuyện nghe xong mọi người bò ra cười.

Anh bạn kể rằng: Có một vị cán bộ hay giảng giải, nói kinh nghiệm để giúp dân làm giàu. Ông nói nên trồng cây gì, nuôi con gì với những hướng dẫn cụ thể. Ai cũng biết là ông ấy chỉ đọc sách mà nói ra chứ nhà ông có trồng, có nuôi gì đâu, nhưng dù sao nghe ông ta trình bày những hướng dẫn theo sách cũng rất tốt. Nhưng người dân muốn nghe kinh nghiệm của những người làm thực tế, do đó nhiều buổi rất ít người nghe hoặc vừa nghe vừa ngáp. Sau buổi nói chuyện thường mọi người hỏi để ông trả lời. Một hôm, một người hỏi: "Làm theo ông thì cũng có thể khá giả, nhưng để giúp dân làm giàu thì ông nói cho

biết ông làm thế nào mà giàu nhanh thế để chúng tôi học theo!". Nghe câu hỏi đó ông ta đỏ mặt, ấp úng...

Nghe xong câu chuyện lý thú đó, có ông bàn thêm: "Đúng là câu hỏi không chỉ có ở quê ông mà có ở khắp nơi; không chỉ hỏi vì sao ông giàu nhanh thế, còn hỏi vì sao ông lên chức nhanh thế? Vì sao ông lãnh đạo đơn vị mà đơn vị thì làm ăn be bét, đời sống công nhân, viên chức khó khăn còn ông thì giàu to và thăng tiến vùn vụt? Đó là những câu ai cũng muốn hỏi nhưng lại không dễ trả lời".

Ngày 12/12/2010

KHÔNG CHO KHÔNG AI CÁI GÌ!

Một doanh nhân thành đạt vào loại nhất nhì nước ta, hay giúp đỡ địa phương, tích cực tham gia các hoạt động xã hội, đã trả lời trên báo về các hoạt động quảng bá của mình: "Tôi không cho không ai cái gì!". Đọc những dòng đó nhiều người khen ông trả lời thẳng thắn, sòng phẳng vì nhớ một câu ngạn ngữ phương Tây có câu: "Không có bữa ăn nào hoàn toàn miễn phí".

Hoạt động kinh doanh là phải tính lỗ lãi, lợi nhuận luôn luôn là sự quan tâm đầu tiên. Hoạt động xã hội được xác định là hoạt động phi lợi nhuận nếu tính lỗ lãi đơn thuần theo thống kê tài chính. Nhưng bỏ tiền ra cho các hoạt động xã hội, từ thiện là để xác định ngày càng sâu sắc, rộng rãi thương hiệu của doanh nghiệp, có thị phần ngày càng rộng để cuối cùng lợi nhuận ngày càng nhiều và được hưởng những ưu đãi của một số địa phương và ngành mà anh quan tâm hoạt động xã hội.

Rồi ai làm việc thì chẳng có lúc sai lầm, giàu nhanh thì không thể không có phần lợi dụng các sơ hở của chính sách hoặc sự ưu ái của những người có thẩm quyền, những lúc đó họ lại cần được dư luận, kể cả cơ quan chức năng thông cảm, che chắn vì xét tới công lao của họ trong các hoạt động xã hội. Thế là hoạt động "phi lợi nhuận" mà lại có lợi lớn.

Nghe ông bạn phân tích thấy có lý của một xã hội thực dụng nhưng có phần thẳng băng, lạnh lẽo. Do đó, một ông bàn thêm: "Thực ra không hoàn toàn như thế đâu, vì có những người tốt bụng, tất nhiên không ai dành cả nhưng dành một phần lợi nhuận cho cộng đồng cũng là điều đáng quý. Nói lý nhưng lại phải nghĩ đến tình chứ!".

Ngày 19/12/2010

TÍNH KHÔNG NỔI!

Bạn bè vẫn coi anh là người lắm thông tin, giỏi tính toán, không chỉ vì kinh nghiệm mà còn có lý thuyết hẳn hoi. Những người chơi chứng khoán thường hay tham vấn ý kiến của anh trước khi mua vào bán ra. Anh ta giàu lên nhanh chóng cũng là do thắng chứng khoán.

Thế rồi mấy ngày gần đây thấy anh ta buồn so, có người hỏi thì chỉ thấy anh ta chép miệng: "Trắng tay rồi" vì vừa rồi anh ta "tính toán kỹ lưỡng", dốc túi mua vào yên chí sẽ thắng to hóa ra thua đậm. Mất tiền thì đau xót, nhưng anh vẫn ấm ức "không hiểu vì sao lại như thế?" vì không có dữ liệu nào chứng tỏ chứng khoán tụt nhanh đến như vậy.

Có anh bạn đến an ủi anh, cho rằng có người giỏi hơn anh rất nhiều lần mà vẫn thua cuộc đấy thôi. Rồi anh bạn kể chuyện xưa mà anh đọc được trong sách. Có lần nhà bác học Niutơn thua đậm chứng khoán ở thị trường

chứng khoán Luân Đôn, ngoài sự tính toán của một đầu óc vĩ đại vào bậc nhất của thế giới, đã than thở một câu rất nổi tiếng: "Tôi có thể tính được sự chuyển động các vật thể trong không gian, nhưng không thể tính được sự thay đổi trong tâm lý con người khi trở thành tâm lý đám đông".

Trong hai ông có một ông công tác trong ngành văn hóa. Vì là vấn đề đang được nhiều người quan tâm, cho nên ông cũng tìm hiểu chứng khoán cho khỏi lạc hậu với tình hình nhưng ông không chơi, khi nghe ông bạn nhắc lại một lời than thở của Niutơn thì lại giật mình khi nghĩ tới công việc của mình có trách nhiệm dự báo tâm lý, tư tưởng nhân dân. Tuy nhiên, ông nghĩ nhà bác học đó nói có phần đúng khi nói về những khó khăn trong dự báo tâm lý xã hội, nhưng cũng không hoàn toàn đúng nếu để tâm quan sát và phân tích các dữ kiện có khả năng tác động tới tâm lý số đông để phán đoán.

Ngày 26/12/2010

TẶNG GÌ?

Anh bạn là doanh nhân có máu mặt cho nên hay được mời dự các buổi kỷ niệm quan trọng của một số ngành và địa phương. Gần đây anh hay nhận được giấy mời ghi rõ: Trang phục chỉnh tề; xin không gửi tặng lẵng hoa.

Ăn mặc chỉnh tề thì đúng rồi vì là buổi lễ trang trọng. Nhưng không gửi tặng lẵng hoa thì tặng gì?

Thế rồi họ phải bàn với nhau xem "đi" như thế nào cho phải phép. Một ông nói: "Đây là một sự cải tiến, họ không muốn phiền hà cho những người được mời dự lễ và cũng để chống lãng phí vì sau mỗi buổi lễ trang trọng lại phải huy động mấy xe vận tải để chuyển các lẵng hoa tới nơi đổ rác, rất phí". Một ông nói: "Nhưng đi mừng tay không thì sao cho tiện. Ngay ông mời tôi dự bữa cơm thì tôi cũng phải mang theo chai rượu hoặc hộp bánh cho phải phép, cho nên không tặng lẵng hoa thì tặng phong bì chứ gì, mà mua một lẵng hoa chỉ hết

hai trăm nghìn đồng còn bỏ vào phong bì thì phải nhiều hơn thế! Mà đưa phong bì thì nhiều cơ quan đứng đắn họ lại không thích vì họ chân thành không muốn những người dự lễ phải tốn kém".

Thế là sự chân thành lại thành nỗi băn khoăn. Một ông có ý kiến: "Giá họ ghi thêm mấy chữ nữa thành ra "Xin không tặng lẵng hoa và quà biếu" thì mọi người đi dự đỡ băn khoăn".

Ngày 02/01/2011

BA KHÔNG

Cải cách thủ tục hành chính là vấn đề rất quan trọng. Nhiều thủ tục đã bị bãi bỏ, nhiều quy định mới được ban hành tạo thuận lợi cho nhân dân và các doanh nghiệp.

Ai cũng nhận thấy những tiến bộ nhưng tiếng phàn nàn còn nhiều. Trong thực tế, người ta thấy các quy định rất quan trọng, nhưng quan trọng nhất vẫn là con người, vì thực thi những quy định mới lại là những cán bộ, công chức thừa hành công vụ. Và vấn đề nổi bật là quan hệ ứng xử khi tiếp xúc với những người có việc đến cửa công.

Người ta phê phán thái độ của không ít viên chức khi gặp dân, có người nói về thái độ ba không:

Khi tiếp xúc với dân thì mặt lạnh tanh "không có nụ cười".

Khi người dân chưa thông suốt muốn trình bày thì không lắng nghe, cũng "không giải thích".

Khi trao đổi với dân kể cả với người lớn tuổi thì ăn nói chỏng lỏn, nói "không chủ ngữ".

Thật sự không thể chấp nhận thái độ của các ông bà "đầy tớ" cửa quyền đó. Nghe mà thấy bực mình, nhưng trong lòng còn băn khoăn xem ý khái quát đó từ đâu, thì được cam đoan là không phải là thu lượm từ các cuộc "buôn dưa lê", từ "thông tấn xã vỉa hè", cũng không phải từ những kẻ phản động mà được trình bày ngay tại phiên họp toàn thể của Quốc hội vừa rồi của một đại biểu có chức sắc khá cao ở một địa phương. Bên hành lang có nhà báo hỏi lại đại biểu đó thì bà nói: "Tôi cũng chỉ thưa lại những gì dân nói trong các cuộc tiếp xúc cử tri. Tôi nghĩ không phải mọi viên chức đều như thế nhưng số người hỗn hào đó không ít đâu!".

Ngày 03/01/2011

KHÔNG PHẢI CÁI GÌ TO CŨNG QUÝ!

Một ông đại sứ nước châu Á có quan hệ rất tốt với nước ta, không những ở tầm quốc gia mà còn có quan hệ rất tốt với nhiều địa phương cho nên khi hết nhiệm kỳ ông đã đến chào hỏi nhiều nơi. Nơi nào cũng quý ông và đều tặng quà theo phong tục quý bạn. Mỗi món quà là một tấm lòng và có khi là một kỷ niệm sâu sắc cho nên ông rất vui, nhưng rồi người ta thấy ông phàn nàn: "Quà nào cũng to, cũng nặng!". Cũng thông cảm với băn khoăn của ông đại sứ vì hành lý của những người đi xa, nhất là người hết nhiệm kỳ mấy năm có rất nhiều thứ nhưng vẫn phải tính từng cân, nếu quá mức cũng không thể vượt quá tiền cước có thể chịu đựng.

Nghe lời tâm sự băn khoăn của ông đại sứ đáng yêu lại chợt nhớ cái bệnh "thích to, thích dài" theo kiểu phô trương, khoe khoang đang rất phổ biến, mà không nói gì tới chất lượng, ý nghĩa. Chợt nhớ có dịp được chứng kiến món

quà của một nhân vật lãnh đạo nước ta với vị lãnh đạo nước bạn trong một chuyến thăm, là một bức tranh sơn mài to và dài tới hơn một mét vuông nhưng giật mình và có phần xấu hổ thấy đó là bức "tranh chợ" nét vẽ thô thiển của người thợ thủ công không dám ký tên dưới sản phẩm.

Rồi lại nhớ chuyến thăm Cuba của tôi vào đầu năm 80 của thế kỷ trước, được bạn biếu một tặng phẩm nói là của Chủ tịch Phiđen Caxtơrô. Cái hộp nhỏ rất đẹp nhưng trong đó là một bọc nilông trong suốt đựng cát in rõ "Cát Hirôn", bãi biển chứng kiến chiến thắng quân xâm lược năm 1961, bảo vệ Tổ quốc, thể hiện tinh thần "Hiên ngang Cuba", kèm theo danh thiếp có chữ ký của Phiđen. Vật nhỏ trông ngoài vẻ không đáng giá nhưng lại có ý nghĩa lớn cho nên tôi vẫn giữ làm kỷ niệm cho tới ngày nay.

Đúng là không phải cái gì to, cái gì dài đều quý!

Ngày 10/01/2011

ĂN CẮP ĐỂ GIÀU THÊM

Với chứng cứ rành rành, anh ta không thể chối tội tham ô. Luật sư cũng rất tận tình đưa ra nhiều lý lẽ để bào chữa cho thân chủ nhưng không thể cứu được anh ta. Và dư luận về bản án của anh cũng có những ý kiến khác nhau nhưng số đông vẫn cho rằng, bản án còn nhẹ vì ai cũng biết anh ta "ăn" nhiều vụ có hẳn biệt danh "ông mười phần trăm", nghĩa là muốn trúng thầu thì phải chi lót tay cho anh và đồng bọn một phần mười giá trị công trình, nhưng khi xử mới chỉ xử một vụ. Người am hiểu hơn thì nói: "Cũng chỉ xử được thế, xử theo chứng cứ chứ không thể xử theo dư luận. Rõ đến đâu thì xử đến đó". Nghe thế cũng phải nhưng rồi nhiều người vẫn ấm ức.

Dự phiên tòa có đại diện gia đình anh cùng bạn bè và họ rất chua xót than vãn: "Thế là thân bại danh liệt, bao nhiêu năm phấn đấu mà chỉ vì tham mấy đồng tiền mà mọi công lao đều đổ xuống sông, xuống biển". Bà

vợ thì gào thét, trong nỗi đau bà phân bua với người bạn, lọt đến tai nhà báo: "Nhà tôi có thiếu thứ gì mà ông lại đi vơ mấy đồng tiền còm cho khổ thân!".

Nghe nhà báo tường thuật lại, bà con xúm vào bình luận:

Một ông người cùng phố nói: "Đúng là nhà ông ấy không thiếu gì, cứ trông ngôi biệt thự sang trọng với mấy lô đất ở vị trí đẹp thì ai cũng phải xếp gia đình ông ta vào loại giàu có. Đó mới là nói của nổi nhỡn tiền, còn của chìm thì không thể biết. Nhưng cái tính tham thì làm gì có giới hạn". Một bà nói chen vào: "Nhét túi mấy trăm triệu đồng mà bà ấy coi là "mấy đồng tiền còm" thì đủ biết bà ta giàu có đến mức nào!". Rồi họ chép miệng: "Cứ xem mấy tay tham ô lớn thì có tay nào nghèo đâu, chúng đã giàu còn tìm cách ăn cắp để giàu thêm!".

Ngày 28/01/2011

Phần thứ hai

BÌNH LUẬN, TRẢ LỜI PHỎNG VẤN

CHÍNH XÁC VÀ CÔNG BẰNG

Trong dịp chuẩn bị kỷ niệm 85 năm Ngày Báo chí cách mạng Việt Nam, một số bạn đồng nghiệp trẻ đến chơi với tôi, có một số bạn nêu câu hỏi về nghề nghiệp để cùng nhau trao đổi ý kiến, có câu hỏi hóc búa không dễ trả lời không chỉ vì khó mà vì mỗi thời một khác, trả lời sao cho phù hợp.

Có bạn hỏi: "Thời ông làm báo có bao giờ phải cân nhắc ngòi bút không?". Lại có bạn hỏi: "Chúng tôi đã nghe ông trao đổi ý kiến trên "Đối thoại trẻ" nhấn mạnh từ "Đúng" trong khi nhà báo mà chúng tôi rất tín nhiệm lại nhấn mạnh từ "Nhanh" phù hợp với tâm trạng của chúng tôi khi hằng ngày phải đối mặt với những thông tin, bình luận nóng hổi của thời báo chí cạnh tranh"... Đúng là những câu hỏi lý thú không dễ đưa ra những câu trả lời theo lối áp đặt mà muốn thông qua những trải nghiệm của mình để tâm sự cùng bạn bè.

Ai đã làm báo đều hiểu giá trị hàng đầu của các thông tin nhanh, kịp thời, nóng hổi, sự nể trọng của đồng nghiệp với nhà báo được gọi là "người thông tin ban đầu". Nhưng với từ "Đúng" thì không chỉ chúng tôi, thế hệ làm báo chúng tôi quan tâm mà tôi nghĩ đó là tiêu chuẩn chung của những người làm báo chân chính. Còn nhớ câu trả lời của một vị cố vấn báo chí một cơ quan truyền thông lớn trên thế giới khi được một sinh viên báo chí hỏi: "Nếu phải chọn một từ quan trọng nhất của nghề báo thì ông chọn từ gì?". Không chút trù trừ, ông ấy trả lời: "*Chính xác là từ quan trọng nhất*". Nhưng rồi ngẫm nghĩ, nếu được nói dài hơn một chút, tôi sẽ nói thêm về mối quan hệ giữa chính xác, trung thực, công bằng trong thông tin.

Chính xác thì không chỉ đúng mà còn rất đúng. Chính sự chính xác trong thông tin và bình luận mới tạo ra sự tin cậy và khả năng chi phối dư luận xã hội của cây bút và tờ báo. Về cơ bản và lâu dài thì sự cạnh tranh về độ tin cậy mới có thể tạo ra thương hiệu và đẳng cấp vượt trội của nhà báo và tờ báo trong so sánh.

Tuy nhiên đến được sự chính xác trong thông tin, bình luận không chỉ liên quan tới

năng lực, thu thập, phân tích và phong cách cẩn trọng, có trách nhiệm của ngòi bút mà quan trọng là sự trung thực, được hiểu là tấm lòng ngay thẳng không vướng bận riêng tư trong quá trình thu thập và đánh giá thông tin, theo tôi nghĩ là phẩm chất quan trọng hàng đầu của người cầm bút.

Rồi ngòi bút phải *công bằng trong đánh giá, khen chê,* không thiên vị với bất cứ ai vì bất cứ lý do gì. Nhưng có tấm lòng trung thực, thẳng thắn thì mới có ngòi bút ngay thẳng. Ở đây lại có thể quay trở lại câu hỏi ban đầu của một bạn trẻ. Ai cũng biết sản phẩm báo chí là của từng cá nhân với những thông điệp gửi gắm có quan hệ tới cuộc sống đang diễn ra. Tuy nhiên, trước đây cũng như bây giờ đã về hưu, khi viết báo tôi đều "nâng lên đặt xuống", cân nhắc đúng sai, lợi hại xét về hiệu quả xã hội khi công bố, nhưng chắc bạn đó hỏi về sức ép liên quan đến động cơ người viết. Thời chúng tôi đi viết phóng sự, đi họp không có phong bì tiền, không bị ràng buộc vào các cám dỗ về vật chất nặng nề như thời nay trong nền kinh tế thị trường mà nhiều thứ có thể mua được bằng tiền, nhưng vẫn có hàng trăm lý do để ngòi bút phải cầm lên đặt

xuống. Đó là những lý do ràng buộc về ân nghĩa, yêu ghét, hoặc chập chờn, ngả nghiêng khi phải lựa ý cấp trên... Sức mạnh tình cảm và uy quyền cũng không nhẹ chút nào. Nhưng cho dù động cơ khác nhau nhưng hậu quả vẫn như nhau, khi thổi phồng, phóng đại làm cho một số tác phẩm thiếu chính xác, thiếu chân thật. Trong đời làm báo của mình tôi cũng đã có một số bài báo mắc các khuyết điểm đó.

Ở trên tôi đã nói tới mối quan hệ giữa trung thực, chính xác, công bằng trong các tác phẩm báo chí, nhưng có lẽ trong dịp này cần nói tới một khái niệm bao trùm là *sự trung thành* được hiểu là trước sau như một không bao giờ xa rời mục tiêu *một lòng vì nhân dân, vì đất nước*, như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy: "Mỗi tư tưởng, mỗi câu nói, mỗi chữ viết phải tỏ rõ cái tư tưởng và lòng ước ao của quần chúng". Ngày nay, cái cần phải tỏ rõ là quyết tâm "phò chính trừ tà", giữ ổn định để phát triển và phát triển bền vững vì mục tiêu "Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh".

Trong dịp kỷ niệm trọng thể này, người ta thường nêu lên những bài học kinh nghiệm lớn, nhưng tôi chỉ đề cập một khía cạnh nhỏ như mấy lời tâm sự. Tôi không nghĩ rằng ý

kiến của mình hoàn toàn đúng, nhưng cũng nêu lên cùng nhau trao đổi, để tiếp tục phát huy truyền thống vẻ vang của *Ngòi bút - chiến sĩ, Ngòi bút - công dân.*

Tháng 6/2010

NGƯỜI RA ĐI, NGƯỜI TRỞ VỀ

Thế là đã đúng một thế kỷ kỷ niệm ngày Bác Hồ ra đi tìm đường cứu nước từ bến Nhà Rồng - Sài Gòn (1911 - 2011).

Trong những năm dài đen tối bị đô hộ bởi thực dân, đã có rất nhiều cuộc vùng dậy của nhân dân, có rất nhiều lãnh tụ các phong trào yêu nước, các anh hùng nghĩa sĩ với tấm lòng yêu nước kiên trinh nhưng không thành công, cách mạng bị khủng hoảng đường lối. Vào lúc đó, người thanh niên yêu nước Nguyễn Tất Thành quyết chí ra đi tìm đường cứu nước. Trải qua 30 năm bôn ba hải ngoại, đi khắp các châu lục, sống cuộc đời người lao động để tìm hiểu tình hình, Nguyễn Tất Thành trở thành Nguyễn Ái Quốc, từ người yêu nước chân chính trở thành người cộng sản Việt Nam đầu tiên, chủ trì cuộc họp hợp nhất ba tổ chức cộng sản trong nước để thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam (ngày 3/2/1930), rồi trải qua biết bao hiểm nguy, có lúc bị hiểu lầm, bị cô lập, Người đã

luôn luôn chỉ đạo phong trào cách mạng trong nước và trở về nước ngày 28/01/1941 để trực tiếp lãnh đạo cách mạng Việt Nam.

Các nhà viết sử hiện đại đánh giá rất cao sự trở về của Người. Chỉ 5 tháng sau khi trở về nước, Người đã chủ trì Hội nghị Trung ương Đảng lần thứ tám họp tại Cốc Bó - Cao Bằng từ ngày 10 đến ngày 19/5/1941 với quyết định chuyển hướng cách mạng có ý nghĩa lịch sử của cách mạng Việt Nam. Hội nghị đã quyết định "cần thay đổi chiến lược", đặt nhiệm vụ giải phóng dân tộc lên hàng đầu, xác định giải phóng dân tộc là nhiệm vụ bức thiết nhất của cách mạng Đông Dương. Hội nghị đã khẳng định mạnh mẽ nhưng rất sáng suốt và đầy sáng tạo: "Trong lúc này quyền lợi của bộ phận, của giai cấp phải đặt dưới sự sinh tử, tồn vong của quốc gia, của dân tộc. Trong lúc này nếu không giải quyết được vấn đề dân tộc giải phóng, không đòi được độc lập, tự do cho toàn thể dân tộc, thì chẳng những toàn thể quốc gia dân tộc còn chịu mãi kiếp ngựa trâu, mà quyền lợi của bộ phận, giai cấp đến vạn năm cũng không đòi lại được"[1].

---

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng toàn tập,* Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, t.7, tr.113.

Trước đó, theo tinh thần chỉ đạo của Người, các Hội nghị Trung ương Đảng lần thứ sáu và thứ bảy đã quyết định tạm gác khẩu hiệu cải cách ruộng đất, chỉ tịch thu ruộng đất của đế quốc, Việt gian; chủ trương giải quyết vấn đề dân tộc trong khuôn khổ mỗi nước; nêu rõ không nên nói công nông liên hiệp và lập chính quyền Xôviết mà phải nêu toàn dân liên hiệp và lập Chính phủ Dân chủ Cộng hòa.

Từ chủ trương đó, ngày 19/5/1941, Mặt trận Độc lập Đồng minh gọi tắt là Việt Minh dưới sự lãnh đạo của Đảng chính thức ra đời với các đoàn thể thành viên đều có tên "Cứu quốc", với tuyên ngôn và chương trình cụ thể, kêu gọi toàn dân đánh Pháp, đuổi Nhật, thực hiện hai mục tiêu của toàn thể quốc dân: "Làm cho Việt Nam được hoàn toàn độc lập", "Làm cho dân Việt Nam được sung sướng, tự do", phát động cao trào cách mạng, do đó với chỉ 5.000 đảng viên kiên trung đã tập hợp được 20 triệu đồng bào chớp thời cơ làm cuộc Cách mạng Tháng Tám thành công giành chính quyền về tay nhân dân. Đọc lại Nghị quyết Hội nghị Trung ương Đảng lần thứ tám và chỉ đạo của Người thấy rõ về cơ bản lại quay trở lại những tư tưởng đúng đắn trong

Chính cương vắn tắt, Sách lược vắn tắt, Chương trình tóm tắt của Đảng được thông qua tại Hội nghị thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam do Người chủ trì năm 1930 mà lúc đó đã bị phê phán và xóa bỏ. Rồi lại nhớ tới bài thơ *Học đánh cờ* trong tập thơ *Nhật ký trong tù* của Người: "*Kiên quyết không ngừng thế tiến công*" và tinh thần nhạy bén chớp thời cơ khi "*Lạc nước hai xe đành bỏ phí/Gặp thời một tốt cũng thành công*".

Tư tưởng của Người cùng với tấm lòng nhân ái, bao dung, chân thành thực hiện "*Đoàn kết, đoàn kết, đại đoàn kết/Thành công, thành công, đại thành công*" đã tập hợp được đông đảo nhân dân, những người tài thuộc các tầng lớp tiến hành kháng chiến thắng lợi và hiện nay, nếu thực hiện đúng đắn và sáng tạo sẽ là động lực to lớn trong việc xây dựng xã hội dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh như Cương lĩnh (bổ sung, sửa đổi), Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội trình Đại hội lần thứ XI của Đảng.

Báo *Sức khỏe và Đời sống*

Tết Tân Mão 2011

"VIỆC GÌ CÓ LỢI CHO DÂN, TA PHẢI HẾT SỨC LÀM..."

Đi lên từ một phóng viên, rồi từng giữ chức Tổng Biên tập báo Nhân Dân, Trưởng ban Tư tưởng - Văn hóa Trung ương, Trợ lý Tổng Bí thư; xuất thân từ gia đình công nhân; đã 60 năm đứng trong hàng ngũ của Đảng, với trải nghiệm của mình, trong ngôi nhà nhỏ ở một khu chung cư Hà Nội, Nhà báo lão thành Hữu Thọ tâm sự về mối quan hệ máu thịt Đảng - Dân.

Đảng phải coi dân như bề trên của mình

Nhà báo Hữu Thọ mở đầu cuộc trò chuyện về mối quan hệ máu thịt Đảng - Dân bằng những mẩu chuyện về Bác Hồ. Ông bồi hồi nhớ lại, trong quá trình công tác, ông có may mắn được đi theo Bác mấy lần, trong đó đáng nhớ nhất là Tết Kỷ Dậu năm 1969, ông theo Bác đi dự Tết trồng cây ở Vật Lại, Ba Vì

(Hà Nội) - đó là Tết trồng cây cuối cùng của Người... Sau đó, ông theo Bác đi bầu cử Hội đồng nhân dân quận Ba Đình (Hà Nội) ở nhà thuyền Hồ Tây tháng 4/1969 - cũng là lần bầu cử cuối cùng của Bác. Và ông là nhà báo được giao tường thuật lễ tang Người trên báo *Nhân Dân*... Nói đến đây ông trầm ngâm một lát rồi ngước hỏi chúng tôi: Khi xem lại cuốn phim về lễ tang Bác, các bạn thấy mọi người òa khóc nức nở, vậy òa khóc lớn nhất khi nào? Hỏi rồi ông trả lời, đó là khi đọc *Di chúc* của Người đến đoạn: "... Suốt đời tôi hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân. Nay dù phải từ biệt thế giới này, tôi không có điều gì phải hối hận, chỉ tiếc là, tiếc rằng không được phục vụ lâu hơn nữa, nhiều hơn nữa...". Những lời này của Người đã ám ảnh tôi suốt cả cuộc đời - vẫn giọng trầm ấm, Nhà báo Hữu Thọ kết luận: Cả cuộc đời của Bác, có thể viết gọn lại hai chữ *Tổ quốc* và *nhân dân.*

Rồi bằng thực tiễn, Nhà báo lý giải: Đảng ta thành lập năm 1930, so với phong trào cộng sản quốc tế thì Đảng ta còn non trẻ, thành lập sau nhiều Đảng ở các nước, thế nhưng chỉ mới ở tuổi 15, Đảng ta đã tận dụng thời cơ, lãnh

đạo Cách mạng Tháng Tám thành công, giành chính quyền về tay nhân dân. Khi đó chúng ta mới vẻn vẹn chỉ có 5.000 đảng viên, nếu không có 20 triệu quốc dân đồng bào đồng hành theo Đảng thì cách mạng khi đó chắc chắn không thể thành công được. Quán triệt tinh thần này, ngay khi Đảng cầm quyền, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nêu rõ: Đảng cầm quyền, dân là chủ, quyền hành và lực lượng đều ở nơi dân, cán bộ là công bộc của dân, khác vua quan phong kiến và Đảng cầm quyền tư sản. Bác nêu rõ: "Việc gì có lợi cho dân, ta phải hết sức làm. Việc gì có hại cho dân, ta phải hết sức tránh. Chúng ta phải yêu dân, kính dân". Bác nói kính dân nghĩa là phải coi dân như bề trên của mình.

Đảng lãnh đạo nhưng mong muốn dân kiểm tra, giám sát Đảng

- Thưa ông, trong Cương lĩnh Đại hội Đảng lần thứ XI sắp thông qua, có nói: "Sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng là nhân tố hàng đầu đưa cách mạng đến thành công...", cụm từ "lãnh đạo đúng đắn" ở đây được hiểu như thế nào, làm sao có thể khẳng định đó là đúng đắn?

+ Phải chú ý tới yếu tố "sự lãnh đạo đúng đắn", lãnh đạo mà sai thì cách mạng chỉ có thể thụt lùi. Do đó, cán bộ phải có cả tài và đức, cho dù đức là gốc.

Rất tâm đắc với vấn đề này, Nhà báo Hữu Thọ trở lại phân tích "thế nào là lãnh đạo đúng?" Ông nói: Muốn lãnh đạo đúng, trước hết quyết định phải đúng, quyết định đúng là quyết định phải hợp quy luật, phù hợp với lợi ích của nhân dân, được kiểm nghiệm qua nhân dân, vì nhân dân là người lãnh hậu quả quyết định của Đảng. Tiếp đó là việc tổ chức thực hiện: Chúng ta chỉ có 3 triệu đảng viên, trong số 80 triệu quốc dân đồng bào, vì vậy người thực hiện phải là dân, được dân đồng thuận, đảng viên là những người gương mẫu đi đầu thì việc thực hiện mới có hiệu quả. Và cuối cùng, việc kiểm tra, thực hiện lãnh đạo việc kiểm tra Đảng cũng phải nhờ dân, dựa vào dân. Đảng lãnh đạo, nhưng Đảng mong dân kiểm tra, giám sát Đảng.

Sinh thời Bác nói nhiều đến các biện pháp coi trọng dân với hai vấn đề cốt lõi là không ngừng nâng cao đời sống nhân dân và thực hiện dân chủ. Đây là lời nói có tính khái quát nhất về Đảng với dân.

- Cùng với việc khẳng định thành tựu to lớn, Đảng ta thừa nhận: lòng tin đối với Đảng của một bộ phận nhân dân đã giảm sút... Dù biết đây là một nhận định dũng cảm, nhưng chúng tôi vẫn cảm thấy rất buồn, ông nghĩ sao về việc này?

+ Ai cũng biết mất lòng tin là mất tất cả, vậy mà Đảng ta đã tự thừa nhận như vậy quả là một nhận định dũng cảm của Đảng, nhưng đó là một thực tế. Bây giờ vấn đề là sửa chữa nó? Cuộc chiến đấu chống quan liêu, tham nhũng thực sự là cuộc chiến đấu với chính mình - dám đấu tranh với khuyết tật của chính mình, để khôi phục lòng tin đã bị sứt mẻ. Dũng cảm trước yếu kém của mình là tiền đề rất tốt để có thể sửa chữa, dù việc sửa chữa sẽ còn rất gian nan - Nhà báo Hữu Thọ nói với đầy quyết tâm như truyền sang cả chúng tôi. Rồi ông kể: Nhớ lại Nghị quyết Trung ương lần thứ sáu khóa IV là nghị quyết mở đầu tư duy đổi mới, cũng đã thẳng thắn nhận định: Trong cơ chế quan liêu bao cấp "người lao động kém phấn khởi". Vậy lãnh đạo thế nào mà lại để như vậy? Và chúng ta đã sửa chữa và đổi mới.

- Thưa ông, không chỉ kém phấn khởi mà là có nhiều bức xúc trong dân, chúng tôi nói vui rằng dạo này trên báo chí từ "bức xúc" xem ra chiếm kỷ lục về số lượng được sử dụng. Theo Nhà báo thì bức xúc trong dân chủ yếu bắt nguồn từ đâu?

+ Đúng là có bức xúc trong dân. Trước hết cần nói ở đây, bức xúc tức là có sự ẩn ức trong nhân dân và có khả năng dẫn tới bùng nổ. Tôi cho rằng, bức xúc bắt nguồn từ việc tăng trưởng kinh tế đất nước thì cao, nhưng năng suất lao động thấp, đời sống nhân dân không được tăng cao tương xứng. Phân hóa xã hội sâu sắc hơn. Những người nông dân, công nhân không được hưởng đầy đủ thành quả công cuộc đổi mới, mà hai tầng lớp này hy sinh nhiều nhất cho sự nghiệp kháng chiến cũng như đổi mới. Nông dân, công nhân đóng vai trò lớn trong lao động sản xuất xã hội, nhưng trong khi hằng năm có hàng chục cuộc trao cúp cho doanh nhân được truyền hình trực tiếp thì nông dân, công nhân ít được vinh danh như thế.

Muốn lãnh đạo đúng, trước hết quyết định phải đúng, quyết định đúng là quyết định phải hợp quy luật, phù hợp với lợi ích của nhân dân, được kiểm nghiệm qua nhân dân.

Người dân còn thấy bức xúc bởi nạn tham nhũng, quan liêu, lãng phí không được đẩy lùi. Quan liêu là xa dân, có nơi còn ức hiếp dân. Tham nhũng là bóc lột phi kinh tế. Trách nhiệm của Đảng và Nhà nước về việc này như thế nào? Là người lãnh đạo, quản lý thì phải có trách nhiệm. Còn nhớ năm 1950, sau vụ một số cán bộ xã khi thực hiện chủ trương huy động sức người, sức của phục vụ kháng chiến đã có thái độ cưỡng bức nhân dân, Bác Hồ đã có thư gửi đồng bào Khu IV, được đăng công khai trên báo, trong đó Người công khai nói rõ "Tôi thật thà tự phê bình khuyết điểm của tôi là giáo dục và lựa chọn cán bộ chưa được chu đáo". Có thể thấy, sai phạm là của mấy cán bộ cấp xã, nhưng người lãnh đạo cao nhất của đất nước thẳng thắn nhận khuyết điểm về mình, trong khi hiện nay một số cán bộ lãnh đạo không chịu nhận khuyết điểm cứ coi như vô can! Nhà báo Hữu Thọ nhìn chúng tôi thẳng thắn nói.

Phê bình đã được thay bằng dĩ hòa vi quý?

- Thực tế quá trình sinh hoạt Đảng cho thấy, không như trước đây, hiện nay công tác

phê bình và tự phê bình trong nội bộ Đảng rất yếu, theo Nhà báo thì tại sao vậy?

+ Chúng ta ai cũng nhớ và thuộc nguyên tắc phê bình và tự phê bình là quy luật phát triển của Đảng. Nhưng phê và tự phê bình yếu, do đó động lực phát triển của Đảng bị suy yếu. Hiện nay có tình trạng nguyên tắc phê và tự phê bình được thay bằng nguyên tắc dĩ hòa vi quý. Thực ra chữ hòa ở đây có nghĩa rất tốt, đó là không "bé xé ra to", không câu nệ tiểu tiết, lấy sự hòa thuận làm trọng. Truyền thống Việt Nam ta rất muốn hòa hiếu. Tuy nhiên, hòa đến mức nào và đến lúc nào thì không thể hòa? Dĩ hòa vi quý lại có mặt rất nguy hiểm: Cùng "tha" cho nhau những mặt xấu xa. "Tha" cho nhau những mặt xấu, nhưng khi đấu nhau thì lại moi đủ chuyện để hạ bệ nhau, gây mất đoàn kết. Đây không phải là việc phê bình chân chính. Tôi đã có lần nói, phê bình và tự phê bình hiện nay đang gặp các rào cản tâm lý: Phê bình cấp trên thì lo sợ bị trù úm; phê bình đồng cấp thì dễ bị quy chụp là gây mất đoàn kết; phê bình cấp dưới thì lo bị mất phiếu. Thực tế là không ít người đã bị trù dập (Hội nghị tổng kết chống tham nhũng đã cho thấy). Do vậy, công

tác phê và tự phê bình cũng thật là khó - Nhà báo Hữu Thọ lắc đầu nói.

Sau khi cùng chúng tôi "mổ xẻ" những vấn đề được coi là yếu kém hiện nay, Nhà báo Hữu Thọ đã tâm sự với chúng tôi những đánh giá khoa học và khách quan về vai trò cũng như những cống hiến vĩ đại của Đảng ta suốt 80 năm qua. Ông nói: "Công lao của Đảng thật là to lớn - đây là điều không ai có thể phủ nhận. Từ góc độ khoa học nhìn nhận, với sự phát triển của đất nước mà đánh giá thì có thể thấy Đảng đã lãnh đạo nhân dân ta đưa đất nước phát triển thần kỳ: Từ một nước nô lệ, đói khổ, lầm than không có tên trên bản đồ thế giới trở thành một quốc gia phát triển mạnh mẽ trên nhiều lĩnh vực. Đảng đã lãnh đạo nhân dân ta giành chiến thắng vĩ đại trong các cuộc chiến chống giặc ngoại xâm, được bạn bè quốc tế nể trọng. Và ngày nay đang lãnh đạo công cuộc đổi mới đạt thành tựu có ý nghĩa lịch sử. Nhìn nhận một cách khoa học có thể thấy Đảng ta thật vĩ đại!

Thế nhưng, về tình cảm, nguyện vọng của người dân thì còn có những điều chưa làm được, chưa đáp ứng được, gây ra những bức xúc trong nhân dân, làm cho uy tín của Đảng trong

nhân dân bị giảm sút. Nhà báo Hữu Thọ nhấn mạnh: "Nếu Đảng không kiên quyết chống tham nhũng, thì thật khó giáo dục được thanh niên. Tôi còn nhớ khi ta giải phóng miền Nam thống nhất đất nước, một số thanh niên phía Nam chưa có giác ngộ lý tưởng cách mạng, nhưng họ tin những người cộng sản trong sạch, chán ghét chính quyền Thiệu thối nát, do đó mà họ ủng hộ Mặt trận Dân tộc giải phóng miền Nam. Đối với thanh niên hiện nay, Đảng hấp dẫn họ bởi Đảng là kết tinh của đội ngũ cán bộ mẫu mực, trong sạch, có tài có đức, nếu không họ sẽ "nhìn" sang những người làm giàu bằng bất cứ cách nào để theo...".

Chia tay Nhà báo Hữu Thọ, chúng tôi ra về và đi dọc trên những con phố rất đẹp của Thủ đô. Tiết trời cuối đông mà như đã có sắc xuân, mưa phùn giăng mờ không gian, phả hơi mát dịu cho người ta cảm giác thật dễ chịu. Trong lòng tôi bất giác vang lên bài ca thuộc lòng từ thuở nào: "*Đảng đã cho ta một mùa xuân đầy ước vọng, một mùa xuân tươi tràn ánh sáng khắp nơi nơi...*".

Minh Tâm thực hiện

Báo *Lao động, Xuân 2011*

CHỌN NGƯỜI TÀI ĐỨC

Đất nước đã trải qua một năm đầy ắp sự kiện lịch sử và bước vào Đại hội lần thứ XI của Đảng.

Các sự kiện lịch sử trong năm vừa qua đều đã được dự tính vì vào năm chẵn, nhưng có một sự kiện đến có phần bất ngờ, chưa ai dám đặt cho nó là sự kiện lịch sử nhưng theo tôi nghĩ chắc chắn lịch sử phát triển đất nước sau đây sẽ phải tính đến. Đó là sự kiện Ngô Bảo Châu, người Việt Nam, tiếp thụ nền giáo dục trong nước và được bồi đắp ở Trung tâm khoa học lớn của nước Pháp đã đạt giải Fields, coi như giải "Nobel về toán học", là người Việt Nam đầu tiên, cũng là người đầu tiên ở các nước đang phát triển được nhận giải thưởng cao quý này, gia nhập hàng ngũ những người tài của thế giới. Chẳng biết đúng đến đâu nhưng một nhà toán học cao tuổi rất có uy tín ở nước ta cho rằng: "Cậu ta là một thiên tài về toán học". Ngô Bảo Châu nhận

giải thưởng lớn đó đúng ngày 19-8. Ngày Cách mạng Tháng Tám thành công, mở ra thời kỳ phát triển mới của lãnh thổ các Vua Hùng dựng nước, cũng vào dịp Thủ đô Thăng Long - Hà Nội nghìn năm tuổi. Các sự kiện đó diễn ra có phần ngẫu nhiên nhưng lại khớp với nhau, giúp liên tưởng tới khả năng con người Việt Nam, mà trong các văn kiện trình Đại hội XI của Đảng luôn đặt con người ở vị trí trung tâm, tiếp tục thực hiện tư tưởng Hồ Chí Minh dặn trong *Di chúc* lịch sử "Đầu tiên là công việc với con người".

Trong rất nhiều nội dung về con người theo tư tưởng Hồ Chí Minh thì vấn đề: "Người tài"được Người rất quan tâm. Nhìn lại lịch sử, ai cũng nhận thấy những khuôn mặt các nhà chính trị trong thời kỳ đầu dựng nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa đều thấy Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tập hợp được những người tài đức tiêu biểu nhất của đất nước lúc đó. Do đó, chúng ta càng hiểu thêm bức thư của Chủ tịch Hồ Chí Minh đăng trên báo *Cứu quốc* ngày 14/11/1945, chỉ sau Cách mạng Tháng Tám thành công ba tháng, nêu rõ: "Kháng chiến phải đi đôi với kiến quốc... Kiến thiết cần có nhân tài", mà nhiều sử gia coi đó

như là một "Chiếu cầu hiền" của cách mạng, tiếp tục truyền thống quý trọng hiền tài của cha ông.

Khi nói về người tài, nhiều học giả trên thế giới đều xuất phát từ đánh giá tầm cao lý tưởng và sự đóng góp của họ với xã hội, do đó có người chia thành ba hạng. Trước hết là những người có lý tưởng cao đẹp vì nhân quần và luôn luôn sáng tạo, hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ, đóng góp vào kho tàng trí tuệ của nhân loại. Loại thứ hai là những người có đầu óc sáng tạo, hoàn thành nhiệm vụ đạt hiệu quả cao. Và loại thứ ba là những người luôn luôn hoàn thành nhiệm vụ được giao... Theo sự phân tích đó thì loại thứ hai và thứ ba chưa thể gọi là thiên tài vì thiên tài tuy rất quý nhưng thường rất hiếm ngay cả ở những nước có nền văn hóa, khoa học phát triển, nhưng chắc chắn cả ba hạng người đó đều rất cần cho xã hội. Tìm hiểu tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về "nhân tài" chúng ta thấy Người đã từng nói: "Nhân tài nước ta dù chưa có nhiều lắm nhưng nếu chúng ta khéo lựa chọn, khéo phân phối, khéo dùng thì nhân tài càng ngày càng phát triển càng thêm nhiều". Người có "tài to ta dùng làm việc to, tài nhỏ ta

cắt làm việc nhỏ, ai có năng lực về việc gì, ta đặt ngay vào việc ấy".

"*Tài to*", "*tài nhỏ*" đều là người tài. Người tài không bao giờ là số đông nhưng lại ở trong số đông, cho nên chọn lựa người tài là không đơn giản, có học giả đã ví như "tìm vàng trong khoáng sản". Theo quan niệm của Bác Hồ thì người tài phải bao gồm cả đức và tài, trong đó đức là gốc và phải lấy hiệu quả công việc, sự tín nhiệm trong đồng bào, đồng chí làm thước đo. Thực chất, người tài là khách quan, nhưng việc chọn lựa lại do chủ quan, trước hết là của những người được ủy quyền chọn lựa. Bác Hồ đã dự đoán được điều này, do đó để ngăn ngừa chủ nghĩa cơ hội, cá nhân vị kỷ trong việc lựa chọn, làm cho việc chọn lựa thiếu công tâm, chọn sai, gây hậu quả cho đất nước. Người đã dặn dò: "Chớ vì sợ mất địa vị mà dìm những kẻ có tài năng hơn mình", "chớ vì bà con bầu bạn, mà kéo vào chức nọ chức kia". Người còn nhắc, phải chú ý "nhân tài ngoài đảng", kể cả những người đã "dinh tê" (để chỉ những người vì các lý do khác nhau bỏ kháng chiến vào vùng địch kiểm soát), nghĩa là không được thành kiến với lý lịch, quá khứ. Cho nên Người dặn: "Muốn tránh khỏi sự hao phí nhân tài, chúng ta cần phải sửa chữa cách lãnh đạo", phải chân thành

vì lợi ích của đất nước, của nhân dân và của tập thể, phải dân chủ thật sự, có lòng khoan dung đại độ, chân thành lắng nghe ý kiến của nhân dân. Đọc lại những lời dặn dò của Bác, đối chiếu với những gì đang diễn ra, tôi có cảm giác như Bác đang dặn dò chúng ta.

Ngày đầu Xuân nhắc lại chuyện Ngô Bảo Châu vì anh là tài năng đỉnh cao ở một lĩnh vực khoa học rất quan trọng của thế giới, làm vẻ vang cho dân tộc. Tuy nhiên, đất nước lại đang cần những người tài đức trong rất nhiều lĩnh vực, trong số các nhà lãnh đạo, quản lý có tâm với dân, với nước, có tầm trí tuệ, có đạo đức trong sáng và có tài tổ chức, cần có các nhà khoa học, văn hóa tài năng, có sức sáng tạo mạnh mẽ, cần các doanh nhân quản lý các doanh nghiệp thành đạt, có sản phẩm đủ sức cạnh tranh trong thời kỳ hội nhập quốc tế và đông đảo những người lao động có tri thức và tay nghề cao đủ sức tiếp cận các công nghệ hiện đại.... Nghĩa là có nguồn nhân lực toàn diện với chất lượng cao cho sự phát triển đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa, vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

Báo *Nhân Dân, Xuân Tân Mão 2011*

LỰA CHỌN NHỮNG "ĐẦY TỚ THẬT TRUNG THÀNH" CỦA NHÂN DÂN

Bước sang năm 2011 vào đúng dịp Đảng ta tiến hành Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI.

Đại hội nào cũng có trách nhiệm xác định đường lối, phương hướng, nhiệm vụ và bầu Ban Chấp hành Trung ương nhiệm kỳ mới tức là lựa chọn chính xác những người đầy tớ thật trung thành của nhân dân. Ban Chấp hành Trung ương Đảng là cơ quan chính trị cao nhất của Đảng giữa hai nhiệm kỳ, do đó các thành viên của tổ chức đó là những cán bộ vào hàng ngũ cao cấp bậc nhất của Đảng cho nên cũng có thể hy vọng họ là những người đầy tớ trung thành bậc nhất của nhân dân. Nói như thế cũng không hề xúc phạm các đồng chí đó vì còn nhớ vào ngày 04/10/1957, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói chuyện với cán bộ vùng mỏ: "Cán bộ Đảng

cũng như chính quyền, ngay cả Bác là cán bộ cao nhất đều là đầy tớ của nhân dân, phải hết lòng, hết sức phục vụ nhân dân".

Tinh thần sẵn sàng hy sinh vì sự nghiệp cách mạng của nhân dân là phẩm chất cao quý của những chiến sĩ cách mạng. Sau khi cách mạng thành công, Đảng trở thành Đảng cầm quyền, cán bộ, công chức trở thành những người có địa vị, quyền hành cao thấp nhưng họ đều là công bộc của dân, đó là tư tưởng nhất quán của Bác Hồ khi Người răn dạy cán bộ và tự mình là gương mẫu tiêu biểu. Còn nhớ, chỉ khoảng hai tháng sau khi Cách mạng Tháng Tám thành công, trong *Thư gửi Ủy ban nhân dân các kỳ, tỉnh, huyện và làng,* Người viết rõ: "Chúng ta phải hiểu rằng, các cơ quan của Chính phủ từ toàn quốc cho đến làng đều là công bộc của dân, nghĩa là để gánh việc chung của dân, chứ không phải để đè đầu dân".

Tư tưởng "là công bộc của dân" cũng là tư tưởng của Các Mác khi Người phác thảo một xã hội tốt đẹp trong tương lai. Trong Dự thảo lần thứ nhất *Nội chiến ở Pháp*, Các Mác viết: "Công xã loại bỏ hoàn toàn đẳng cấp chính trị

và thay thế những ông chủ ngạo mạn của nhân dân bằng những đầy tớ luôn luôn có thể bị bãi miễn, thay thế một trách nhiệm tưởng tượng bằng một trách nhiệm thật sự, vì những người được ủy nhiệm này luôn luôn hành động dưới sự kiểm soát của nhân dân".

Để bồi dưỡng cán bộ trở thành công bộc của dân, Chủ tịch Hồ Chí Minh quan tâm trước hết đến phẩm chất đạo đức cán bộ cách mạng khi có chức có quyền. Người luôn căn dặn cán bộ, viên chức phải trung với nước, hiếu với dân, sống nhân ái, có nghĩa có tình, thực hiện cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, gắn bó với nhân dân, hết lòng phục vụ nhân dân vì đó là phẩm chất hàng đầu của những người là đầy tớ của dân. Người nhắc nhở cán bộ: "Việc gì có lợi cho dân, ta phải hết sức làm. Việc gì có hại đến dân, ta phải hết sức tránh. Chúng ta phải yêu dân, kính dân". Người coi tệ tham ô, lãng phí như giặc nội xâm phải kiên quyết loại trừ. Người phê phán những cán bộ quan liêu, hống hách, cửa quyền, "đòi ăn của đút", hách dịch khi tiếp xúc với dân, coi họ không khác gì những bọn quan lại bẩn thỉu tìm cách đè đầu cưỡi cổ, tìm cách bóp nặn nhân dân.

Trước khi từ biệt thế giới này, trong *Di chúc* để lại, nói về Đảng, Người nhắc nhở phải chăm lo chỉnh đốn Đảng "phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân". Nghĩa là cùng với bổn phận là đầy tớ thì Đảng còn có trách nhiệm là người lãnh đạo thật trung thành của nhân dân, vì sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng là một nhân tố có ý nghĩa quyết định thắng lợi của cách mạng. Để có thể xứng đáng vai trò lãnh đạo thì cùng với những phẩm chất, đạo đức lại phải có bản lĩnh, tầm trí tuệ ngang tầm nhiệm vụ do nhân dân giao phó, do đó dù "đức là gốc" thì cán bộ, viên chức cũng phải có cả đức lẫn tài. Người nhấn mạnh "thật trung thành của nhân dân" là để nhắc nhở cần cẩn trọng trong việc lựa chọn và sau đó giám sát chặt chẽ, đề phòng những bọn cơ hội tìm cách chui vào các cơ quan lãnh đạo các cấp, đó là những người tuyên bố ngoài miệng đủ điều hay nhưng thực hành đầy mờ ám, nói là hết lòng về nhân dân nhưng tìm mọi cách vơ vét của nhân dân, mồm nói cần kiệm nhưng lợi dụng quyền hành chi tiêu hoang phí tiền thuế của dân, nói là công bằng, chính trực nhưng tìm cách đưa bè bạn, người cùng phe cánh,

con cháu thiếu đức kém tài vào các cương vị có nhiều quyền hành, bổng lộc, nói kính trọng dân nhưng trong cuộc sống lại quan cách, xa rời nhân dân, khi thừa hành công vụ thì hách dịch, đe nẹt, thậm chí ức hiếp dân.

Cán bộ, công chức dù có giữ cương vị nào trong lãnh đạo, quản lý thì cũng là sự ủy nhiệm của nhân dân. Trong bổn phận là công bộc của dân phải được nhân dân thường xuyên kiểm tra, giám sát, bãi miễn khi không hoàn thành nhiệm vụ hoặc kém đạo đức như tư tưởng của Các Mác và Hồ Chí Minh. Với trách nhiệm là người lãnh đạo, đặt mình dưới sự kiểm tra, giám sát của nhân dân cũng là để sự lãnh đạo luôn luôn đúng đắn, phục vụ nhân dân. Trong các văn kiện trình Đại hội Đảng, khi nói Đảng có vai trò lãnh đạo nhưng luôn nhấn mạnh Đảng hoạt động trong khuôn khổ luật pháp và luôn luôn chịu sự kiểm tra, giám sát của nhân dân.

Trong tư tưởng của Hồ Chí Minh về vai trò lãnh đạo cũng như bổn phận là đầy tớ, cũng đều xuất phát từ nhân dân. Nhân dân quan tâm tới nhân sự của Đảng vì khi Đảng cầm quyền thì lãnh đạo của Đảng cũng là lãnh đạo đất nước, do đó nhân dân mong

muốn xem xét kỹ lưỡng những người có tấm lòng trong sáng, tinh thần tận tuỵ phục vụ nhân dân, có tư duy đổi mới và thực sự dân chủ, có trí tuệ và khả năng tổ chức thực hiện, có đạo đức cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, có tinh thần đấu tranh tự phê bình và phê bình, không tham nhũng và tích cực đấu tranh chống tham nhũng, lãng phí, được nhân dân tin yêu là tiêu chuẩn cao nhất trong việc lựa chọn "người đầy tớ thật trung thành của nhân dân" như lời dặn trong *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Báo *Sức khoẻ và Đời sống*

Ngày 01/01/2011

MỘT SỐ SUY NGHĨ VỀ NÂNG CAO TÍNH CHIẾN ĐẤU, TẦM VĂN HÓA VÀ SỨC THUYẾT PHỤC CỦA CÔNG TÁC TƯ TƯỞNG

Mỗi giai đoạn cách mạng có những nhiệm vụ chính trị khác nhau, do đó công tác tư tưởng có những mục tiêu khác nhau nhằm góp phần thực hiện nhiệm vụ chính trị trong từng thời kỳ.

Phương thức công tác trong từng thời kỳ có thể khác nhau không chỉ vì nhiệm vụ chính trị thay đổi mà còn vì đối tượng chủ yếu thay đổi và phương tiện hoạt động khác trước. Tuy nhiên, theo tôi nghĩ, tinh thần chiến đấu, tầm văn hóa và khả năng thuyết phục vẫn là yêu cầu nhất quán trong công tác tư tưởng.

Thực tiễn lịch sử cách mạng nước ta đã chứng minh, dù nhiệm vụ chính trị thay đổi, nhưng không có nhiệm vụ chính trị nào được thực hiện dễ dàng mà phải chiến đấu quyết liệt, dù trong chiến tranh hay thời kỳ hòa

bình. Tính chiến đấu trong lĩnh vực công tác tư tưởng là chiến đấu để bảo vệ và thực hiện lý tưởng cách mạng, chiến đấu để tạo sự nhất trí trong Đảng, sự đồng thuận xã hội nhằm phát huy sức mạnh tổng hợp của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân thực hiện nhiệm vụ chính trị; đồng thời chiến đấu chống lại các lực lượng phá hoại trên lĩnh vực tâm lý, tư tưởng; chiến đấu chống lại lối sống, đạo đức sai trái, bảo vệ và phát huy lối sống trong sáng, mẫu mực, xây dựng nền tảng tinh thần xã hội cho cuộc chiến đấu vì mục tiêu của từng thời kỳ, ngày nay là độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội.

Đối tượng của công tác tư tưởng là con người, hoạt động công tác tư tưởng là tác động vào tư tưởng tình cảm con người, do đó để đạt được hiệu quả chỉ có thể thuyết phục. Xã hội nào cũng có kỷ cương, tổ chức nào cũng có quy chế, kỷ luật nhưng công tác tư tưởng không thể chỉ ra lệnh vì chỉ có thuyết phục mới tạo ra sự tự giác, tự nguyện trong công tác và chỉ có tự giác, tự nguyện mới phát huy sức mạnh tinh thần tiềm tàng của mỗi cá nhân, cộng đồng.

Do đó, khẳng định tính đúng đắn và tổng kết những kinh nghiệm về thực hiện tính

chiến đấu và sức thuyết phục trong công tác tư tưởng là tổng kết một phong cách quan trọng hàng đầu trong lĩnh vực công tác này. Vấn đề này xứng đáng là một chuyên đề lớn, tôi chỉ xin đóng góp một số ý kiến tóm lược trong vấn đề phong phú này.

1. Tinh thần và ý chí chiến đấu luôn luôn là phẩm chất hàng đầu của người chiến sĩ cách mạng. Tuy nhiên, phương pháp và phong cách chiến đấu ở mỗi lĩnh vực không hoàn toàn giống nhau tùy ý chí, tinh thần và nội dung cuộc chiến đấu. Phương pháp chiến đấu của các chiến sĩ trong lực lượng vũ trang khác với phương pháp chiến đấu của các đồng chí trong lĩnh vực tư tưởng, cũng khác với các đồng chí hoạt động trong lĩnh vực hành chính, kinh tế...

Như trên đã phân tích, hiệu quả cao nhất của công tác tư tưởng là tạo sự nhất trí trong Đảng, sự đồng thuận xã hội trong cuộc chiến đấu tự giác vì nhiệm vụ chính trị trong từng thời kỳ. Đặc tính của tư tưởng, tình cảm con người là có tính độc lập trong từng cộng đồng và mỗi cá nhân; xã hội càng phát triển, dân trí càng cao, tính độc lập và sự tự khẳng định của cá nhân và từng cộng đồng càng lớn.

Do đó, công tác tư tưởng không thể áp đặt, tính chiến đấu trong công tác tư tưởng luôn luôn gắn liền với sức thuyết phục; khi cần thiết áp dụng các quy chế, quy định để giữ kỷ cương thì cũng cần thuyết phục về sự công bằng và cần thiết. Có kiến thức sâu rộng, có lý lẽ thuyết phục, thực hiện dân chủ thực sự trong thảo luận, có thái độ văn hóa trong tranh luận và ứng xử với những người có ý kiến trái chiều... là những điều cần có với các tổ chức và những người được trao trách nhiệm làm công tác tư tưởng.

Mặt khác, cần hiểu tính chiến đấu không chỉ là phản bác mà còn là, chủ yếu là lấy cái tốt đẹp lấn át cái xấu xa, làm cho cái tốt đẹp nảy nở và phổ biến, như nhiều lần Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy. Do đó, tính chiến đấu trong công tác tư tưởng bao gồm truyền đạt những lý lẽ chính đáng, ủng hộ các nhân tố mới, những tấm gương... Lịch sử công tác tư tưởng, nhất là trong thời kỳ đổi mới, việc ủng hộ các nhân tố mới cũng đòi hỏi bản lĩnh chính trị vững vàng và tinh thần chiến đấu rất cao. Và tất nhiên, trong việc làm này lại cũng cần sự trung thực và sức thuyết phục, thuyết phục bằng phân tích khoa học và quan

trọng là bằng hiệu quả thiết thực; sự thiếu trung thực và áp đặt trong cổ vũ nhân tố mới cũng sẽ dẫn tới thất bại như lịch sử công tác tư tưởng đã chứng minh.

2. Như trên đã đề cập, chiến đấu phải có sức thuyết phục mới có hiệu quả. Do đó theo tôi nghĩ, về ý chí cần kiên định nhưng về mặt phương pháp nhiều khi phải mềm mỏng, có trường hợp phải chờ đợi, có khi tạm lui, đi đường vòng, cần vận động "khéo" như Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn, không thể nóng vội, cứng nhắc.

Trong cuộc sống hằng ngày, nhiều khi lý lẽ không thể thuyết phục; chỉ có thể thuyết phục bằng thực tiễn, nhất là quần chúng bình thường là số đông. Theo tôi hiểu, lý tưởng cách mạng, đường lối chỉ khi nào hình thành các mô hình, hình mẫu trong thực tiễn biểu hiện giá trị mới về nhân cách và có hiệu quả thì mới có sức thuyết phục phổ biến.

Đó là lý do, theo tôi nghĩ, tính chiến đấu và sức thuyết phục của công tác tư tưởng liên quan tới phong cách công tác gắn liền với thực tiễn, với cơ sở, năng lực tổng kết thực tiễn, khả năng đối thoại của cơ quan, cán bộ làm công tác tư tưởng.

3. Khi nói tới tính chiến đấu và sức thuyết phục là nói tới chiến đấu cho việc thực hiện mục tiêu, lý tưởng, đường lối của Đảng, pháp luật của Nhà nước, tạo sự nhất trí trong Đảng và đồng thuận xã hội trong quá trình thực hiện các nhiệm vụ chính trị, như phần trên đã đề cập.

Nhưng có những tình huống rất khó cho công tác tư tưởng, khi có trường hợp đường lối trong từng thời kỳ, chủ trương, chính sách cụ thể không phù hợp với quy luật và không hợp lòng dân, như trong lịch sử đã từng xảy ra, thì trong trường hợp đó công tác tư tưởng thực hiện như thế nào?

Thực ra, nhiều văn kiện của Đảng cũng chỉ ra những việc làm cụ thể đối với công tác tư tưởng trong trường hợp này, là phải luôn luôn thông tin đa chiều, nhiều chiều, không chỉ thực hiện một chiều từ trên xuống với việc phổ biến, quán triệt mà còn cần phản ánh từ dưới lên những thành tựu cũng như những thiếu sót, mặt phù hợp và chưa phù hợp, khía cạnh được nhân dân đồng tình, ủng hộ, khía cạnh nhân dân còn băn khoăn, không đồng tình, thậm chí phản đối. Điều đó đòi hỏi sự trung thực với đường lối của Đảng mà quan

trọng là phải trung thực với nhân dân, với thực tiễn; phản hồi trung thực tâm tư nguyện vọng của nhân dân, cả mặt thuận và không thuận, về bản chất là sự trung thực với Đảng.

Tính chiến đấu và sức thuyết phục trong công tác tư tưởng là một đề tài rộng lớn. Cuộc đời hoạt động cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh là tấm gương lớn và phong phú về tinh thần chiến đấu và sức thuyết phục trong công tác tư tưởng của người chiến sĩ cách mạng; trên tinh thần kiên định mục tiêu, lý tưởng vì nước, vì dân, quán triệt tinh thần tiến công cách mạng nhưng có lúc chờ đợi, tạm lùi, có khi bằng lý lẽ, thực hiện đối thoại, tranh luận nhiều khi bằng thực tiễn và với nhân cách trong sáng, mẫu mực tạo nên sức cảm hóa để thuyết phục.

Nhân nói về tấm gương của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong công tác tư tưởng, tôi muốn nhắc lại ý của Người về nhân cách của người nói và viết. Những người làm công tác tư tưởng luôn luôn phải nói về đường lối và đạo đức, do đó phải là người có nhân cách trong sáng. Người đã từng dính tới cơ hội, chạy chọt không thể đủ tin cậy, không thể đứng lên phê phán tệ nạn này. Người đã từng có dư luận mắc vào chủ

nghĩa cá nhân, cơ hội không thể đủ tin cậy đứng trên bục truyền đạt về đạo đức Hồ Chí Minh. Nhân cách của người làm công tác tư tưởng liên quan tới sự tin cậy của công chúng và sức thuyết phục của lý lẽ, trong lời nói và bài viết.

Trong bài này, tôi không có tham vọng đề cập toàn diện vấn đề rất phong phú này. Chỉ xin góp một số ý kiến nhỏ để tham khảo.

Tạp chí *Tuyên giáo, tháng 8/2010*

MỤC LỤC

Trang

Lời Nhà xuất bản.....5

Phần thứ nhất

TIỂU PHẨM BÁO CHÍ 7

- Trả "nợ giấy" 9
- Sức sáng tạo? 11
- Sao mất trật tự thế! 14
- Vẫn nghe đấy chứ! 17
- Hoa thời héo, cỏ thời tươi 19
- Mối đục thân đê 21
- Nghỉ đúng lúc!.....23
- "Các cụ ở dưới" 25
- Sao lại gọi là "văn hóa phong bì"?.....27
- Đe nẹt và vuốt ve 29
- Không bằng tên ăn trộm ngày xưa 32
- Việc dạy không dùng lời 34
- Bệnh nói dối 36
- Cho bằng chị bằng em! 38
- Điệp khúc buồn 41
- Cái bàn 43

- Cái ghế 45
- Chạy thử, tập lái! 47
- Cũng có sửa đấy! 49
- Càng nghe càng hiểu thêm! 51
- Cứng, mềm, dẻo 54
- Khó xử 56
- Cũng chỉ vì đất, vì tiền! 59
- Đời cha, đời con 62
- Cũng khó thật! 64
- Giám sát 66
- Anh ấy thật dễ dãi! 68
- Đúng cũng "bị tai nạn" 70
- Lời nói khó nghe! 72
- "Bốc" 74
- Nhất về mặt gì? 76
- Mất hút! 78
- Tiến, lùi, dừng 80
- Bất ngờ và không bất ngờ 82
- Mừng là không về bét! 84
- Thật, thật sự 86
- Tài và tật 88
- Xấu hổ và nỗi nhục 90
- Nói vừa phải, làm kiên quyết 92
- Đọc lại lời phê phán của một sử gia 94
- Lỗ thủng và khoảng trống 96
- Nó không cãi, cũng chẳng nghe! 98
- Vẫn chưa thông...! 100

- Sự "khôn ngoan" của bản báo cáo! 103
- Suông! 105
- Nhất trí hay không nhất trí? 107
- Sự nhầm lẫn 109
- "Tiền nào của ấy!" 111
- Cái "gói yêu" 113
- Cho điểm môn lịch sử 115
- Tìm mãi mới thấy "tại mình"! 118
- Cái "danh" 121
- Phong cách hiện đại? 123
- Với tiền thì không biết thế nào là nhiều! 125
- Anh ấy mừng và lo 127
- Người tốt, người tài 129
- Đánh giá, khảo sát cán bộ, viên chức 131
- Chữ ký của ông ấy! 133
- Dẫn cháu đi xem xiếc 135
- Anh ấy nói có phần có lý! 137
- Về một lời khuyên! 139
- Vốn liếng! 141
- Kinh doanh "danh hiệu", giải thưởng 143
- Bức xúc chuyện bức xúc! 146
- Còn suy tính! 148
- Điều họ quan tâm? 150
- To hay không to? 152
- Thân thế hay thế thân? 154
- Đi hội chợ mua hàng 156
- Có lý khi ghét! 158

- Xin đủ! 160
- Mừng mà cũng có phần lo cho cháu! 162
- Tương lai 164
- Đẳng cấp? 166
- Hàng triệu người sẽ nghe và đọc bạn! 168
- Cái họa, cái phúc 170
- Thích, ham thích 172
- "Tấm lòng" và việc làm 174
- Ông ấy có được kính trọng? 176
- Khi thua? 178
- Lợi ích cá nhân và danh dự quốc gia 180
- Bắn chỉ thiên! 182
- Nước mắt của anh bạn già 184
- Không mua được nhưng có thể vun đắp! 186
- Mừng và băn khoăn 188
- "Đi tắt, đón đầu" để tụt hậu! 190
- Anh vẫn sợ! 192
- "Không vội vã", "không nắm chắc"? 194
- Sống chết mặc bay! 196
- Chữ Tâm nào? 198
- Xử lý nội bộ? 200
- Lạc lõng, mệt mỏi! 202
- Họ thích "công trình chào mừng" 204
- Đằng sau một lời nhận lỗi 206
- Láo! 208
- Căn bệnh "cuối nhiệm kỳ" 210
- Kẻ thù của anh ta? 213

- Đúng giá đấy! 215
- Vì sao ông giàu nhanh? 217
- Không cho không ai cái gì! 219
- Tính không nổi! 221
- Tặng gì? 223
- Ba không 225
- Không phải cái gì to cũng quý! 227
- Ăn cắp để giàu thêm 229

Phần thứ hai

BÌNH LUẬN,
TRẢ LỜI PHỎNG VẤN 231

- Chính xác và công bằng 233
- Người ra đi, người trở về 238
- "Việc gì có lợi cho dân, ta phải hết sức làm..." 242
- Chọn người tài đức 252
- Lựa chọn những "đầy tớ thật trung thành" của nhân dân 257
- Một số suy nghĩ về nâng cao tính chiến đấu, tầm văn hóa và sức thuyết phục của công tác tư tưởng 263

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT, Số 6/86 Duy Tân, Cầu Giấy, Hà Nội
ĐT: 080 49221, Fax: 080 49222 , Email: suthat@nxbctqg.vn , Website: www.nxbctqg.vn

Tên khai sinh: NGUYỄN HỮU THỌ

- **Nguyên Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng**
- **Nguyên Tổng Biên tập Báo Nhân Dân**
- **Nguyên Trưởng Ban Tư tưởng - Văn hóa Trung ương**
- **Nguyên Trợ lý Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng**
- **Nguyên Chủ nhiệm kiêm nhiệm Khoa Báo chí, Học viện Báo chí và Tuyên truyền**

Bút danh: Hữu Thọ, Nhân Nghĩa, Nhân Chính

CÁC TÁC PHẨM CỦA NHÀ BÁO HỮU THỌ VỀ CHỦ ĐỀ CHỐNG THAM NHŨNG, TIÊU CỰC XÃ HỘI:

- CHẠY… (Tiểu phẩm báo chí), Nxb. Chính trị quốc gia, 2006, 2012
- Ô, DÙ, "LỌNG", Nxb. Chính trị quốc gia, 2006, 2012
- CHUYỆN NHÀ, CHUYỆN NƯỚC, Nxb. Chính trị quốc gia, 2007, 2012
- GHẾ (Tiểu phẩm báo chí), Nxb. Chính trị quốc gia, 2009, 2012
- XIẾC (Tiểu phẩm báo chí), Nxb. Chính trị quốc gia, 2011
- NỂ VÀ NÉ (Tiểu phẩm báo chí), Nxb. Chính trị quốc gia, 2013
- QUÉT CẦU THANG (Tiểu phẩm báo chí), Nxb. Chính trị quốc gia, 2015